

Risiko- og vesentlighetsanalyse

Drammen kommune

Sammendrag

Denne risiko- og vesentlighetsvurdering av Drammen kommune, skal identifisere områder med behov for forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll. Formålet er å legge til rette for kvalitet i forvaltningsrevisjonen ved at ressursene brukes på områder der det er størst behov.

Metode og informasjonsgrunnlag: Risikovurderingen baserer seg på ulike kilder, som kommunens styringsdokumenter, spørreundersøkelser og dialog med politisk og administrativ ledelse, revisjonens kunnskap og erfaring, statistikk fra SSB og KOSTRA, rapporter fra tilsynsmyndigheter og nasjonale trender for forvaltningsrevisjon. Risikovurderingen er imidlertid ikke uttømmende og dekker ikke samtlige mulige risikoområder i kommunen.

Aktuelle temaer for forvaltningsrevisjon: Revisjonen foreslår flere temaer eller prosjektideer som kan gjennomføres i perioden 2024-2027, basert på vurderinger av risiko, vesentlighet, relevans og aktualitet. Disse temaene er blant annet:

- arbeidsmiljø og sykefravær
- digitalisering og IKT-sikkerhet
- elevenes psykososiale miljø
- vold, trusler og trakassering av ansatte
- psykisk helsearbeid og rus
- vann og avløp
- kvalitet langtidsplassering sykehjem
- tilbud til mennesker med psykisk utviklingshemning
- boligsosialt arbeid

Revisjonen mener samtlige prosjektideer vil kunne tilføre verdi til Drammen kommune.

Aktuelle temaer for eierskapskontroll: Revisjonen anbefaler at kontrollutvalget vurderer å bestille en generell eierskapskontroll med utgangspunkt i selskap hvor kommunen eier hele selskapet, samt en tverrgående eierskapskontroll knyttet til klima- og miljø.

Kommunedirektøren i Drammen har gitt tilbakemelding på utkastet til risiko- og vesentlighetsvurdering (ROV) for Drammen kommune. Kommunedirektøren mener at områdene som fremheves i risikovurderingen er sammenfallende med kommunens egen vurdering av risiko. Kommunedirektøren ber om at det tas hensyn til nylige eller planlagte tilsyn på enkeltområder, og foreslår at det velges spissede, klare og avgrensede tema for forvaltningsrevisjon med tydelige krav til oppgaveløsning.

Drammen, den 22. mai 2024

Hanne Ingeborg Tømte

prosjektleder

Torkild Halvorsen

oppdragsansvarlig revisor

Innhold

1. Innledning	4
1.1. Formål	4
1.2. Nærmere om risiko	5
1.3. Aktuelle temaer for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll	6
1.4. Tilbakemelding fra kommunedirektør	12
1.5. Kort om Drammen kommune	13
2. Informasjonsgrunnlag	15
3. Tverrsektorielle områder	16
3.1. Utvalgte risikoområder tverrsektorielle områder	16
4. Barnehage og skoler	21
4.1. Utvalgte områder vurdert innen skole og barnehage	21
5. Forebyggende tjenester	24
5.1. Utvalgte risikoområder innen forebyggende tjenester	24
6. Arbeid og livsmestring	27
6.1. Utvalgte risikoområder arbeid og livsmestring	27
7. Mennesker med nedsatt funksjonsevne	30
7.1. Utvalgte risikoområder mennesker med nedsatt funksjonsevne	30
8. Hjemmetjenester og institusjon	32
8.1. Utvalgte risikoområder hjemmetjenester og institusjon	32
9. Helsetjenester	34
9.1. Utvalgte risikoområder innen helsetjenester	34
10. Kultur, idrett og frivillighet	36
10.1. Utvalgte risikoområder kultur, idrett og frivillighet	36
11. Arealplan, klima og miljø og Infrastruktur og samferdsel	38
11.1. Utvalgte risikovurderinger knyttet til arealplan, klima og miljø og infrastruktur og samferdsel	38
12. Kommunens eierskap	40
Vedlegg 1 Gjennomførte forvaltningsrevisjoner	44
Vedlegg 3 Tilsyn fra og med 2020	44
Vedlegg 3 Tverrsektorielle områder	46
Vedlegg 4 Barnehage og skole	52
Vedlegg 5 Forebyggende tjenester	57
Vedlegg 6 Arbeid og livsmestring	59
Vedlegg 7 Mennesker med funksjonsnedsettelse	66
Vedlegg 8 Institusjon og hjemmetjenester	67
Vedlegg10 Arealplan, klima og miljø og infrastruktur og samferdsel	72
Vedlegg 11 Eierskap	74
Selskaper hvor kommunen har eierinteresser	78

1. Innledning

Kontrollutvalget i Drammen kommune vedtok 20. juni 2023, sak 49/23, at Viken kommunerevisjon IKS (VKR) skal utarbeide en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunen. Hensikten er å identifisere risikoområder som kontrollutvalget bør vurdere å gjennomføre forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll mot.

Risiko- og vesentlighetsvurderinger innen forvaltningsrevisjon innebærer å vurdere på hvilke områder av kommunens virksomhet, eller i hvilke selskaper, det er risiko for vesentlige avvik, og hvor alvorlige konsekvensene av disse avvikene er. Risikovurderingen skal legge til rette for kvalitet i forvaltningsrevisjonen ved at ressursene brukes på områder der det vurderes å være størst behov.¹

Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen for forvaltningsrevisjon skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon, jf. kommuneloven § 23-3.

Valg av forvaltningsrevisjoner bør så langt det er mulig baseres på vurderinger av risiko, vesentlighet, relevans og aktualitet. Informasjonen som framskaffes gjennom revisjonen, bør være så viktig at den gir et godt informasjonsgrunnlag for politikerne. Valg av prosjekter for forvaltningsrevisjon kan både ta hensyn til om et område har økonomisk betydning, prinsipiell betydning (demokratihensyn, rettsikkerhet, likebehandling, offentlighet eller sårbare grupper) eller samfunnsmessig betydning (politiske satsningsområder, beredskap, klima, miljø og bærekraft, mv).²

1.1. Formål

Formålet med denne risiko- og vesentlighetsanalysen (omtales heretter som risikovurdering) er å finne områder med behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Gjennom risikovurderingen vil vi vurdere områder med risiko innen følgende områder

- Tverrsektorielle områder (Plan og strategi, oppfølging og analyse, fellestjenester, utvikling og digitalisering)
- Barnehage og skole
- Forebyggende tjenester
- Helsetjenester
- Arbeid og livsmestring
- Hjemmetjenester og institusjon
- Kultur, idrett og frivillighet
- Arealplan, klima og miljø
- Kommunens eierskap

¹ (Prop. 46 L (2017-2018), s. 310. merknader

² ISSAI 3000/89, Riksrevisjonen (2021) Faglige retningslinjer for forvaltningsrevisjon

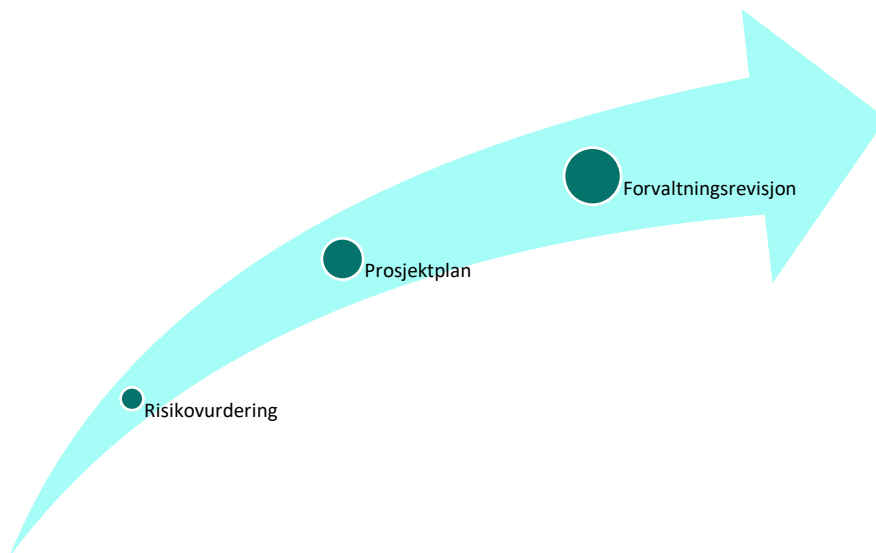
1.2. Nærmere om risiko

Det finnes flere ulike definisjoner av begrepet risiko. Hensikten med denne risikovurderingen er imidlertid å identifisere aktuelle temaer for forvaltningsrevisjoner med høy sannsynlighet for feil, mangler og svakheter (forbedringspotensial). Forvaltningsrevisjoner innrettet mot området med forbedringspotensial bidrar til mest mulig effektiv bruk av begrensede revisjonsressurser.

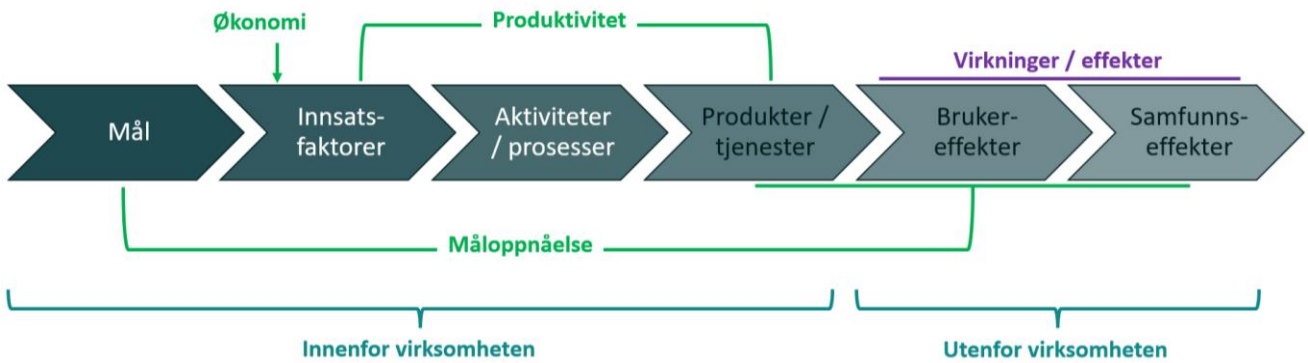
I denne risikovurderingen forstår vi derfor risiko som faren for at det er svakheter i forvaltningen og/eller mangelfulle resultater/måloppnåelse på et område. Et område eller tema har eksempelvis risiko dersom det er **manglende etterlevelse, lav produktivitet eller effektivitet** eller andre eller problemer som innebærer at det er nødvendig med forbedringer. Dette er områder som derfor er aktuelle temaer for valg av forvaltningsrevisjon.

Under hver sektor presenterer vi utvalgte observasjoner knyttet til aktuelle risikoområder i kommunen og gjør deretter en vurdering av i hvilken grad temaene utgjør en høy, medium eller lav risiko i kommunen. På bakgrunn av risikovurderingen vil vi deretter foreslå prosjektideer basert på risikovurderingene. Prosjektideene vil enten ha medium eller høy risiko.

Risikovurderingen er ikke uttømmende, og dekker dermed ikke samtlige mulige risikoområder i kommunen. Risikovurderingen baserer seg også på begrenset tilgang på informasjon knyttet til kommunens oppgaveløsning på hvert område. På de utvalgte områdene vil det sannsynligvis være uidentifisert risiko, som bør følges opp videre i prosjektplaner for det enkelte prosjekt og i selve forvaltningsrevisjonsprosjektet. Observasjonene som ligger til grunn for risikovurderingene vil derfor være relativt kortfattede og overordnede. Se figur for illustrasjon. Størrelsen på sirkelen og på pilen representerer mengden av relevant informasjon om risiko knyttet til det aktuelle temaet.

Risiko kan finnes både til høyre og venstre i resultatkjeden. Økt risiko til venstre i resultatkjeden (manglende ressurser og systemer) vil imidlertid kunne føre til økt risiko til også høyre i resultatkjeden (svake tjenester og dårlige effekter). Mange prosjektideer vil imidlertid ligge til høyre i resultatkjeden og omhandle selve tjenesteproduksjonen.

Følgende skalaer benyttes ved vurdering av risiko om risiko er lav, medium eller høy for de ulike områdene som vurderes:

Tabell 1 Beskrivelse av fargeskala som brukes til vurdering av enkeltelementer

Vurderingskriterier	Fargeskala
<p>Manglende etterlevelse, måloppnåelse eller effektivitet. På områder med høy risiko er det observerbare indikasjoner på risiko i kommunen.</p> <p>Merk at en kommune som er god til å rapportere og synliggjøre risiko i årsrapporter og lignende vil kunne få flere områder merket med høy risiko, fordi risikoen er synliggjort. Dette kan imidlertid være et tegn på god internkontroll, og viser at kommunen er klar over risikoområdene.</p>	Høy
<p>Varierende etterlevelse og/eller måloppnåelse eller manglende informasjon. På områder med medium risiko kan det enten være høy iboende risiko uten at det foreligger klar observerbar risiko i kommunen eller det kan være varierende grad av svakheter eller resultater. Det kan også være at det mangler informasjon om risiko på området.</p>	Medium
<p>Høy grad etterlevelse og/eller måloppnåelse. For at det skal være lav risiko på et område bør det foreligge klar og tydelig dokumentasjon som viser at kommunens virkemiddelapparat på området er nær beste praksis og at resultatene er gode. Dette kan for eksempel være på bakgrunn av forvaltningsrevisjon eller tilsyn som bekrefter at status og tilstand er god.</p> <p>Selv om et område fungerer bra, vil det som regel også kunne være et forbedringspotensial. Terskelen for å sette risikoen som lav er derfor relativt høy i denne risikovurderingen.</p>	Lav

1.3. Aktuelle temaer for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll

I tabellen nedenfor oppsummerer vi temaer eller prosjektideer, som på bakgrunn av risikovurderingen kan gjennomføres i perioden 2024 – 2027. Områdene er inndelt etter sektor. Utover dette er ikke prosjektforslagene prioritert fra revisjonens side.

Tema	Observasjoner	Vurdering
Arbeidsmiljø og sykefravær (Tverrsektoriell)	<p>Drammen kommune hadde gjennomsnittlig sykefravær på 9,1 prosent i 2023. Sykefraværet varierer imidlertid i stor grad mellom sektorene. I 2023 var sektorene barnehage, forebyggende tjenester, helse, mennesker med nedsatt funksjonsevne, hjemmetjenester og institusjon et sykefravær på rundt 10 %. Det er også store variasjoner i hva måltallene for sykefravær er for den enkelte sektor, hvor for eksempel barnehage er forventet et relativt høyt fravær, som ligger under kommunens måltall for sektoren på 11, 38. Det samme gjelder hjemmetjenester og institusjon. Det er imidlertid ingen andre sektorer som oppnår kommunens måltall for sykefravær.</p> <p>Det er viktig at kommunen har gode systemer og rutiner for å forebygge og følge opp sykemeldte. Dette er også en viktig del av kommunens internkontroll. Høyt sykefravær over tid gir risiko for lavere kvalitet og mangler i tjenestene ut til innbygger.</p> <p>Begge tillitsvalgte peker på at det mangler lederavtaler for avdelingsledere ved flere av sektorene i kommunen. Fagforbundet peker på at det er gjennomført en kartlegging av oppgaver for avdelingsledere, som viste at flere ledere som har behov for å trygges eller få opplæring i forhold til økonomi. Det vises også til at de har erfaringer på at det mangler kompetanseplaner i virksomhetene, som gir lite oversikt over nåværende og fremtidige behov.</p> <p><i>Det kan være aktuelt å se på enkelte sektorer med jevnt høyt fravær, som mennesker med nedsatt funksjonsevne eller sosialtjeneste, etablering og bolig. Eller en revisjon kan rette seg mot kommunens overordnede innsats for arbeidsmiljø og tilstedeværelse ved arbeidsplassen. Det pekes også på at oppfølging av lederavtaler gjøres i varierende grad, som kan være et integrert tema under områder arbeidsmiljø og sykefravær.</i></p>	Medium / høy

<p>Digitalisering og IKT-sikkerhet (Tverrsektoriell)</p>	<p>Det nevnes i økonomi og handlingsplan at Drammen kommune gjør tjenester mer tilgjengelige gjennom digitalisering, inkludert innen psykisk helsehjelp, i barnevernet og ved helsestasjonene.</p> <p>I sektoren hjemmetjenester og institusjon er det også oppgitt at det skal jobbes med å utvikle mestrings- og trygghetsskapende teknologi. Det er oppgitt at for å lykkes med økt bruk av mestrings- og trygghetsskapende teknologi, er kompetanseheving av ansatte et prioritert område. Dette handler blant annet om økt kunnskap om hvordan teknologi kan bidra til økt trygghet hos brukere og kunnskap om hvilke verktøy og produkter som benyttes i kommunens tjenester. Det er også behov for økt kunnskap om hvordan teknologi kan gi besparelser og mer effektive tjenester, uten at det går på bekostning av kvaliteten på tjenesten. Innbyggernes kunnskap om mestrings- og trygghetsskapende teknologi bør også økes for å gi likeverdig tilgang til å ta i bruk teknologiske løsninger og unngå digitalt utenforskap.</p> <p>Drammen har en digitaliseringsstrategi. Denne legger vekt på å forbedre tjenestene sine med ny teknologi, holde brukerne oppdatert om systemendringer, og sikre at ledere og ansatte har nødvendig kompetanse. De prioriterer investeringer i infrastruktur og digital sikkerhet, og legger stor vekt på tillit, informasjonssikkerhet og personvern. Målet er å bli en smart by der data kan deles sikkert og brukes til innovasjon.</p> <p>KS sine utredninger av utfordringsbildet og satsningsområde på temaet digitalisering i kommunene peker på at lokale ferdigheter og strategisk finansiering er avgjørende for vellykket digital transformasjon. De syv hovedområdene for digitaliseringsarbeidet på lokalt nivå omfatter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • endring av arbeidsprosesser • tilpasning av organisasjonsstruktur • opplæring av ansatte • endring av kommunikasjonsmønstre • revisjon av retningslinjer og prosedyrer • etablering av støttefunksjoner • utvikling av en kultur for endring. <p>Oppdragsansvarlig revisor peker på at det registrert feil og sårbarheter ved overvelting av data fra forsystemer/IT revisjon.</p> <p>Drammen hadde tilsyn fra Datatilsynet i 2023 vedrørende personsikkerhet og informasjonssikkerhet. Dette var et brevtilsyn.</p> <p><i>En forvaltningsrevisjon på området digitalisering og IKT-sikkerhet kan ta flere former. Det kan være aktuelt å se hvorvidt kommunen implementerer strategier for digitalisering på enkelte sektorer, både for brukere og ansatte. Det er også mulig å se på kommunens IKT-sikkerhetsarbeid på et overordnet nivå, som opplæring og prosedyrer.</i></p>	Medium/ høy
---	--	-------------

<p>Elevenes psykososiale miljø (barnehage og skole)</p>	<p>Det er en nasjonal utfordring at andelen elever som mobbes øker, og det en økning også i Drammen kommune. Det har vært en økning i andelen som oppgir at de har blitt mobbet på både barne- og ungdomsskoletrinnene, fra 10,9 % i 2022 til 16,6 % i 2023 på 7. trinn. På 10. trinn gikk det fra 7,8 % i 2022 til 10,7 % i 2023.</p> <p>Grunnskole oppgis som et viktig område i spørreundersøkelsen til politikere, uten at særlig risikoområde er spesifisert.</p> <p><i>På grunn av generelle høye mobbetall kan det være hensiktsmessig å se på kommunens systematiske arbeid som skoleeier for å sikre et godt psykososialt miljø i skolen.</i></p>	<p>Medium</p>
<p>Vold, trusler og trakassering av ansatte</p>	<p>Det er en nasjonal trend at andelen lærere som rapporterer om vold øker. Det er derfor blant annet viktig at kommunen utvikler planer som beskriver hvordan kritiske situasjoner skal håndteres.</p> <p><i>Forvaltningsrevisjoner kan kartlegge omfang av vold, trusler og trakassering mot lærere, kommunens rutiner for å forebygge og forhindre og kommunens system for å melde fra og følge opp vold og trakassering. Temaene er overførbare til andre områder i kommunen, som hjemmetjenester og institusjon og boliger for voksne.</i></p>	<p>Høy</p>
<p>Forebyggende innsats barn og unge</p>	<p>Januar 2022 trådte oppvekstreformen i kraft. Oppvekstreformen skulle blant sikre bedre samhandling mellom alle kommunale tjenester i møte med barn og unge, samt utvikle metodikk som ivaretar behovet for tidlig innsats. Drammen kommune beskriver i sin handlings- og økonomiplan at det er iverksatt 4 satsninger for å imøtekomme denne reformen; Organisering, ledelse, kompetanseheving og medvirkning</p> <p>Ordfører bemerker også at barneverntjenesten har et stort samfunnsoppdrag, og viser til at Drammen har eksempler på barn og ungdom hvor tiltakene ikke treffer, og en gjennomgang av barneverntjenestens tilgang til tiltak og ressurser kunne være nyttig.</p> <p>Statsforvalter gjennomførte tilsyn på oppfølging av barn plassert i fosterhjem vår 2024.</p> <p><i>Det har ikke blitt gjennomført revisjoner på temaer som berører barnverntjenesten i nye Drammen kommune. Det er flere mulige prosjektforslag på dette området, som også tar inn oppvekstreformens krav om en helhetlig kommunal innsats for barn og unge med fare for skjevutvikling. Mulige temaer kan være samhandling mellom instanser, sikre medvirkning, rolleforståelser i det forebyggende arbeidet. Revisjonen kan også se på konkrete områder, som kriminalitetsforebyggende tiltak.</i></p>	<p>Medium</p>
<p>Psykisk helsearbeid og rus</p>	<p>Mange kommuner melder om at psykisk helse er deres største folkehelseutfordring og at de mangler kunnskap om tiltak, verktøy og metoder som de kan ta i bruk.</p>	<p>Medium/høy</p>

	<p>I 2021 fant Riksrevisjonen at mange kommuner ikke har gode nok tjenester til ungdommer med psykiske lidelser og rusmiddelproblemer. Mange kommuner hadde enten ikke et godt nok behandlingstilbud, eller sto uten noe tilbud.</p> <p>I 2022 hadde Drammen kommune 2,8 årsverk per 1000 innbygger innen psykisk helse- og rusarbeid. Til sammenligning var gjennomsnittet for landet 3,15 og Viken 2,55. Drammen hadde en nedgang fra 3,1 i 2021 til 2,8 i 2022. Levekår og folkehelsekartlegginger som er gjennomført i Drammen viser at det er en jevn høy andel som oppgir å ha psykisk lidelser i alle aldersgrupper.</p> <p><i>En forvaltningsrevisjon på området psykisk helse, rus og avhengighet kan omhandle de verktøyene kommunen har for å møte denne gruppens behov på en tilfredsstillende måte. Her vil også samhandling og koordinering med instanser som tjenestetildeling, hjemmebaserte tjenester, Nav og fastleger være interessante områder.</i></p>	
<p>Vann og avløp</p>	<p>Samtlige innbyggere i Drammen er tilknyttet ett vannverk med hygienisk og stabil drikkevannsforsyning i Drammen.</p> <p>I Drammen har gjennomsnittlig 31,12% av det kommunale ledningsnettets blitt fornyet i løpet av de siste tre årene. Når det gjelder andelen av total kommunal vannleveranse som går til lekkasje, har den vært på 40% i 2023.</p> <p>Manglende kapasitet ved kommunens renseanlegg medfører utfordringer med å tilfredsstille gjeldende renskrav, spesielt ved renseanleggene ved Muusøya og i Mjøndalen. I tillegg viser inspeksjoner at det er avløpsvann som ikke når fram til renseanleggene, men forsvinner ned i grunnen eller lekker ut i vassdragene ved større nedbørsmengder. En foreløpig beregning av funksjonaliteten i avløpsnettets har konkludert med et fornyelsesbehov på 1,3 prosent per år. En tilsvarende beregning av funksjonaliteten i vannforsyningsnettets, der man tar utgangspunkt i gjennomsnittsalder på ledningsnettets, antall lekkasjereparasjoner per kilometer vannledning og andel lekkasjetap av drikkevann i ledningsnettets, viser at vannforsyningsnettets har et antatt fornyelsesbehov på 1,5 prosent av ledningsnettets per år. Arbeidsmarkedet gjør det krevende å rekruttere og beholde kvalifiserte ledere og medarbeidere i alle deler av tjenesteområdet.</p> <p>God håndtering av vann og avløp er viktig i flere sammenhenger. Først og fremst skal det sikre rent drikkevann til kommunens innbyggere. Det er også en grunnleggende verdi å beskytte fra et beredskapsperspektiv, samt i et miljøperspektiv.</p> <p>Statsforvalter hadde tilsyn på tema vannforsyning etter matloven 2022.</p> <p><i>Et prosjekt på området kan være kommunens planlegging av vedlikehold av avløpsnettets, samt hvordan kommunen sikrer kvalitet og stabilitet i vannforsyning.</i></p>	<p>Medium</p>
<p>Kvalitet langtids plassering sykehjem</p>	<p>Det har blitt gjennomført en forvaltningsrevisjon på hjemmeboende med demens i 2023. Det ble også levert en revisjon på temaet forebyggende tiltak for eldre i 2024. Det vurderes at området hjemmeboende eldre er tilstrekkelig</p>	<p>Medium /høy</p>

	<p>belyst. Det er imidlertid ikke gjennomført revisjoner på tilbudet som gis i institusjon.</p> <p>Programområdet hjemmetjenester og institusjon er i omstillingsprosess, hvor hovedstrategien er å vri tjenestene fra institusjonsplasser til mer hjemmebaserte tjenester. Dette innebærer at de som får tilbud om institusjonsplasser er eldre og med et større pleiebehov enn tidligere. Det vil også være flere, også i ordinære institusjonsplasser, som har ulike grader av kognitive utfordringer. Dette fordrer at ansatte har oppdatert og spesialisert kompetanse for å møte disse behovene. Det rapporteres at det er krevende å få tak i og beholde kompetanse på området.</p> <p><i>En forvaltningsrevisjon kan rette seg mot etterlevelsen av utvalgte krav i henhold til kvalitetsforskriften. Dette kan være revisjoner på for eksempel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ernæring og gode måltid • Medisinhåndtering • Aktivitetstilbud og sosialisering • Demensomsorg i institusjon 	
<p>Tilbud til mennesker med psykisk utviklingshemning</p>	<p>Ifølge nasjonale kvalitetsindikatorer har Drammen (25,4 %) en lavere andel med tilbud om dagaktivitet for personer med psykisk utviklingshemning enn landet for øvrig (33,4 %). Tillitsvalgte fra FO peker på at det er mangel på vernepleiere, som er en sentral kompetanse for å etterleve lovkrav til denne målgruppen.</p> <p>Tall på sykefravær i Drammen kommune viser at denne sektoren har jevnt høyt sykefravær. Bruk av vikarer gir en risiko for at tilbudet ikke opprettholdes i forventet kvalitet og kontinuitet.</p> <p>Personer med psykiske utviklingshemninger er en de mest sårbare gruppene i samfunnet. En gjennomgang av det tilbudet som kommunen gir til denne gruppen, og kvaliteten på denne, vil ha en høy vesentlighet.</p> <p>Det har vært gjennomført tilsyn ved Statsforvalter ved utvalgte enheter på temaet rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt i årene 2022-2024.</p> <p><i>En forvaltningsrevisjon på området kan se på hvorvidt kommunen sikrer at mennesker med nedsatt funksjonsevne får et tilbud som er i tråd med kvalitetsforskrift, herunder medvirkning og aktivitet. Et annet tema kan være hvorvidt det er god internkontroll med tanke på dokumentasjon og opplæring for alle ansatte.</i></p>	<p>Høy</p>
<p>Boligsosialt arbeid</p>	<p>Ny lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet, kalt boligsosial lov, trådte i kraft fra 1. juli 2023. Loven gir innbyggere som er vanskeligstilte på boligmarkedet rett til å få vedtak om bistand ut fra sitt behov. Loven tydeliggjør også ansvaret kommunene har for å planlegge og ha oversikt over boliger i kommunen. Sammen skal dette tydeliggjøre kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.</p> <p>I henhold til årsevaluering for 2023 hadde Drammen Eiendom KF innleid 86 boliger for framleie, og det ble avsatt 60 av kommunens egne boliger til</p>	<p>Høy</p>

	<p>bosetting av flyktninger. Det er også etablert flere bofellesskap for voksne for å utnytte kapasiteten i større boliger.</p> <p>Antall nye husstander på venteliste til bolig som kommunen leier ut gikk ned fra 93 i 2022 til 41 i 2023.</p> <p><i>Passende og differensierte boliger trekkes frem som utfordringer innen områdene psykisk helse og rus, integrering, utjevning av økonomisk ulikhet og personer med nedsatt funksjonsevne. En forvaltningsrevisjon på boligsosialt arbeid kan spisses mot et av områdene eller være en gjennomgang av kommunens arbeid overordnet.</i></p>	
<p>Forvaltning av eierskap (eierskapskontroll)</p>	<p>Kommunen har en eierskapsmelding vedtatt av kommunestyret i 2020.</p> <p>På systemnivå synes Drammen kommunes eierstyring å være godt utbygd, men eierskapskontroll i 2023 og 2020 har pekt på forbedringsområder som kan følges opp i en eierskapskontroll.</p> <p><i>Revisjonen anbefaler at det i planperioden utføres en generell eierskapskontroll med utgangspunkt i selskap hvor kommunen eier hele selskapet. I en eierskapskontroll vil det være aktuelt å se på hvordan Drammen kommune følger opp eierskapet av selskapet, uten å gå inn i selskapets drift.</i></p>	Medium
<p>Eierskapskontroll etter tema – klima og miljø</p>	<p>I kommunestyrets vedtak om eierpolitikk for perioden 2020- 2024, ble det gjort vedtak om at kommunens selskaper skal sette seg mål om reduksjon av klimagassutslipp og jevnlig rapportere om dette arbeidet. Klima- og miljø var blant de foreslåtte tverrgående temaene for eierskapskontroll i forrige periode, men som ikke er gjennomført.</p> <p><i>Det kan vurderes en tverrgående eierskapskontroll knyttet til klima- og miljø. En mulig problemstilling kan være: Hvordan sikrer Drammen kommune at selskapene setter mål om reduksjon av klimagassutslipp og hvordan følges dette opp? Aktuelle selskap kan være Drammen Havn Farvannsforvaltning IKS, Renovasjonsselskapet i Drammensregionen IKS og Lindum AS.</i></p>	Medium

1.4. Tilbakemelding fra kommunedirektør

Drammen kommune har mottatt utkast til risiko- og vesentlighetsvurdering (ROV) for gjennomgang. Det er gitt anledning til å gi tilbakemelding på følgende punkter

- Om områdene som er omtalt er riktig beskrevet og om det er informasjon som bør legges til
- Om det er områder med risiko i deres virksomhet eller andres som burde vært inkludert
- Om det er noen områder dere tenker bør prioriteres i en plan for forvaltningsrevisjon

Kommunedirektøren ser at områder som fremheves i ROV, i stor grad er sammenfallende med kommunens egen vurdering av risiko.

For flere av områdene som vurderes som aktuelle for revisjon, er det nylig gjennomført eller planlagt gjennomført tilsyn. Kommunedirektøren ber om at dette hensyntas med valg av revisjonstema eller i

eventuelle prosjektplaner, slik at vi unngår dobbeltkontroll av tema og får utnyttet ressursene mest mulig effektivt.

Et hovedmål for revisjon er å sikre kvalitetsforbedring i virksomheter og tjenester. Kommunedirektøren ser ROV som et godt virkemiddel for dette arbeidet. Kommunedirektøren har erfart at dersom kommunen, på best mulig måte, skal kunne nyttiggjøre seg av kunnskapen fra revisjoner, er dette avhengig av revisjonens innretning. Erfaringen viser at spissede, klare og avgrensede tema med tydelige krav til oppgaveløsningen, gir best effekt i tjenesteutviklingen.

1.5. Kort om Drammen kommune

Drammen kommune er organisert etter formannskapsmodellen, med følgende [utvalg](#) under kommunestyret:

- Formannskap
- Hovedutvalg for tekniske tjenester
- Hovedutvalg for helse og omsorg
- Hovedutvalg for oppvekst og utdanning
- Hovedutvalg for kultur, idrett, frivillighet og byliv
- Hovedutvalg for arbeid, aktivitet og inkludering

I tillegg har kommunen blant annet kontrollutvalg, valgstyre, godtgjøringsutvalg og partssammensatt samarbeidsutvalg. Andre utvalg er studentutvalg, klageutvalget, ungdomsråd, elderråd og Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Kommunen nedsetter også styret i følgende kommunale foretak og heleide aksjeselskaper:

Heleide aksjeselskaper

- Lindum AS (100,00 %)
- Drammen Scener AS (100,00 %)
- Eidra AS (100,00 %)
- Svelvik Produkter AS (100,00 %)
- D-park AS (100,00 %)
- Vinn Industrier AS (100,00 %)

Kommunale foretak

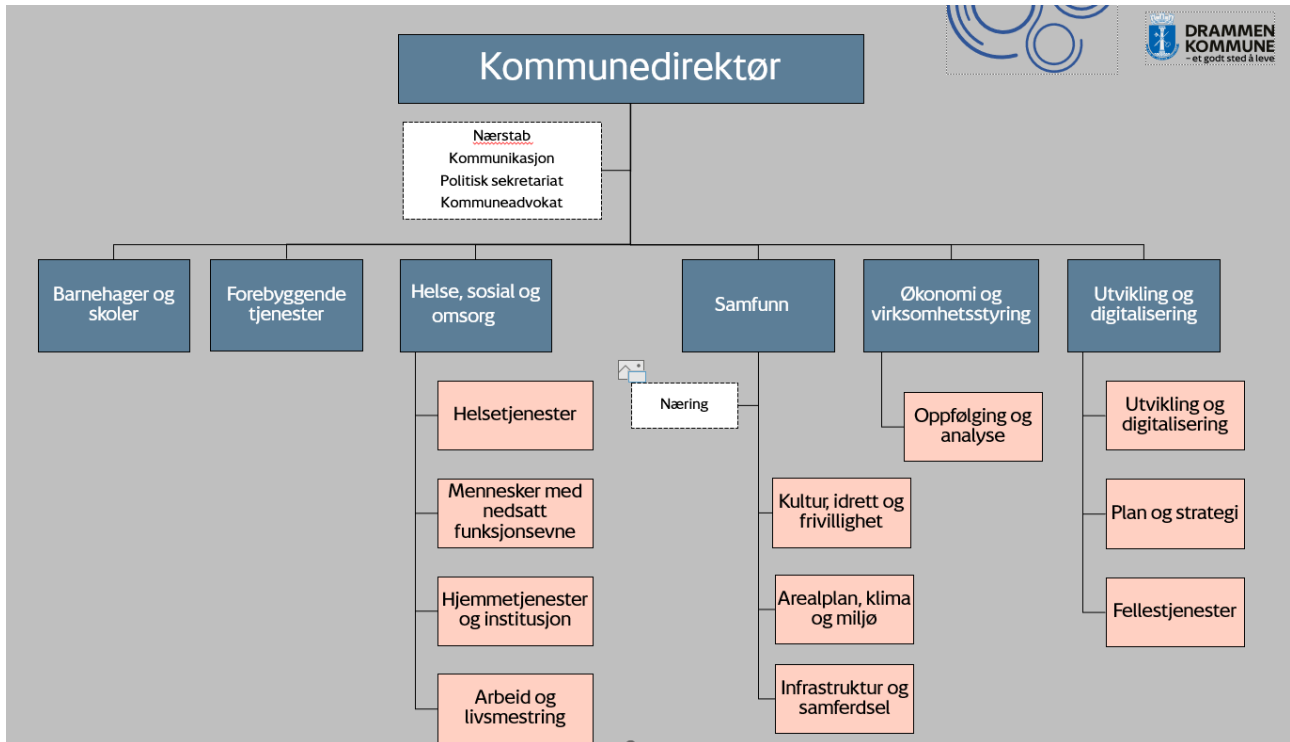
- Drammen Eiendom KF (100,00 %)
- Drammensbadet KF (100,00 %)

Interkommunale selskap

- Drammen Havn Farvannsforvaltning IKS (79,00 %)
- Glitrevannverket IKS (70,86 %)
- Drammensregionens Brannvesen IKS (65,00 %)
- Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (61,10 %)
- Blindevannverket IKS (50,00 %)
- Viken Kommunerevisjon IKS (25,60 %)
- Viken Kontrollutvalgsekretariat IKS (9,00 %)
- Vestfoldmuseene IKS (1,50 %)

Administrativt har kommunen følgende organisering:

Figur 1 Drammen kommunes administrative organisering

I Drammen kommune står de overfor flere utfordringer, som er relevante for både nåværende og fremtidig utvikling. Dette er beskrevet i kommunens egne planer og rapporteringer. Her er noen sentrale trekk fra disse³:

1. Befolkningsvekst og alderssammensetning:

- Drammen er Norges syvende største kommune målt i folketall og den nest største i Viken fylke.
- Fram mot 2040 forventes en svak økning i folketallet, med en anslått årlig vekst på 0,5 prosent. Dette vil gi et innbyggertall på omtrent 111 400 innbyggere i 2040.
- Antall eldre innbyggere forventes å øke betydelig, spesielt i aldersgruppen over 67 år. Dette vil kreve økt behov for helse- og omsorgstjenester.
- Befolkningsutviklingen vil utfordre kommunens evne til å levere tjenester effektivt og finansiere dem.

2. Effektivisering og prioritering av tjenestetilbudet:

- Endringer i befolkningssammensetningen krever omlegging av det kommunale tjenestetilbudet.
- Behovet for helse- og omsorgstjenester vil øke, samtidig som det ikke forventes en markant økning i antall innbyggere som kan utføre oppgavene og finansiere tjenestene.
- Kommunen må effektivisere og prioritere ressursene der behovet er størst.⁴

3. Økonomiske utfordringer innen helse, sosial og omsorg:

- Tjenestområdet hjemmetjenester og institusjon har de største økonomiske utfordringene.

4. Utdanningsnivå og arbeidsfør alder:

- Fordelingen i utdanningsnivå er relativt jevn i Drammen kommune.
- Rundt en tredel av innbyggerne i arbeidsfør alder har høyere utdanning, mens omtrent en tredel har fullført videregående opplæring og en tredel har fullført grunnskolen¹.

³ Drammenstrender 2023

⁴ Sentrale utviklingstrekk | Drammen kommune

2. Informasjonsgrunnlag

Spørreundersøkelse til politikere

- Spørreundersøkelsen ble sendt til 520 politikere i 16 kommuner, hvorav Drammen kommune er en.
- Samlet har 216 personer svart. Det gir en svarprosent på 42 prosent.
- 22 politikere fra forrige valgperiode svarte på spørreundersøkelsen i Drammen

Informasjonen som vi benytter i risiko- og vesentlighetsanalysen vil kunne hentes fra mange aktuelle kilder, se modell under.

Blant de opplistede kulepunktene vil vi i hovedsak vektlegge kildemateriale fra kommunen selv. Listen er ikke ment å være uttømmende, og vil tilpasses den enkelte kommune.

- Kommunens styringsdokumenter
- Kommunens egen kartlegging/interne og eksterne evalueringer
- Spørreundersøkelse og dialog med politisk nivå
- Spørreundersøkelse og dialog med administrativ ledelse
- Dialog med verneombud og tillitsvalgte
- Brukerundersøkelser
- Revisjonens kunnskap og erfaring fra tidligere arbeid med kommunen
- Analyse av nasjonale trender for forvaltningsrevisjon
- Statistisk sentralbyrå – Kommunefakta
- Statistisk sentralbyrå – KOSTRA
- Kommunebarometeret
- Viken fylkeskommunes statistikk og tabellbank
- Statistikk fra departementer og direktorater
- Åpenhetsbarometeret
- Rapporter fra tilsynsmyndigheter, som;
  - Statsforvalter
  - Helsetilsynet
  - Mattilsynet
  - Arbeidstilsynet
  - Arkivverket
  - Kartverket
- Evalueringsportalen

3. Tverrsektorielle områder

Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor det tverrsektorielle området i Drammen. Dette inkluderer tjenestene som ligger under kommuneområdet styring/ eierskap og utvikling og digitalisering. Se vedlegg 3 for grunnlagsmateriale.

3.1. Utvalgte risikoområder tverrsektorielle områder

Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor tverrsektorielle området i Drammen. Se vedlegg 3 for grunnlagsmateriale.

Risiko	Observasjoner	Vurdering
Sykefravær	<p>Drammen kommune hadde gjennomsnittlig sykefravær på 9,1 prosent i 2023. Sykefraværet varierer imidlertid i stor grad mellom sektorene. I 2023 var sektorene barnehage, forebyggende tjenester, helse, mennesker med nedsatt funksjonsevne, hjemmetjenester og institusjon et sykefravær på rundt 10 %. Det er også store variasjoner i hva måltallene for sykefravær er for den enkelte sektor, hvor for eksempel barnehage er forventet et relativt høyt fravær, som ligger under kommunens måltall for sektoren på 11, 38. Det samme gjelder hjemmetjenester og institusjon. Det er imidlertid ingen andre sektorer som oppnår kommunens måltall for sykefravær.</p> <p>Det er en viktig oppgave for ledelsen å både forebygge sykefravær og å følge opp sykemeldte. Dette er også en viktig del av kommunens internkontroll.</p> <p>Årsakene til sykefraværet i Drammen kommune, basert på handlings- og økonomiplanen for 2024-2027, kan oppsummeres som følger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Langtidsfravær: Utgjør den største andelen av sykefraværet, med fokus på individuell oppfølging av sykmeldte ansatte. • Arbeidsmiljø: Det er behov for å gi ledere kompetanse og kunnskap til å følge opp sykemeldte arbeidstakere tett nok over tid. • Overtidsbelastning: Utstrakt bruk av overtid kan føre til for lite hviletid, som igjen kan resultere i økt sykefravær. • Endringer i samfunnet: Et godt arbeidsmiljø gir stabilitet i hverdagen, og det er viktig å legge til rette for at medarbeiderne kan bidra med sin kunnskap og kompetanse. <p>Ordfører trekker frem at det til enhver tid er rundt 10 % av de ansatte i Drammen kommune som er sykemeldte, som legger press på tjenestene. Tillitsvalgte oppgir at kommunen har en manglende oppfølging av lederavtaler, samt at kapasiteten til ledere til å følge opp personalpolitikk er lav på grunn av høyt oppgavepress.</p> <p>Hovedtillitsvalgte svarer i spørreskjema at de har observert at det er mangler i oppfølgingen av medarbeiderundersøkelser. Drammen kommune bruker mange vikarer og midlertidig ansatte. Stadige omorganiseringer trekkes også frem som en belastning for ansatte.</p> <p><i>Det er viktig at kommunen har gode systemer og rutiner for å forebygge og følge opp sykemeldte. Dette er også en viktig del av kommunens internkontroll. Det kan være aktuelt å se på enkelte sektorer med jevnt høyt fravær, som mennesker med nedsatt funksjonsevne eller sosialtjeneste,</i></p>	Medium/ høy

	<i>etablering og bolig. Eller en revisjon kan rette seg mot kommunens overordnede innsats for arbeidsmiljø og tilstedeværelse ved arbeidsplassen.</i>	
Kompetanse	<p>Tillitsvalgte viser til i sine svar til revisjonen at lederkompetanse og oppgavespenn for avdelingsledere er en sårbarhet i kommunen. Begge tillitsvalgte peker på at det mangler lederavtaler for avdelingsledere ved flere av sektorene i kommunen. Fagforbundet peker på at det er det flere ledere som har behov for å trygges eller få opplæring i forhold til økonomi, samt at kartlegginger viser høyt oppgavespenn på avdelingsledere. Det vises også til at de har erfaringer på at det mangler kompetanseplaner i virksomhetene, som gir lite oversikt over nåværende og fremtidige behov.</p> <p>Det vises også til at det er krevende å rekruttere og beholde fagkompetanse, og at det er lønnspolitikken som er den største terskelen for å lykkes med dette. Særlig er det en mangel på vernepleiere, som er sentrale for å etterleve lovkrav for enkelte målgrupper. Her pekes det også på at delegasjonsreglementet bør gjennomgås, særlig roller ved lønnsfastsettelse.</p> <p>Om lederkompetanse viser årsevaluering for 2022 at kommunen har en kompetansestrategi hvor følgende konkrete tiltak er iverksatt;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kommunen har utviklet et prosessverktøy for ledere, som hjelper dem med strategisk kompetanseledelse. ○ Verktøyet inneholder refleksjonsspørsmål og vil bli rullet ut til lederne i forbindelse med virksomhetsplanleggingen for 2023. <p><i>Det er en kjent nasjonal utfordring å sikre seg riktig og tilstrekkelig kompetanse på en rekke områder. Kommunens mange oppgaver, som også øker med demografiendringene, fordrer en hensiktsmessig bruk av kompetanse. En forvaltningsrevisjon kan gjennomgå hvorvidt kommunen jobber systematisk med å beholde kompetanse, ha kompetanseplaner og sikre at ledere har den oppfølging og opplæring de har behov for.</i></p>	
Anskaffelser	<p>Drammen kommune har utarbeidet en innkjøpsstrategi, med mål på anskaffelsesområdet. I Handlings- og økonomiplanen er det beskrevet at hovedformålet med strategien er at kommunens anskaffelser skal være profesjonelle, effektive og verdiskapende, og bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling. Den skal også være et virkemiddel for å nå samfunns mål, som blant annet å fremme næringslivsinteresser og innovasjon.</p> <p><i>Anskaffelser er et område med stor risiko for feil. Et eventuelt prosjekt bør ikke kun se på etterlevelse, men også belyse om kommunen gjennomfører gode og effektive anskaffelser. Det vil også kunne være en gjennomgang av kommunens egne målsetninger og verdier som innkjøper.</i></p>	
Internkontroll	<p>Internkontroll er et viktig område, som kan påvirke måloppnåelsen innenfor samtlige sektorer og virksomheter.</p> <p>Både det formelle og uformelle kontrollmiljøet (virksomhetskulturen) er en viktig del av internkontrollen.</p>	Lav/medium

	<p>Drammen kommune benytter kvalitetssystemet EQS. Her skal samtlige skriftlige rutiner og prosedyrer legges inn, samt risikovurderinger.</p> <p>Årsevaluering peker på at kommunen i 2022 var et av kommunedirektørens satsingsområder for internkontroll, risikovurderinger innen tema misligheter, korrupsjon og etiske problemstillinger. Risikovurderingene ble fulgt opp i 2023 med en kontroll. I kontrollen ble det undersøkt om det var utarbeidet rutiner for å beskrive risiko innen etikkområdet, og om rutinene var kjent. Kontrollen viste at alle vurderingsområder hadde veiledning gjennom rutiner, men at enkelte av rutinene burde vært bedre implementert.</p> <p>Personen som utøver stilling og funksjon som internkontroller i Drammen forteller at det er helhetlig system for internkontroll i Drammen. Det jobbes med å øke kompetansen med risiko- og sårbarhetsanalyser ute i virksomhetene og avdelingene. Et annet aspekt som trekkes frem av internkontroller er at Drammen kommunes størrelse og antall ansatte gjør at implementering av satsninger og rutiner vil skje i ulike tempo og ulik grad mellom tjenestene. Det gjør også at administrasjonen må være varsom med å innføre for mange nye ting samtidig.</p> <p><i>Det er ingen observasjoner på at Drammen har særlige mangler eller utfordringer med sin overordnede internkontroll. Det er også egen stilling i kommunen for å følge opp den systematiske interkontrollen. Drammen er imidlertid en stor kommune med mange ansatte, og det vil alltid ligge en risiko for at internkontroll mangler implementering, at det ikke jobbes kontinuerlig med avvikskultur og kompetanse på risikoanalyser. Det kan derfor være hensiktsmessig med en forvaltningsrevisjon som undersøker dette nærmere.</i></p>	
Økonomistyring	<p>Kommunedirektøren oppgir i handlings- og økonomiplan 2024- 2027 at Drammen står i en svært stram budsjettsituasjon. For å sikre en bærekraftig driftsøkonomi viser kommunedirektør til følgende innsparingskrav for den kommende perioden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forslaget til statsbudsjett gir kun en marginal økning i de frie inntektene for kommunene¹. • Flere programområder, spesielt innen helse- og omsorg, står overfor økonomiske utfordringer². • Drammen kommune har bygget opp et disposisjonsfond på nesten 844 millioner kroner ved inngangen til 2023. • Etter bruk av fondet i 2023, forventes saldoen å være 607 millioner kroner³. • For å redusere driftsunderskuddet på 62 millioner kroner i 2024, foreslås et innsparingskrav på 30 millioner kroner⁴. • Fra 2025 økes innsparingskravet til 150 millioner kroner, noe som forbedrer driftsresultatet betydelig⁵. • Det foreslås en årlig økning i gebyrene for vann- og avløpstjenester for å dekke underdekning i selvkostordningen og forbedre driftsresultatet. <p>Det er bestilt et forvaltningsrevisjonsprosjekt innenfor budsjett – og økonomistyring vår 2024.</p>	Lav
Tilgjengelighet og åpenhet	<p>Offentlighet om forvaltningsarbeid er viktig i et demokrati. Dette forutsetter at dokumenter arkiveres og journalføres. Mangelfull arkivering eller feil journalføring kan føre til at dokumenter forblir ukjent for offentligheten.</p>	Lav

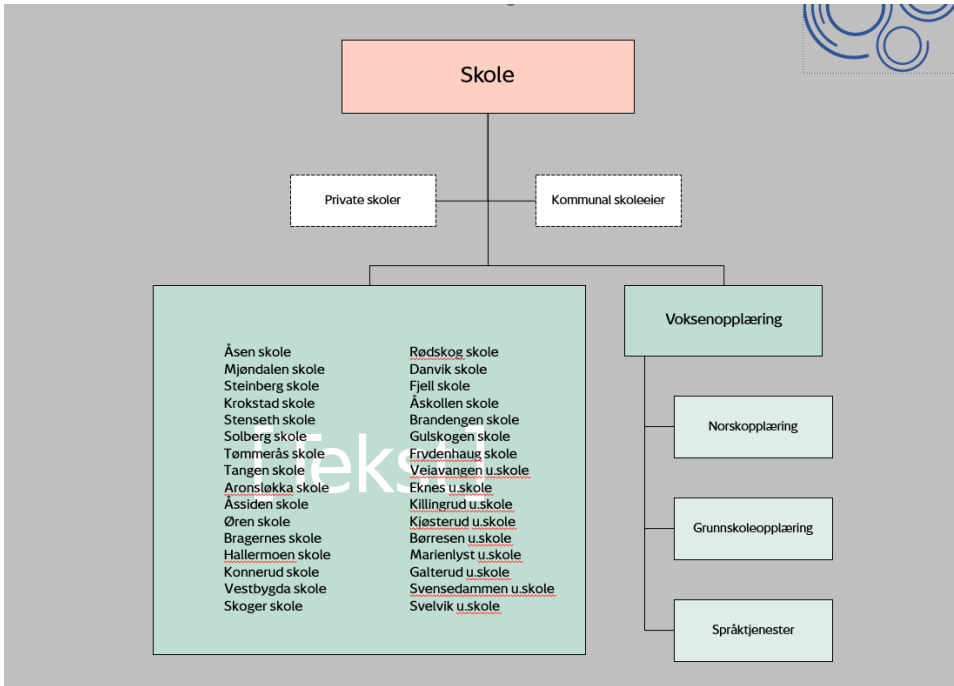
	<p>Drammen kommune beskriver seg selv som en meråpen kommune.</p> <p>I åpenhetsbarometeret for 2023 får Drammen kommune en skår på 17 poeng. Beste kommune i tidligere Viken fylkeskommune får 23,5 poeng.</p> <p>Årsevaluering 2023 oppgir at det er gjort flere forbedringer av nettsidene til plan og byggesaksavdelingen gjennom 2023 og utvikling av gode nettsider vil være et kontinuerlig arbeid. En innsynsløsning med digital tidslinje er under arbeid. Det er noen utfordringer knyttet til datautveksling mellom saksystem og kartsystem hos ulike programvareleverandører, men det forventes at løsningen vil være tilgjengelig i løpet av 2024.</p> <ul style="list-style-type: none"> • En vellykket pilot med et spill i det kommunale sak- og arkivsystemet P360 førte til en økning i målt kunnskap. • P360 er viktig for saksbehandling og arkivering, og opplæring er avgjørende for brukerne. <p>Tillitsvalgte pekte på i spørrebrev fra revisjonen at det er veldig mange ulike åpningstider noe som resulterer i at innbyggere/eksterne ringer kommunen, men kommer kun til kommunens sentralbord fordi tjenesten de egentlig skal til ikke har åpnet. Det kan virke som om kommunen ikke har en kjernetid som alle tjenester er tilgjengelige i og de som henvender seg må ringe tilbake i den enkelte tjenestes åpningstid, de kan også risikere å måtte gjenta henvendelsen flere ganger på grunn av kort åpningstid eller stort press i telefontiden.</p>	
<p>Digitalisering og Informasjonssikkerhet</p>	<p>Personvern og informasjonssikkerhet var et av satsingsområdene for den overordnede internkontrollen i 2023. De ulike programområdene fikk i oppdrag å vurdere risiko i egen virksomhet. Arbeidet ble fulgt opp med en evaluering mot slutten av året, hvor kommunalsjefer/stabsledere deltok. Evalueringen viste at organisasjonen har begrenset kompetanse på området. På sikt er det et mål at arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern likestilles med HMS-arbeid. Dette vil kreve både kompetanseheving og systematisk arbeid. Det finnes en rekke regulatoriske krav og standarder som i større grad enn i dag må operasjonaliseres.</p> <p>Drammen har en digitaliseringsstrategi. Denne legger vekt på å forbedre tjenestene sine med ny teknologi, holde brukerne oppdatert om systemendringer, og sikre at ledere og ansatte har nødvendig kompetanse. De prioriterer investeringer i infrastruktur og digital sikkerhet, og legger stor vekt på tillit, informasjonssikkerhet og personvern. Målet er å bli en smart by der data kan deles sikkert og brukes til innovasjon.</p> <p>Det nevnes i økonomi og handlingsplan at Drammen kommune gjør tjenester mer tilgjengelige gjennom digitalisering, inkludert innen psykisk helsehjelp, i barnevernet og ved helsestasjonene.</p> <p>I sektoren hjemmetjenester og institusjon er det også oppgitt at det skal jobbes med å utvikle mestrings- og trygghetsskapende teknologi. Det er oppgitt at for å lykkes med økt bruk av mestrings- og trygghetsskapende teknologi, er kompetanseheving av ansatte et prioritert område. Dette handler blant annet om økt kunnskap om hvordan teknologi kan bidra til økt trygghet hos brukere</p>	<p>Medium</p>

	<p>og kunnskap om hvilke verktøy og produkter som benyttes i kommunens tjenester. Det er også behov for økt kunnskap om hvordan teknologi kan gi besparelser og mer effektive tjenester, uten at det går på bekostning av kvaliteten på tjenesten. Innbyggernes kunnskap om mestrings- og trygghetsskapende teknologi bør også økes for å gi likeverdig tilgang til å ta i bruk teknologiske løsninger og unngå digitalt utenforskap.</p> <p>Politikere oppgir i spørreundersøkelsen at IKT og digitalisering er et viktig område.</p> <p>KS sine utredninger av utfordringsbildet og satsningsområde på temaet digitalisering i kommunene peker på at lokale ferdigheter og strategisk finansiering er avgjørende for vellykket digital transformasjon. De syv hovedområdene for digitaliseringsarbeidet på lokalt nivå omfatter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • endring av arbeidsprosesser • tilpasning av organisasjonsstruktur • opplæring av ansatte • endring av kommunikasjonsmønstre • revisjon av retningslinjer og prosedyrer • etablering av støttefunksjoner • utvikling av en kultur for endring. <p>Oppdragsansvar revisor peker på at det registrert feil og sårbarheter ved overvelting av data fra forsystemer/IT revisjon. Det er en prosess som er satt i gang med mulig testing i sommer 2024.</p> <p>Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon på området personvern i 2020.</p>	
<p>Beredskap</p>	<p>Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) gjennomfører jevnlig spørreundersøkelser til kommunene samfunnssikkerhetsarbeid. Kommunen har også blant annet etablert en overordnet beredskapsplan og et beredskapsråd.</p> <p>Nylige hendelser i distriktet, som flommen Hans og lille-Hans, viste at forebyggende beredskapstiltak fungert etter hensikten og at beredskapsplanen. Kommunen fikk også en ny risiko- og sårbarhetsanalyse våren 2024, som er utarbeidet av KPMG. Følgende områder er identifisert og analysert i denne;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skog- og utmarksbrann 2. Brann i bebodde strøk 3. Flom 4. Kvikkleireskred 5. Pandemi/epidemi 6. Smittsomme dyresykdommer 7. Atomhendelser 8. Store ulykker i industrianlegg 9. Store transportulykker 10. Digitale hendelser 11. Bortfall av strøm 12. Bortfall av drikkevann 13. Tilsiktede hendelser <p>Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon på temaet brannvern i 2021, som også gjennomgikk kommunens beredskapsplaner.</p>	<p>Lav</p>

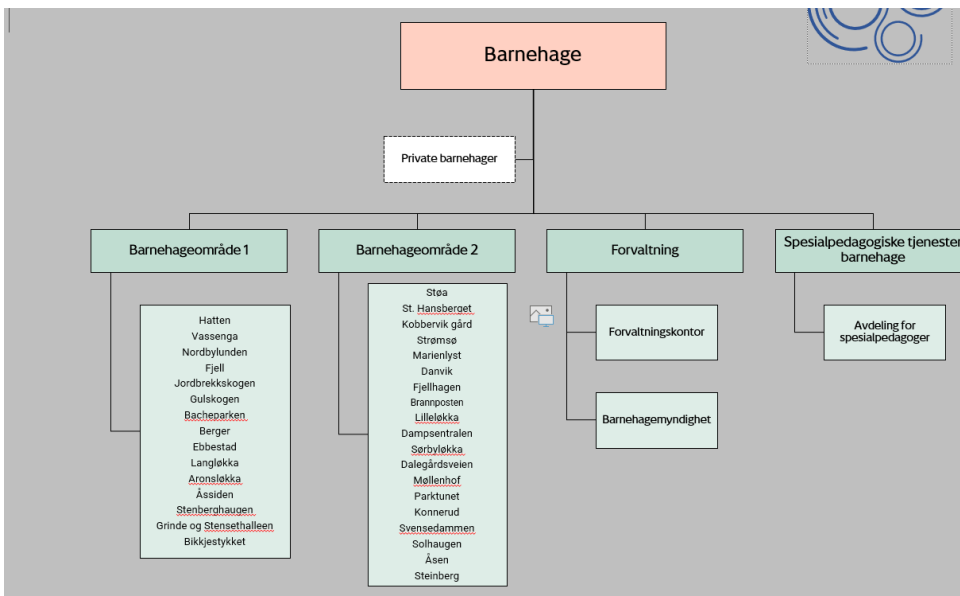
4. Barnehage og skoler

Hver skole er hver sin virksomhet, mens barnehagene er avdelinger under virksomhet barnehage.

Figur 2 Organisasjonskart skole

Figur 3 Organisasjonskart barnehage

4.1. Utvalgte områder vurdert innen skole og barnehage

Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor området skole og barnehage i Drammen. Se vedlegg 4 for grunnlagsmateriale.

Tema	Observasjoner	Vurdering
Elevenes psykososiale skolemiljø (mobbing)	<p>Det er en nasjonal utfordring at andelen elever som mobbes øker, og det en økning også i Drammen kommune. Det har vært en økning i andelen som oppgir at de har blitt mobbet på både barne- og ungdomsskoletrinnene.</p> <p>Det ble gjennomført en forvaltningsrevisjon av elevenes psykososiale miljø i 2021. Skolene som ble plukket i denne revisjonen var Veiavangen, Tømmerås og Skoger skole.</p> <p>Grunnskole oppgis som et viktig område i spørreundersøkelsen til politikere, uten at særlig risikoområder er spesifisert.</p> <p><i>På grunn av generelle høye mobbetall kan det være hensiktsmessig å se på kommunens systematiske arbeid som skoleeier for å sikre et godt psykososialt miljø i skolen.</i></p>	Medium/høy
Vold, trusler og trakassering av lærere	<p>Det er en nasjonal trend at andelen lærere som rapporterer om vold øker. Det er derfor blant annet viktig at kommunen utvikler planer som beskriver hvordan kritiske situasjoner skal håndteres.</p> <p><i>Forvaltningsrevisjoner kan kartlegge omfang av vold, trusler og trakassering mot lærere, kommunens rutiner for å forebygge og forhindre og kommunens system for å melde fra og følge opp vold og trakassering.</i></p>	Medium/høy
Læringsresultater	<p>Drammen kommunes skolerresultater er på nivå med eller bedre enn resultatene til andre kommuner.</p> <p>Mangel på kvalifisert personale i grunnskolen, vil på sikt kunne føre til lavere kvalitet og svekkede læringsresultater. Drammen kommune oppfylder i all hovedsak kompetansekravene i 2023. Det er kun en liten eller lavere av lærertimene som gis av undervisningspersonale som ikke oppfylder kompetansekravene. Det er likevel en nasjonal utfordring å skaffe tilstrekkelig med kompetanse innen skolen, og dette vil kunne være en økt risiko over tid.⁵</p> <p>De fleste politikerne mener at grunnskolesektoren er viktig, uten at tema er spesifisert.</p>	Medium/lav
Kompetanse i barnehage	<p>Drammen kommune har gått fra å ha 75 % pedagogtetthet i barnehage i 2020, og ligger over landet og fylket, til 54 % i 2023. Dette er nå under Buskerud fylke (59 %) og landet (63%).</p> <p>Barnehagesektoren har også relative høye tall på sykefravær.</p>	Lav

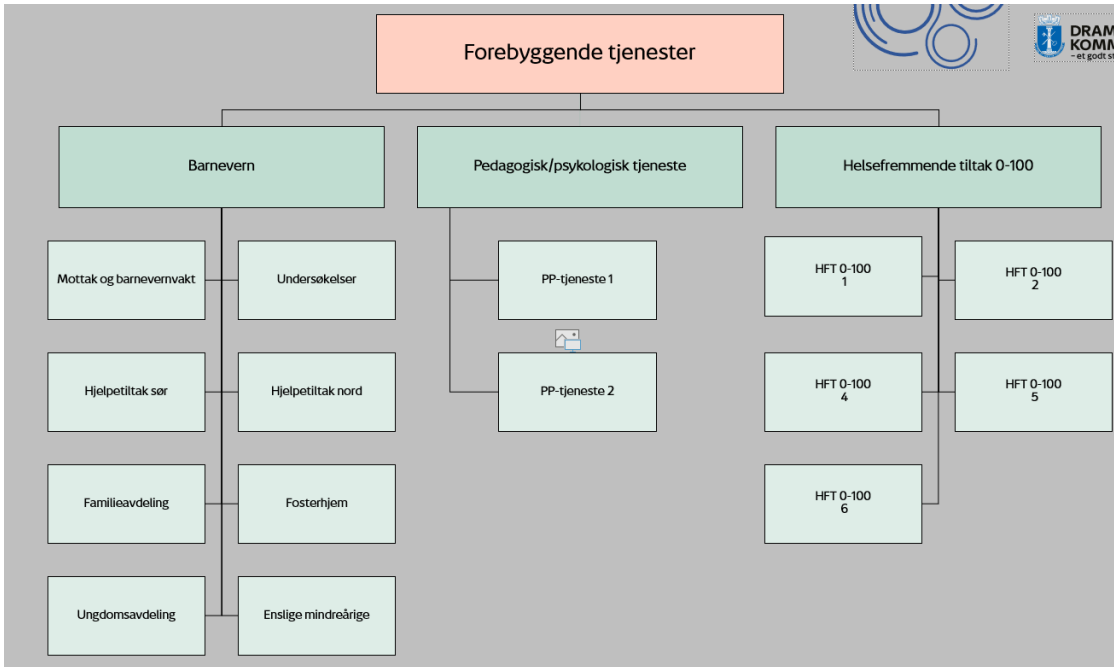
⁵ <https://www.utdanningsnytt.no/gsi-kommune-kompetansekrav/sjekk-din-skole-sa-mye-undervisning-gis-av-ukvalifiserte-laerere/370321>

	En forvaltningsrevisjon på hvordan barnehagene følger opp krav på kvalitet generelt kan være nyttig. Som omtalt ovenfor blir det gjennomført en revisjon på spesialpedagogisk hjelp i barnehage i 2024.	
Tilsyn og oppfølging av barnehager (kommunen som barnehagemyndighet)	<p>Drammen har 78 barnehager, hvorav 34 er kommunale og 44 er private.</p> <p>Kommunen er barnehagemyndighet og skal både veilede og føre tilsyn med kommunale og private barnehager. Det er Utdanningsdirektoratet som har ansvar for det økonomiske tilsynet med private barnehager.</p> <p>Kommunen skal som barnehagemyndighet føre tilsyn med om barnehagene oppfyller kravene i barnehageloven med forskrifter, inkludert rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver.</p> <p>Nasjonalt er det variasjoner i kapasiteten og kompetansen når det gjelder kommunens rolle som barnehagemyndighet. Det varierer i hvilken grad kommunene som barnehagemyndighet veileder barnehagene og fører tilsyn med om barnehagene drives i samsvar med barnehageloven med forskrifter, herunder rammeplanen.⁶</p> <p><i>Det kan være aktuelt med et prosjekt om kommunens tilsynsansvar for å se om kommunen følger beste praksis når det gjelder tilsyn med og oppfølging av private barnehager.</i></p>	Medium

⁶ Kunnskapsdepartementet. Barnehager mot 2030. Strategi for barnehagekvalitet 2021–2030

5. Forebyggende tjenester

Figur 4 Organisasjonskart forebyggende tjenester

5.1. Utvalgte risikoområder innen forebyggende tjenester

Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor området forebyggende tjenester i Drammen. Se vedlegg 5 for grunnlagsmateriale.

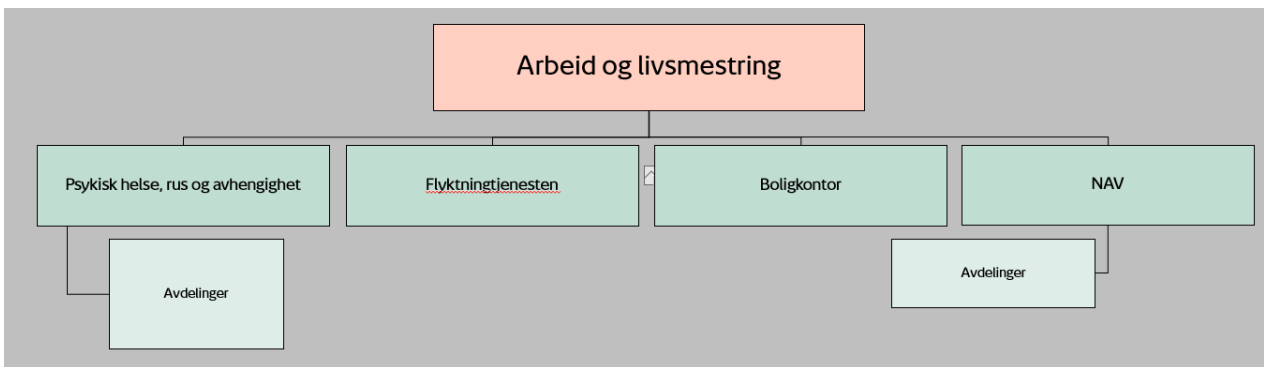
Tema	Observasjoner	Vurdering
Forebyggende innsats barneverntjeneste	<p>Januar 2022 trådte oppvekstreformen i kraft. Oppvekstreformen skulle blant sikre bedre samhandling mellom alle kommunale tjenester i møte med barn og unge, samt utvikle metodikk som ivaretar behovet for tidlig innsats. Drammen kommune beskriver i sin handlings- og økonomiplan at det er iverksatt 4 satsninger for å imøtekomme denne reformen; Organisering, ledelse, kompetanseheving og medvirkning</p> <p>Ordfører bemerker også at barneverntjenesten har et stort samfunnsoppdrag. Drammen har eksempler på barn og ungdom hvor tiltakene ikke treffer, og en gjennomgang av barneverntjenestens tilgang til tiltak og ressurser kunne være nyttig.</p> <p><i>Det har ikke blitt gjennomført revisjoner på temaer som berører barnverntjenesten i nye Drammen kommune. Det er flere mulige prosjektforslag på dette området, som også tar inn oppvekstreformens krav om en helhetlig kommunal innsats for barn og unge med fare for skjevutvikling. Mulige temaer kan være samhandling mellom instanser, sikre medvirkning, rolleforståelser i det forebyggende arbeidet.</i></p>	Medium

	<i>Revisjonen kan også se på konkrete områder, som oppfølging av barn i fosterhjem og institusjon, konkrete forebyggende tiltak.</i>	
Tilgjengelighet i skolehelsetjeneste og helsestasjon	<p>Antall årsverk i helsestasjon har økt de siste årene. Drammen ligger nå høyere på årsverk per 1000 barn sammenlignet med tall nasjonalt.</p> <p>Drammen har hatt en økning i antall årsverk i skolehelsetjeneste og helsestasjon de siste 2 årene. Antall årsverk per 1000 elev har økt i barneskolene, men har gått det siste året i ungdomsskolene. Sammenlignet med tall nasjonalt ligger Drammen over snittet årsverk per 1000 elev på barneskolenivå, men under på ungdomsskolenivå.</p> <p>Nasjonalt er det utfordringer knyttet til rekruttering og bemanning i skolehelsetjeneste. Det er også erfaringer på at skolehelsetjenesten har et høyt oppgavespenn, med mange lovpålagte oppgaver, som påvirker muligheten til å tilby tilgjengelige tjenester for elever på skolene.</p> <p><i>Skolehelsetjenesten er en viktig forebyggende tjeneste, som i tillegg til å møte samtlige barn og elever, kan være en ressurs for barn og familier på laveste nivå. Sett i sammenheng med tall på psykisk uhelse i Drammen og oppvekstreformens mål om å komme tidlig inn med tiltak, vil en gjennomgang av oppgaver og kapasitet i forebyggende helsetjenester for barn og unge kunne være hensiktsmessig.</i></p>	Medium
Kapasitet pedagogisk/ psykologisk tjeneste	<p>For årene 2022 og 2023 er det en lavere andel elever som får spesialundervisning i Drammen kommune, sammenlignet med gjennomsnittet i Viken og i landet.</p> <p>I handlings- og økonomiplanen oppgis det noen utfordringer innen området spesialundervisning. Det er skrevet at i samarbeid med skoler og barnehager er målsettingen å dreie innsatsen fra arbeid basert på henvisninger, til systemrettet samarbeid og veiledning av virksomhetene.</p> <p>Alle skoler og barnehager har sin faste kontakt i PP-tjenesten som regelmessig er ute i virksomhetene som støtte og utfyllende kompetanse i skolenes daglige arbeid. Gjennom dette samarbeidet kan det sannsynliggjøres at ventelistene reduseres med dagens kapasitet, forutsatt at antallet barn med spesielle behov ikke øker.</p> <p>I årsevaluering er det oppgitt at et utviklingsarbeid mellom virksomheten og barnehagene om en mer inkluderende praksis som kan ivareta flere barn innenfor det ordinære tilbudet er iverksatt. Til tross for at det er satt inn tiltak for å effektivisere saksbehandlingen, har PP-tjenesten hatt lange ventelister i flere år og det har vært behov for å øke antall stillinger for å redusere ventelistene.</p> <p>Viken kommunerevisjon er p.t i gang med en revisjon på området spesialpedagogisk hjelp i barnehage. Statsforvalter gjennomførte tilsyn på saksbehandlingstid i PPT mai 2024.</p> <p><i>Opplæringsloven slår fast at spesialundervisning skal utredes og vedtas uten unødig opphold. Ventetider på sakkyndig vurdering er ikke tråd med loven. En forvaltningsrevisjon kunne sett på årsaker til ventelister,</i></p>	Medium

	<p>omfanget av dem og tiltakene. En revisjon vil også kunne se på hvordan dette påvirker kommunens øvrige satsninger på en systemrettet tidlig innsats for barn og unge.</p>	
<p>Folkehelse</p>	<p>Folkehelseprogrammet Drammen 2019-2023 baserer seg på en helhetlig tiltaksprofil og innehar to overordnede strategier.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Systematisk innsats for bedre psykisk helse og rusforebygging. 2. Grobunn for helsefremmende økosystem som fremmer trygghet, mestring og trivsel. <p>Viktige fokusområder i folkehelsearbeidet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redusere sosiale ulikheter i helse • Øke sosial deltakelse • Bidra til helsefremmende stedsutvikling • Sikre reell-medvirkning i lokalsamfunnet • Påvirke positivt innbyggernes helserelaterte atferd <p>Kartlegginger på levekår og folkehelse⁷ viser at Drammen har en relativt høy andel som oppgir å ha utfordringer med sin psykiske helse, en høy andel aleneboende. Kommuneoverlege oppgir i årlig erklæring om folkehelse at kommunen må fortsette å jobbe med fysisk aktivitet, særlig for de unge.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Psykiske plager: Det er en litt høyere forekomst av psykiske plager i Drammen sammenliknet med resten av landet, med 17 % av innbyggerne som har oppsøkt legehjelp for dette. • Levealder: Gjennomsnittlig levealder for menn i Drammen er noe lavere enn landsgjennomsnittet, mens for kvinner er den omtrent lik. • Ungdomshelse: Over 15 % av ungdomsskoleelever i Drammen rapporterer om psykiske plager, og det har vært en økning i ensomhet og søvnvansker blant ungdom. • Livsstilsendringer: Det er positive trender som reduksjon i røyking, men også negative trender som økt skjermtid og fysisk inaktivitet blant ungdom. <p>Statsforvalter hadde tilsyn på kommunens systematiske folkehelsearbeid for barn og unge i 2023.</p> <p><i>Systematisk folkehelsearbeid er en lovpålagt oppgave, noe også Drammen kommune arbeider etter. Det har vært uttalte satsninger rettet mot økt folkehelse for barn og unge. En revisjon vil kunne sett på hvor godt disse satsningene har fungert, og hva som eventuelt gjenstår.</i></p>	

⁷ <https://www.drammen.kommune.no/tjenester/helse-omsorg/helsetjenester/kommuneoverlege/gode-helsevalg/hvordan-startet-til-med-folkehelsa/>

6. Arbeid og livsmestring

6.1. Utvalgte risikoområder arbeid og livsmestring

Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor området arbeid og livsmestring i Drammen. Se vedlegg 6 for grunnlagsmateriale.

Risikomoment	Observasjoner	Vurdering
Flyktninger og integrering	<p>Det ble bosatt totalt 403 flyktninger i 2023 inklusive 13 enslige mindreårige. I tillegg kom det 16 familiegjenforente til tidligere bosatte flyktninger.</p> <p>Årsevaluering 2023 oppsummerer følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det har i løpet av 2023 vært 372 deltakere i introduksjonsprogram. • Av 152 deltagere som har avsluttet sitt program i 2023 var det 14 som enten reiste hjem, falt fra, eller viste seg å ikke være relevante arbeidssøkere grunnet funksjonsnedsettelse. • Av de resterende 138 gikk 103 over i enten jobb, utdanning eller kvalifiserende tiltak via NAV. De andre hadde i stor grad behov for ytterligere norskkurs, eller hadde behov for å endre tiltaket de var i. Ved overgang til NAV blir oppfølgingen videreført, og de fleste er nå i en eller annen form for relevant aktivitet eller kurstilbud. <p>Nytt regelverk i introduksjonsloven begrenser programtid for ukrainske flyktninger.</p> <p><i>En forvaltningsrevisjon kan vurdere hvordan kommunen arbeider med integrering av flyktninger, herunder om kommunen lykkes med språkopplæring, og å gjøre flyktingene økonomisk selvstendige.</i></p>	Medium/høy
Startlån	<p>Kommunen søker Husbanken om startlånsramme og videreformidler lånet til vanskeligstilte innbyggere, i henhold til statlig forskrift.</p> <p>Kommunedirektøren anbefaler at det søkes om en startlånsramme på 650 millioner kroner i 2024. Det er forventet at det vil gi cirka 217 husstander mulighet til å kjøpe bolig, i henhold til handlings- og økonomiplan.</p>	Medium

	<p>I årsevalueringen for 2023 vises det til at Drammen kommune i løpet av 2023 har formidlet 619 millioner kroner i startlån til i alt 243 innbyggere som er vanskeligstilt på boligmarkedet. 71 prosent av husstandene var barnefamilier.</p> <p>Det er en generell risiko knyttet til ordningen at lånene ikke treffer målgruppen, og at mange som kunne fått lån i ordinære banker får startlån.</p>	
<p>Psykisk helsearbeid og rus</p>	<p>Mange kommuner melder om at psykisk helse er deres største folkehelseutfordring og at de mangler kunnskap om tiltak, verktøy og metoder som de kan ta i bruk.⁸</p> <p>I 2021 fant Riksrevisjonen at mange kommuner ikke har gode nok tjenester til ungdommer med psykiske lidelser og rusmiddelproblemer. Mange kommuner hadde enten ikke et godt nok behandlingstilbud, eller sto uten noe tilbud.⁹</p> <p>I 2022 hadde Drammen kommune 2,8 årsverk per 1000 innbygger innen psykisk helse- og rusarbeid.¹⁰ Til sammenligning var gjennomsnittet for landet 3,15 og Viken 2,55. Drammen hadde en nedgang fra 3,1 i 2021 til 2,8 i 2022. Levekår og folkehelsekartlegginger som er gjennomført i Drammen viser at det er en jevn høy andel som oppgir å ha psykisk lidelser i alle aldersgrupper.</p> <p>I handlings- og økonomiplanen er følgende utfordringer for sektoren oppgitt:</p> <ol style="list-style-type: none"> Deltakelse i arbeid og aktivitet: Mennesker med rus- og/eller psykisk helseproblematikk står overfor utfordringer knyttet til å ha positive sosiale nettverk, delta i meningsfulle aktiviteter og komme i arbeid eller kvalifiseringsløp. Individuell støtte og tilrettelegging på arbeidsplassen er viktig. Variasjon i bo- og tjenestetilbud: Det er behov for større variasjon i bo- og tjenestetilbudene for personer med psykisk helse- og rusutfordringer. Overliggerdøgn på sykehus, feilplassering i bolig og behov for private kjøp er noen av konsekvensene av manglende variasjon. Mestring av boforhold: Mange trenger hjelp til å mestre boforholdet. Noen tjenestemottakere har stort behov for tett oppfølging ved høyt symptomtrykk. Fleksible botilbud tilpasset den enkeltes behov er nødvendig. Tverrfaglig samarbeid: Å styrke samarbeidet med psykiatrien, fastlegene og NAV Drammen er avgjørende for å forbedre tjenestene. Dette vil bidra til bedre koordinering av behandling og tilrettelegging for brukerne. Brukerorganisasjonenes perspektiv bør også inkluderes i beslutningsprosesser og tjenesteutvikling. <p><i>En forvaltningsrevisjon på området psykisk helse, rus og avhengighet kan omhandle de verktøyene kommunen har for å møte denne gruppens behov på en tilfredsstillende måte. Her vil også samhandling og koordinering med</i></p>	<p>Høy</p>

⁸ NOU 2024: 3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet, s. 239

⁹ Dokument 3:13 (2020–2021) Riksrevisjonens undersøkelse av psykiske helsetjenester, s. 8.

¹⁰ <https://www.helsedirektoratet.no/statistikk/kvalitetsindikatorer/kommunale-helse-og-omsorgstjenester/kommunale-%C3%A5rsverk-i-psykisk-helse-og-rusarbeid>

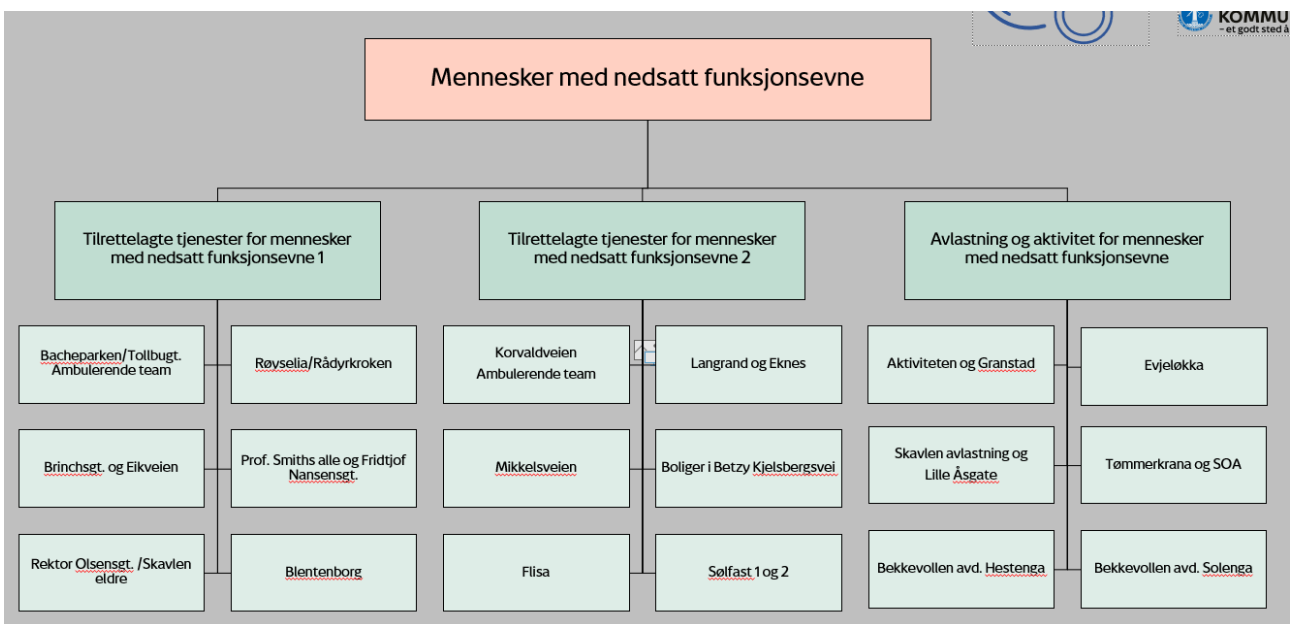
	<i>instanser som tjenestetildeling, Nav og fastleger være interessante områder.</i>	
Boligsosialt arbeid	<p>Ny lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet, kalt boligsosial lov, trådte i kraft fra 1. juli 2023. Loven gir innbyggere som er vanskeligstilte på boligmarkedet rett til å få vedtak om bistand ut fra sitt behov. Loven tydeliggjør også ansvaret kommunene har for å planlegge og ha oversikt over boliger i kommunen. Sammen skal dette tydeliggjøre kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.</p> <p>I henhold til årsevaluering for 2023 hadde Drammen Eiendom KF innleid 86 boliger for framleie, og det ble avsatt 60 av kommunens egne boliger til bosetting av flyktninger. Det er også etablert flere bofellesskap for voksne for å utnytte kapasiteten i større boliger.</p> <p>Antall nye husstander på venteliste til bolig som kommunen leier ut gikk ned fra 93 i 2022 til 41 i 2023.</p> <p>Revisjonen har ikke funnet at Drammen har en boligsosial plan.</p> <p><i>Passende og differensierte boliger trekkes frem som utfordringer innen områdene psykisk helse og rus, integrering, utjevning av økonomisk ulikhet og personer med nedsatt funksjonsevne. En forvaltningsrevisjon på boligsosialt arbeid kan spisses mot et av områdene eller være en gjennomgang av kommunens arbeid overordnet, herunder rolle og ansvarsfordeling.</i></p>	Høy
Arbeid med lavinntektsfamilier	<p>Arbeidet mot barnefattigdom et tverrsektorielt område, som omfatter en rekke ulike departementer og underliggende virksomheter, kommuner og frivillig sektor¹¹. Arbeids- og inkluderingsdepartementet og NAV har, i tillegg til kommunen, et særskilt ansvar på området.</p> <p>Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt er høyere i Drammen (16,2 prosent) enn i landet ellers (11,4 prosent). Etter mange år med jevn økning i andel barn i lavinntekts-husholdninger, både i Drammen, andre bykommuner i Oslofjordregionen og landet samlet sett, har det vært en liten nedgang i andel/antall barn dette gjelder i Drammen. Siste målte 3-års periode (2019-2021) – fra 16,9 prosent for forrige periode (2018–2020).</p> <p>Ifølge nasjonal statistikk bodde 16,2 prosent av barn i alderen 0-17 år i Drammen i husholdninger med vedvarende lav inntekt (EU60) i 2021. Det vil si at husholdningsinntekten var under 60 prosent av middels husholdningsinntekt i landet, per «forbruksenhet», dvs. utjevnet for antall barn og voksne over 16 år i husholdningen, alle siste tre år. 4 prosent av ungdomsskoleelevene i Drammen svarte i 2021 (Ungdataundersøkelsen) at de opplever at familien stort sett, eller hele tiden har hatt dårlig råd de siste to årene. I underkant av 20 prosent av ungdomsskoleelevene i Drammen svarte at familien har manglet penger til å betale for fritidsaktiviteter siste to år.</p> <p>Barnefattigdom trekkes frem av politikere som et viktig område.</p>	Medium

¹¹ Riksrevisjonen (2019) Riksrevisjonens undersøkelse om departementenes styringsinformasjon og rapportering til Stortinget på et tverrsektorielt område med barnefattigdom som eksempel, s. 5.

Årsaker til vedvarende lavinntekt og økonomisk ulikhet er sammensatt, og med faktorer utover hva en kommune kan løse. Det er mulig med en revisjon på kommunens arbeid med å utjevne forskjeller for barn, unge og familier. En revisjon vil imidlertid ikke fullt ut kunne besvare eller konkludere med effekt av innsatsen på dette området. Revisjoner av tilbud og tilgjengelig på kommunale tjenester vil være mer konkret.

7. Mennesker med nedsatt funksjonsevne

Figur 5 Organisasjonskart mennesker med nedsatt funksjonsevne

7.1. Utvalgte risikoområder mennesker med nedsatt funksjonsevne

Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor området mennesker med nedsatt funksjonsevne i Drammen. Se vedlegg 7 for grunnlagsdata.

Risikomoment	Observasjoner	Vurdering
Tjenesteutvikling og kvalitet	Utviklingshemmede har ofte behov for omfattende og varige tjenester fra kommunen. Den enkeltes livskvalitet avhenger av kvaliteten på det kommunale tilbudet. Tilbudet må derfor være helhetlig, forutsigbart, tilstrekkelig, kompetent og trygt. Mange utviklingshemmede klarer ikke å meddele behov og si ifra når noe ikke fungerer. Svikt i tjenestene kan derfor være vanskelig å oppdage ¹²	Medium/høy

¹² Helsetilsynet 2017 s. 2.

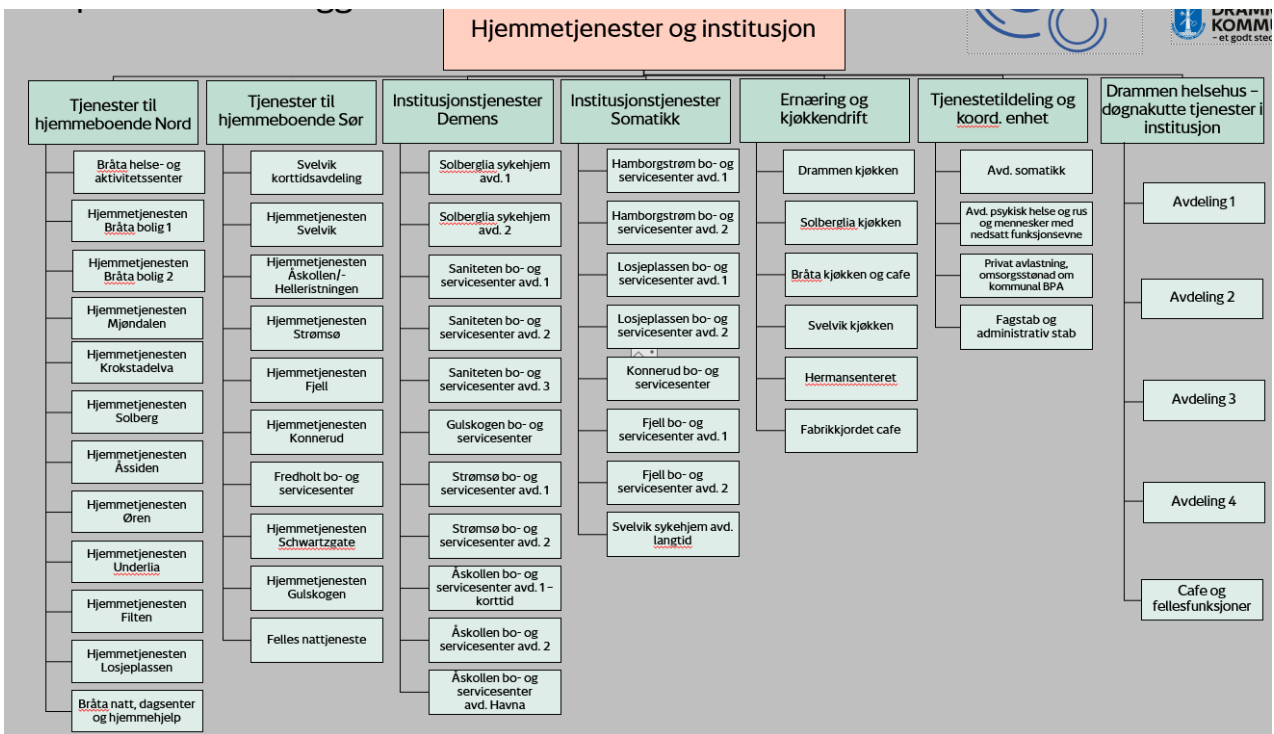
	<p>I 2022 hadde 54 prosent av de hjemmeboende med psykisk utviklingshemming vedtak om støttekontakt, mens 25 prosent hadde vedtak om dagaktivitetstilbud.</p> <p>I kommunens økonomi- og handlingsplan er det beskrevet noen utfordringer innen området personer med nedsatt funksjonsevne.</p> <ol style="list-style-type: none"> Økt behov for tjenester: Behovet for bolig, avlastning og andre tjenester øker, og kapasiteten må tilpasses denne veksten. Kjøp av midlertidige avlastnings- og botilbud fra private leverandører har ført til merforbruk. Demografisk utvikling: Antall brukere har økt betydelig, spesielt fra 2020 til 2022. Andelen brukere over 18 år med behov for heldøgns omsorg øker også. Ungdom og egen bolig: Individuelle forskjeller påvirker når ungdom ønsker å flytte hjemmefra og etablere seg i egen bolig. Kommunedirektøren følger utviklingen nøye og justerer behovsframskrivningen årlig. Tilrettelagte boenheter: For å møte økende behov, planlegges økt antall boenheter tilrettelagt for heldøgns omsorg. Dette vil gjøres gjennom bedre utnyttelse av eksisterende boligmasse og vurdering av omdisponering av bygninger. <p>Kommunestyret vedtok i desember 2022 (sak 0056/22) å igangsette et prosjekt for å fornye og utvikle tjenestene, der det legges til rette for bred medvirkning fra brukere, pårørende og samarbeidspartnere. Status og framdrift i prosjektet er rapportert til hovedutvalg for helse, sosial og omsorg hvert tertial. Prosjektet har fulgt oppsatt plan i 2023 og skal sluttføres juni 2024. Resultatet av prosjektet omfatter beskrivelse av alternative boformer, hjemmebaserte tjenestetilbud, mulige tilrettelagte digitale løsninger, kontinuerlig brukermedvirkning, fullstendig og tilrettelagt informasjon om tjenestene og hvordan tidlig innsats sikres.</p> <p>Statsforvalter gjennomførte et tilsyn på tema rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt mars 2024.</p> <p><i>En forvaltningsrevisjon på området kan se på hvorvidt kommunen sikrer at mennesker med nedsatt funksjonsevne får et tilbud som er i tråd med kvalitetsforskrift, herunder medvirkning og aktivitet.</i></p>	
<p>Kompetanse</p>	<p>I Handlings- og økonomiplanen vises det til at det utfordringer knyttet til rekruttering av faglært helsepersonell og færre søkere til ledige stillinger enn tidligere. Programområdet har totalt et høyt sykefravær og ligger over landsgjennomsnittet for lignende tjenester. Langtidsfravær utgjør den største andelen. Alle ledere med personalansvar har fokus på tiltak for å redusere sykefraværet og individuell oppfølging av sykmeldte ansatte.</p> <p>Tillitsvalgte fra FO peker på at det er mangel i vernepleiere, som er en sentral kompetanse for å etterleve lovkrav til denne målgruppen, som lovlige vedtak for bruk av tvang og makt.</p> <p>Tall på sykefravær i Drammen kommune viser at denne sektoren har jevnt høyt sykefravær. Høy bruk av vikarer gir også en risiko for at tilbudet ikke opprettholdes i forventet kvalitet og kontinuitet.</p>	<p>Høy</p>

Det er en nasjonal tendens at det mangler fagkompetanse innen området

En revisjon vil kunne se på om tjenesten har tilstrekkelig kompetanse og opplæring som etterlever lov og krav til det beste for mottaker.

8. Hjemmetjenester og institusjon

Figur 6 Organisasjonskart hjemmetjenester og institusjon

8.1. Utvalgte risikoområder hjemmetjenester og institusjon

Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor området hjemmetjenester og institusjon i Drammen. Se vedlegg 8 for grunnlagsmateriale.

Risikomoment	Observasjoner	Vurdering
Langtidsplassering sykehjem	<p>Kvalitetsforskrift for helse- og omsorgstjenester oppgir en rekke oppgaver og krav for mottakere av kommunale helse- og omsorgstjenester, som også er gjeldende for beboere ved institusjon.</p> <ol style="list-style-type: none"> Tilfredsstillende grunnleggende behov: <ul style="list-style-type: none"> Brukere skal oppleve respekt, forutsigbarhet og trygghet i forhold til tjenestetilbudet. Selvstendighet og styring av eget liv skal fremmes. 	Medium/høy

- Fysiologiske behov, som tilstrekkelig næring (mat og drikke), variert og helsefremmende kosthold, og rimelig valgfrihet i forhold til mat, skal ivaretas.
- Sosiale behov, som mulighet for samvær, sosial kontakt, fellesskap og aktivitet, skal tilrettelegges.
- Brukere skal følge en normal livs- og døgnrytme og unngå uønsket og unødig sengeopphold.
- Mulighet for ro og skjermet privatliv skal gis.
- Personlig hygiene og naturlige funksjoner (toalett) skal ivaretas.
- Brukere skal ha mulighet til å ivareta egenomsorg.
- En verdig livsavslutning i trygge og rolige omgivelser skal sikres.

2. Helsefaglige tjenester:

- Nødvendig medisinsk undersøkelse og behandling, rehabilitering, pleie og omsorg skal tilpasses den enkeltes tilstand.
- Tannbehandling og ivaretatt munnhygiene skal være tilgjengelig.

3. Tilrettelegging for spesielle behov:

- Tjenester skal tilpasses personer med demens og andre som selv har vanskelig for å formulere sine behov.

4. Praktisk hjelp:

- Tilpasset hjelp ved måltider og nok tid og ro til å spise skal gis.
- Tilpasset hjelp ved av- og påkledning skal tilbys.

5. Langtidsopphold og aktiviteter:

- Tilbud om eget rom ved langtidsopphold skal være tilgjengelig.
- Varierte og tilpassede aktiviteter skal tilbys.

Ifølge kvalitetsindikatorene for 2022 er det en lavere andel beboere i Drammen (40 %) som er vurdert for underernæring de siste 12 månedene enn landet (50,4 %). Det er imidlertid en større andel (61,6 %) som har hatt en legemiddelgjennomgang de siste 12 månedene enn landet (57,7%).

Det har blitt gjennomført en forvaltningsrevisjon på hjemmeboende med demens i 2023. Det ble også levert en revisjon på temaet forebyggende tiltak for eldre i 2024. Det vurderes at området hjemmeboende eldre er tilstrekkelig belyst. Det er imidlertid ikke gjennomført revisjoner på tilbudet som gis i institusjon.

Programområdet hjemmetjenester og institusjon er i omstillingsprosess, hvor hovedstrategien er å vri tjenestene fra institusjonsplasser til mer hjemmebaserte tjenester. Dette innebærer at de som får tilbud om institusjonsplass er eldre og med et større pleiebehov enn tidligere. Det vil også være flere, også i ordinære institusjonsplasser, som har ulike grader av kognitiv. Dette fordrer at ansatte har oppdatert og spesialisert kompetanse for å møte disse behovene. Det rapporteres at det er krevende å få tak i og beholde kompetanse på området.

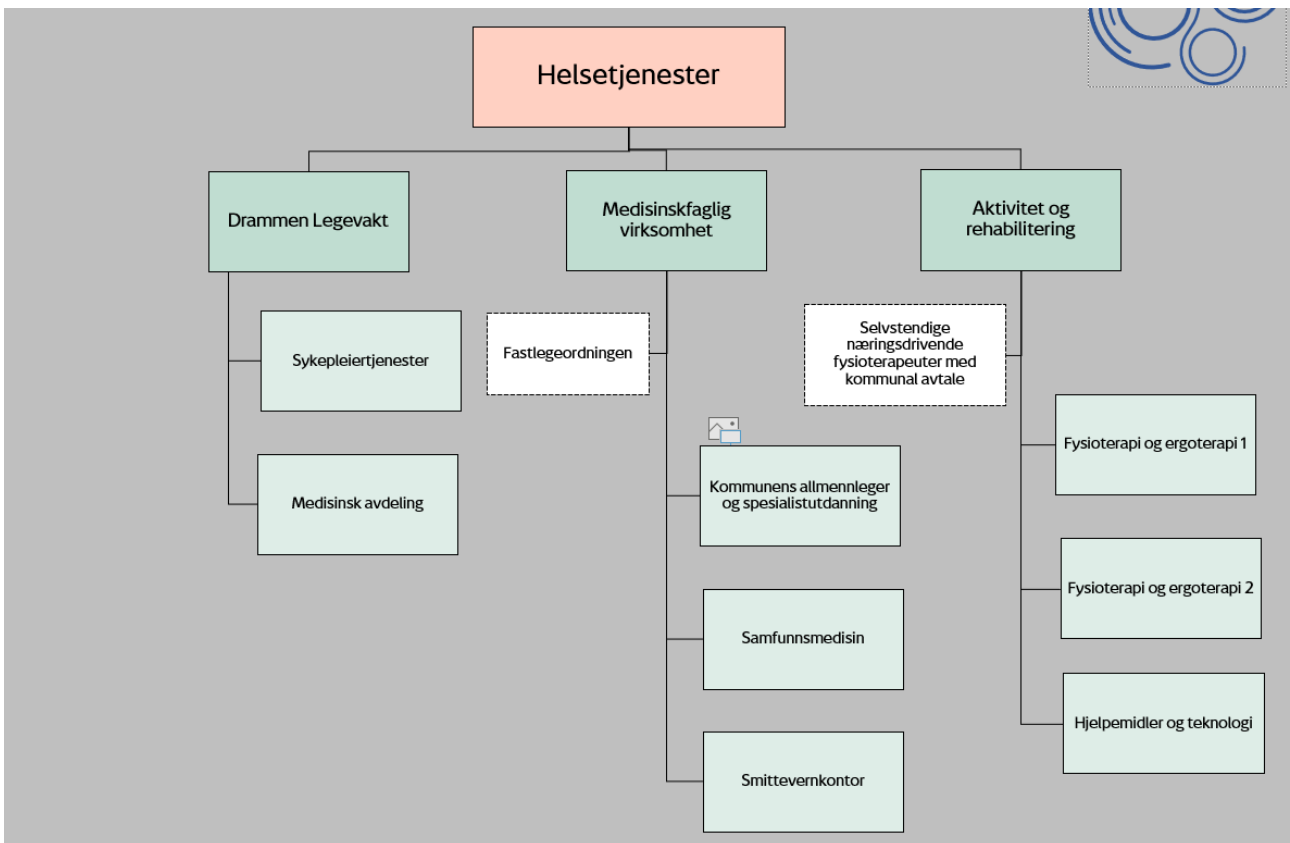
En forvaltningsrevisjon kan rette seg mot etterlevelsen av utvalgte krav i henhold til kvalitetsforskriften. Dette kan være revisjoner på for eksempel:

- Ernæring og gode måltider

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Medisinhåndtering</i> • <i>Aktivitetstilbud og sosialisering</i> • <i>Demensomsorg i institusjon</i> 	
--	---	--

9. Helsetjenester

Figur 7 Organisasjonskart helsetjenester

9.1. Utvalgte risikoområder innen helsetjenester

Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor området helsetjenester i Drammen.

Risikomoment	Observasjoner	Vurdering
Fastlege	<p>Drammen kommune hadde 86 fastlegeavtaler i 2023. Dette er en økning på 4 fastlegehjemler siden 2020.</p> <p>I økonomiplanen påpekes det at fastlegjetjenesten er styrket. Dette blant annet gjennom en styrking og omlegging av basistilskuddet. Kommunedirektøren foreslår en videreføring av styrkingen av programområdet fra 2. tertialrapport, slik at økningen i basistilskuddet blir kompensert med helårsvirkning. En forutsetning for å kunne gi fastlegjetjenester til hele befolkningen, inkludert en</p>	Medium /høy

	<p>større andel med behov for omfattende tjenester, er en tilfredsstillende fastlegedekning i hele kommunen.</p> <p>Arbeidet med å stimulere til rekruttering av leger til ledige hjemler og til å etablere nye hjemler vil fortsette i neste periode. Det er på kort sikt særlig viktig å legge ned en ekstra innsats for å få nok fastleger, blant annet i Svelvik. Kommunedirektøren forutsetter at tiltaket dekkes innenfor programrådets rammer.</p> <p>Det er generelt en risiko for at fastlegene ikke framstår som en integrert del av kommunens helse- og omsorgstjenester.¹³ God informasjonsflyt mellom legevakt, fastleger, sykehjemsleger, spesialisthelsetjenesten og personale i hjemmetjenesten/sykehjemstjenesten er nødvendig for å sikre forsvarlige tjenester for sårbare grupper.¹⁴</p> <p><i>Aktuelle problemstillinger kan være om fastlegene framstår som en koordinert del av de kommunale tjenestene og om de har god tilgjengelighet. Det kan også være aktuelt å belyse om kommunikasjonen mellom fastlegene og kommunen om tilbudet til den enkelte pasient er god nok, og om fastlegene ivaretar sin koordineringsrolle.</i></p>	
<p>Habilitering/ rehabilitering utenfor institusjon</p>	<p>Drammen kommune har hatt en økning av antall personer som er rapportert med habilitering/rehabilitering utenfor institusjon fra 62 personer i 2020 til 124 i 2023¹⁵.</p> <p>Virksomhet aktivitet og rehabilitering var inkludert i en forvaltningsrevisjon om forebyggende tiltak eldre, hvor det vist til et høyt oppgavepress for fysioterapeuter og ergoterapeuter i tjenesten.</p> <p><i>Gitt den demografiske utviklingen og flere som skal motta tjenester i hjemmet, vil en gjennomgang tilbudet til hjemmeboende med behov for habilitering og rehabilitering være hensiktsmessig for revisjon.</i></p>	

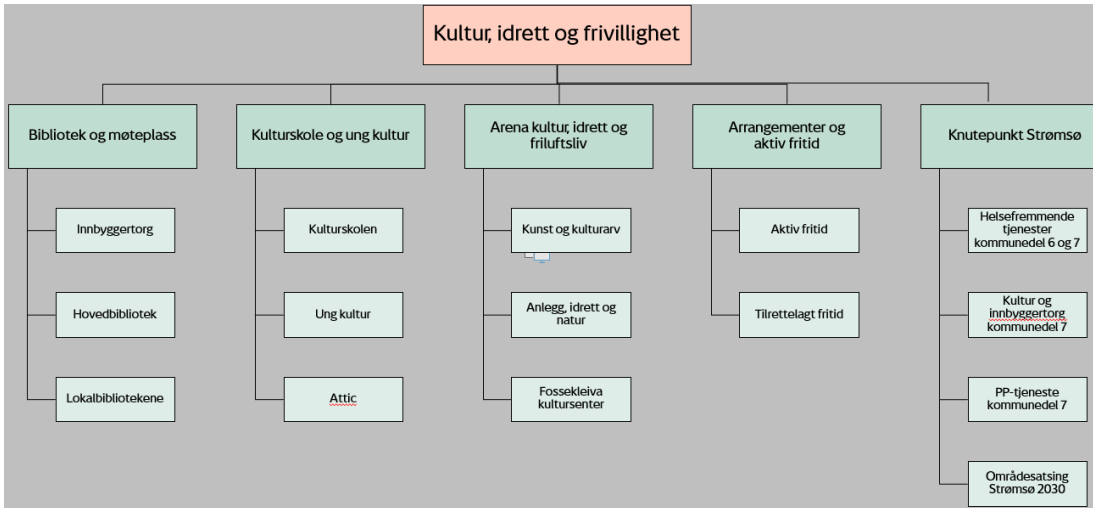
¹³ Helsedirektoratet (2017) Oppfølging av personer med store og sammensatte behov

¹⁴ Helsedirektoratet (2017) Nasjonal faglig retningslinje om demens (demensretningslinjen), Helsedirektoratet..

¹⁵ [Habilitering og rehabilitering utenfor institusjon - Helsedirektoratet](#)

10. Kultur, idrett og frivillighet

Figur 8 Organisasjonskart Kultur, idrett og frivillighet

10.1. Utvalgte risikoområder kultur, idrett og frivillighet

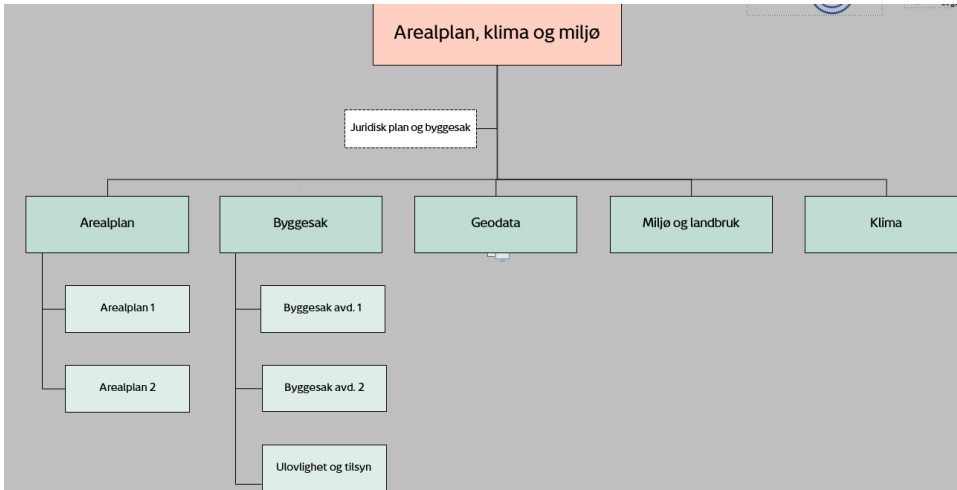
Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor området kultur, idrett og frivillighet i Drammen.

Risikomoment	Observasjoner	Vurdering
<p>Lik tilgang til kultur og idrettstilbud</p>	<p>Drammen kommune har uttalte målsetninger om å lage tilgjengelige tilbud for kultur og idrett for alle kommunens innbyggere. Lik tilgang til positive aktiviteter ligger også til grunn i kommunens arbeid for å dempe utenforskap og sosial ulikhet. Viktige fokusområder i folkehelsearbeidet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redusere sosiale ulikheter i helse • Øke sosial deltakelse • Bidra til helsefremmende stedsutvikling • Sikre reell-medvirkning i lokalsamfunnet • Påvirke positivt innbyggernes helserelaterte atferd <p>Årsevaluering 2023 viser til at programområdet har ansvar for å gi tilrettelagte fritidstilbud med assistanse til innbyggere med spesielle behov, etter vedtak ved tjenestetildeling og koordinerende enhet. Det er fattet vedtak for vesentlig flere timer enn programområdet har midler til å levere. Tillitsvalgt viser også til at en mulig revisjon kunne se på oppfølging av lovpålagte bruk av fritidskontakter sett i sammenheng med budsjett.</p> <p><i>Generelt gjøres det lite revisjoner av dette området, og det er mindre indikatorer tilgjengelig. En gjennomgang av kommunens egne målsetninger på området, og oppnåelsen av disse, vil kunne være en forvaltningsrevisjon. Helt konkret kunne etterlevelse av vedtak om fritidskontakter være en avgrenset undersøkelse innen dette området.</i></p>	<p>Lav/ medium</p>

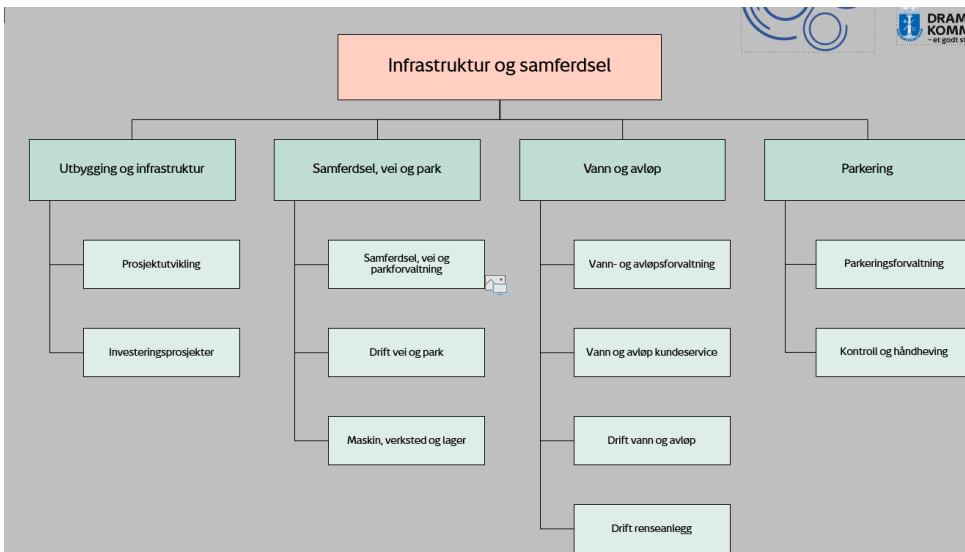
<p>Knutepunkt Strømsø</p>	<p>Knutepunktet rommer flere arenaer som er åpne for innbyggere, som innbyggertorg, lekelyst for barn, program for eldre med mer.</p> <p>Av kommunale tjenester på knutepunktet er det;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barneverntjenesten • Boligtjenesten • Familieteam • Flyktningetjenesten • Kirkens Bymisjon: Gi det videre og Skattkammeret • Levekårsteam • Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) • Skolehelsetjenesten • Strømsø og Migra Helsestasjon <p>Knutepunkt Strømsø startet som et pilotprosjekt som rapporterer direkte til Direktør for Samfunn. Dette betyr at knutepunktet er en selvstendig virksomhet med egne linjer for rapportering. Dette fordrer at det er etablert godt samarbeid og kommunikasjon med tjenestene plassert under knutepunktet og de ordinære tjenestene.</p> <p>Revisjonen finner en evaluering av pilotprosjektet gjennomført i 2020, men finner ingen nyere.</p> <p><i>En revisjon kan kartlegge status på pilotprosjekt, og om det eventuelt er i ordinær drift, samt hvordan tjenestene samhandler på tvers.</i></p>	<p>Lav/ medium</p>
<p>Innbyggermedvirkning</p>	<p>For å lykkes med innbyggermedvirkning er det blant annet viktig med god forankring i politisk og administrativ ledelse, gode rutiner og at det settes av ressurser. Drammen kommune har innbyggermedvirkning som en sentral målsetning i kommunens satsninger.</p> <p>Det ble gjennomført revisjon av nærutvalgene i 2022 og hvorvidt disse fungerte etter hensikten.</p>	<p>Lav</p>

11. Arealplan, klima og miljø og Infrastruktur og samferdsel

Figur 9 Organisasjonskart arealplan, klima og miljø

Figur 10 Organisasjonskart infrastruktur og samferdsel

11.1. Utvalgte risikovurderinger knyttet til arealplan, klima og miljø og infrastruktur og samferdsel

Nedenfor følger en oppsummering av revisjonens vurderinger av utvalgte risikoområder innenfor området arealplan, klima og miljø i Drammen. Se vedlegg 10 for grunnlagsmateriale.

Tema	Observasjoner	Vurdering
Vann og avløp	<p>Samtlige er tilknyttet ett vannverk med hygienisk og stabil drikkevannsforsyning¹⁶.</p> <p>I Drammen har gjennomsnittlig 31,12% av det kommunale ledningsnettets blitt fornyet i løpet av de siste tre årene. Når det gjelder andelen av total kommunal vannleveranse som går til lekkasje, har den vært på 40% i 2023.¹⁷</p> <p>Oppgraderte ledningsnett er også et tiltak innen beredskapsarbeidet i kommunen, blant annet som et tiltak i overvannshåndtering og mindre risiko for forurensing og helsefarer.</p> <p>Handlings- og økonomiplanen viser også til utfordringer innen vann, avløp og overvann. Her står det at større svingninger i klimaet, som innebærer både nedbørfattige perioder og oftere styrtregn, medfører økt press på infrastrukturen for vannforsyning og for avløpsrensing. Sammen med ønsket nærings- og befolkningsvekst omkring transportknutepunktene og langs kollektivtransportårene, gir dette økt belastning på ledningsnettets, spesielt i de bynære områdene. Med dagens utskiftingstakt forfaller ledningsnettets i Drammen raskere enn hva kommunen rekker å skifte ut, og vedlikeholdsetterslepet øker årlig. Fornyelsestakten i Drammen har de siste årene ligget på rundt 1 prosent, både for vann og avløp. Utfordringene er størst på avløpsiden.</p> <p>Manglende kapasitet ved kommunens renseanlegg medfører utfordringer med å tilfredsstille gjeldende rensekrav, spesielt ved renseanleggene ved Muusøya og i Mjøndalen. I tillegg viser inspeksjoner at det er avløpsvann som ikke når fram til renseanleggene, men forsvinner ned i grunnen eller lekker ut i vassdragene ved større nedbørsmengder. En foreløpig beregning av funksjonaliteten i avløpsnettets har konkludert med et fornyelsesbehov på 1,3 prosent per år.</p> <p>En tilsvarende beregning av funksjonaliteten i vannforsyningsnettets, der man tar utgangspunkt i gjennomsnittsalder på ledningsnettets, antall lekkasjereparasjoner per kilometer vannledning og andel lekkasjetap av drikkevann i ledningsnettets, viser at vannforsyningsnettets har et antatt fornyelsesbehov på 1,5 prosent av ledningsnettets per år. Arbeidsmarkedet gjør det krevende å rekruttere og beholde kvalifiserte ledere og medarbeidere i alle deler av tjenesteområdet.</p>	Medium/høy
Plan og byggesaks-behandling	<p>VKR har gjennomførte tre forvaltningsrevisjoner på området byggesak og dispensasjonssaker i årene 2022-2023. De har hatt temaene;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dispensasjonspraksis • Etiske retningslinjer • Ulovlighetsoppfølging 	Lav
Bærekraft, klima- og miljø-satsing, energi	<p>Drammen har ambisjoner om å bli Norges grønneste kommune, der ren luft, rent vann og reduksjon av klimagasser er sentrale tema. Vannressursene skal tas vare på ved å verne drikkevannet og redusere forurensing i landbruket. I 2023 er det prioritert å innarbeide hensynssoner for å verne drikkevannskildene i utkastet til kommuneplanens arealdel. Arealdelen er fortsatt under arbeid.</p>	Medium

¹⁶ <https://khs.fhi.no/webview/>

¹⁷ <https://www.ssb.no/statbank/table/13143>

Drammen kommune har mange strategier og målsetninger innen bærekraft, klima og miljø. En forvaltningsrevisjon kan se på måloppnåelsen på enkeltkrav, samt kommunens helhetlige arbeid på området.

12. Kommunens eierskap

Drammen kommune eier hele eller deler av en rekke selskaper, og deltar også i flere interkommunale samarbeid. Nedenfor følger en oversikt over *utvalgte* selskaper og samarbeid:

Heleide aksjeselskaper

- Lindum AS (100,00 %)
- Drammen Scener AS (100,00 %)
- Eidra AS (100,00 %)
- Svelvik Produkter AS (100,00 %)
- D-park AS (100,00 %)
- Vinn Industrier AS (100,00 %)

Kommunale foretak

- Drammen Eiendom KF (100,00 %)
- Drammensbadet KF (100,00 %)

Interkommunale selskap

- Drammen Havn Farvannsforvaltning IKS (79,00 %)
- Glitrevannverket IKS (70,86 %)
- Drammensregionens Brannvesen IKS (65,00 %)
- Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (61,10 %)
- Blindevannverket IKS (50,00 %)
- Viken Kommunerevisjon IKS (25,60 %)
- Viken Kontrollutvalgsekretariat IKS (9,00 %)
- Vestfoldmuseene IKS (1,50 %)

I tabellen nedenfor vurderer vi risiko knyttet til kommunens forvaltning av eierskap, samt utvalgte selskaper.

Tema	Observasjoner	Farge
Forvaltning av eierinteresser (eierskapskontroll)	Eierskapsmeldingen: Drammen kommunes eierpolitikk 2020-2024, er vedtatt av kommunestyret i april 2020. Kommunens formål med eierskap er ikke omtalt i det politisk vedtatte dokumentet. Kommunestyret har imidlertid vedtatt at formålet med eierskapene skal løftes inn i eierskapsmeldingen ved oppdatering. Eierskapsmelding for etablering av eierpolitikk for perioden 2024-2028 er planlagt å legge frem for kommunestyret første halvår i 2024.	Medium

	<p>Rutiner for oppfølging og evaluering: Eierskapsmeldingen inneholder en oversikt over roller i eierskapsforvaltningen i Drammen kommune, men har ikke en vurdering av om selskapene fyller sin hensikt etter formålet kommunen har med eierskapet.</p> <p>Det er ikke utarbeidet selskapsvise eierstrategier for alle selskapene/eierskapene.</p> <p>Styringsdialog: Formannskapet avholder særskilte møter for å gjennomføre eiermøter, et møte om våren og et om høsten. Kommunestyret får informasjon om måloppnåelse fra selskapene gjennom rapportering i årshjulet, tertialrapport og årsevaluering.</p> <p>Det er gjennomført to eierskapskontroller i forrige kommunestyreperiode, Tematisk eierskapskontroll i vekstbedriftene (2023) og Temabasert eierskapskontroll innen internkontroll, etikk- og antikorrupsjonsarbeid (2020). Områder hvor det ble pekt på mulighet for forbedring var blant annet knyttet til oppdatering av eierskapsmeldingen, eierstrategier og informasjonsflyt til kommunestyret som eiere.</p> <p><i>På systemnivå synes Drammen kommunes eierstyring å være godt utbygd, men eierskapskontroll i 2023 og 2020 har pekt på forbedringsområder som kan følges opp i en eierskapskontroll. Revisjonen anbefaler at det i planperioden utføres en generell eierskapskontroll med utgangspunkt i selskap hvor kommunen eier hele selskapet. I en eierskapskontroll vil det være aktuelt å se på hvordan Drammen kommune følger opp eierskapet av selskapet, uten å gå inn i selskapets drift.</i></p>	
<p>Klima- og miljø</p>	<p>I kommunestyrets vedtak om eierpolitikk for perioden 2020- 2024, ble det gjort vedtak om at kommunens selskaper skal sette seg mål om reduksjon av klimagassutslipp og jevnlig rapportere om dette arbeidet. Klima- og miljø var blant de foreslåtte temaene for eierskapskontroll i forrige periode, men som ikke er gjennomført.</p> <p><i>Det kan vurderes en tverrgående eierskapskontroll knyttet til klima- og miljø. En mulig problemstilling kan være: Hvordan sikrer Drammen kommune at selskapene setter mål om reduksjon av klimagassutslipp og hvordan følges dette opp? Aktuelle selskap kan være Drammen Havn Farvannsforsvaltning IKS, Renovasjonsselskapet i Drammensregionen IKS og Lindum AS.</i></p>	<p>Medium</p>
<p>Lindum AS</p>	<p>Lindum AS er 100 prosent eid av Drammen kommune. Konsernet består av Lindum AS og flere datterselskaper, og driver virksomhet innen en rekke områder innenfor avfallshåndtering og ressursutnyttelse. Kommunens eierskap i Lindum AS skal være langsiktig og ha forretningsmessige mål.¹⁸</p> <p>Kommunestyret vedtok i juni 2023 ny eierstrategi for Lindum AS.¹⁹</p>	<p>Medium</p>

¹⁸ <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/eierskap/eierposisjoner/aksjeselskaper/a-energi-as/>

¹⁹ Drammen kommune. Handlings og økonomiplan 2024-2027 s, 193

	Selskapet har stor omsetning og store bokførte verdier, og med årsresultat de senere årene som har dannet grunnlag for utbytte til eier. Det vurderes at selskapet kan være aktuelt for eierskapskontroll.	
Vardar AS	<p>Vardar AS er et energikonsern som eier både vannkraftverk, vindkraftverk og fjernvarmeanlegg direkte og har eierskap i ulike selskap knyttet til fornybar energi og det grønne skiftet. Drammen kommune har en eierandel på 26 prosent.²⁰ Kommunen legger opp til eierstrategiske prosesser i 2024.</p> <p>Selskapet forvalter store verdier i kraftsektoren. Revisjonen antar at det er forventninger om at selskapet vil gi et stabilt utbytte for eierkommunene. Det kan derfor være aktuelt for eierskapskontroll.</p>	Medium
Å Energi AS	<p>Selskapet er et ledende kraftkonsern i Norge med virksomhet i kraftproduksjon, nettvirksomhet og kraftomsetning. Drammen kommune nest største eier med en eierandel på 13,3 prosent. Mål med eierskapet er i stor grad finansielt begrunnet. Kommunen legger opp til eierstrategiske prosesser i 2024.</p> <p>Å energi forvalter store verdier i kraftsektoren. Selskapet bidrar med utbytte til kommunen og er et komplekst konsern. Selskapet kan være aktuelt for eierskapskontroll.</p>	Medium
Drammensregionens brannvesen IKS	<p>Drammensregionens brannvesen IKS leverer hoveddelen av sine tjenester til eierkommunene, samfunnsoppdraget, knyttet til brann, redning mv. Selskapet yter også tjenester som finansieres direkte. Dette er for eksempel feiing og tjenester som bidrar til selskapets inntjening, f.eks. redningsdykking og opplæringsvirksomhet. Drammensregionens brannvesen IKS ivaretar eierkommunenes deltakelse i Sør-Øst 110 IKS (alarmsentral). Drammen kommune har en eierandel på 65 prosent.²¹ Kommunen legger opp til eierstrategiske prosesser i 2024.</p> <p>Viken Kommunerevisjon IKS gjennomføre i 2020 forvaltningsrevisjon av basisorganisasjonen i Drammen kommune, med tema brannvern. Denne involverer i noen grad brannvesenet, men retter seg først og fremst mot de kommunale virksomhetenes egen, lokale beredskap.</p> <p>Drammensregionens brannvesen IKS er sentralt i beredskapssammenheng. Selskapet er et av landets største brannvesen, med mange eiere. Selskapet kan være aktuelt for eierskapskontroll.</p>	Medium
Renovasjonsselskapet for Drammensregionen	<p>Renovasjonsselskapet i Drammensregionen (RfD) er et interkommunalt selskap som har ansvar for innsamling og behandling av husholdningsavfall for innbyggerne i fem kommuner. Drammen kommune har en eierandel på 61,1 prosent. Drift av gjenvinningsstasjoner er en kjerneoppgave for selskapet og en viktig del av tjenestetilbudet til innbyggerne. I tillegg driver selskapet i begrenset grad innsamling av næringsavfall.²²</p>	Medium

²⁰ <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/eierskap/eierposisjoner/aksjeselskaper/vardar-as/>

²¹ <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/eierskap/eierposisjoner/interkommunale-selskaper/drammensregionens-brannvesen-iks/>

²² <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/eierskap/eierposisjoner/interkommunale-selskaper/renovasjonsselskapet-i-drammensregionen-iks/>

	<p>Renovasjonsselskapet i Drammensregionen er en bestillerorganisasjon, med delegert myndighet knyttet til forurensingsloven og kommunenes renovasjonsforskrifter. Myndighet og oppgaver etter disse bestemmelser er gitt til styret i selskapet.</p> <p>Eierkommunene har utarbeidet en felles eierstrategi for selskapet.²³</p> <p>I Eiermelding for 2023 rapporterer selskapet til eierkommunene på blant annet mål, planlagte endringer og kostnadsnivå.</p> <p>Ifølge årsrapport for 2023 var det få avvik på manglende eller forsvarlig avfallshenting, 2,72 promille. Kundetilfredsheten i 2023 var på 80 av 100, dette er tilsvarende RfDs mål om 80.²⁴</p> <p>Ifølge Handlings og økonomiplanen 2024-2027 forventes et vesentlig underskudd for 2023, fra 9,4 til 19,2 millioner kroner medfølgende et negativt selvkostfond. Det vil si at abonnentene skylder selskapet penger, som må tilbakebetales gjennom høyere gebyrer kommende år.²⁵</p>	
Eidra AS	<p>Eidra AS, tidligere Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS) er heleid av Drammen kommune og skal ivareta kommunens utviklerrolle for eiendommer som ikke er knyttet opp til kommunens tjenesteproduksjon. Selskapet har overtatt, og skal overta, et antall eiendommer og eierposter i selskaper fra Drammen kommune.²⁶</p> <p>Selskapet har sitt oppdrag i å delta som samfunnsutvikler og forvalter store verdier. Selskapet kan være aktuelt for eierskapskontroll.</p>	Medium
Drammen Eiendom KF	<p>Drammen Eiendom KF forvalter kommunens eiendommer, samt har rollen som byggherre. I tillegg har foretaket en viktig funksjon overfor vanskeligstilte i det ordinære boligmarkedet.²⁷</p> <p>Foretaket forvalter store verdier. Videre er foretaket en bidragsyter til kommuneøkonomien, og det er forventet eieruttak (utbytte) på 111,5 millioner kr i 2024.</p>	Medium
Drammensbadet KF	<p>Drammensbadet KF er et badeanlegg og gjennomfører ulike arrangementer og svømmekurs. Drammensbadet KF drifter også Eknes svømmehall og Svelvik svømmehall.²⁸</p> <p>Drammensbadet KF mottar eiertilskudd fra Drammen kommune. Ifølge Handlings og økonomiplanen for 2024-2027 har Drammensbadet KF de senere årene hatt en krevende økonomi.</p>	Medium

²³ <https://www.rfd.no/om-rfd/styre-og-eiere#/>

²⁴ https://www.rfd.no/om-rfd/arsrapport/RfD_Aarsrapport_2023_eiermelding.pdf

²⁵ Drammen kommune. Handlings og økonomiplanen 2024-2027.

²⁶ <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/eierskap/eierposisjoner/aksjeselskaper/eidra-as/>

²⁷ <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/eierskap/eierposisjoner/kommunale-foretak/drammen-eiendom-kf/>

²⁸ <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/eierskap/eierposisjoner/kommunale-foretak/drammensbadet-kf/>

Vedlegg 1 Gjennomførte forvaltningsrevisjoner

Spesialpedagogisk hjelp i barnehage	Pågår
Økonomisk sosialhjelp	Pågår
Forebyggende eldre	2024
Hjemmetjenesten - demensomsorg hjemmeboende	2024
Eierskapskontroll i selskap	2023
Ulovlighetsoppfølging (byggesaker)	2022
Etikkarbeid i byggesaksavdelingen	2022
Dispensasjonspraksis i byggesaker	2022
Nærutvalgene	2022
Mennesker med nedsatt funksjonsevne	2020
Elevenes psykososiale skolemiljø	2020
Eierskapskontroll innen IK, etikk og antikorrupsjonsarbeid	2020
Offentlige anskaffelser	2020
Brannvern	2020
Samhandlingsreformen	2020
Personvern	2020

Vedlegg 2 Tilsyn fra og med 2020

Gjennomførte tilsyn 2020 – 2024

Fagområde	Emne	Hjemmel	Sist endret
Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	21.05.24
Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	21.05.24
Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	21.05.24
Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	21.05.24
Arbeidsmiljø	Byggherre - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	21.05.24
Arbeidsmiljø	Forebygge ulykker - systematisk sikkerhetsstyring	Arbeidsmiljøloven	21.05.24
Grunnopplæring	Tilsyn med saksbehandlingstiden i PPT	Opplæringsloven	21.05.24
Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	30.04.24
Arbeidsmiljø	Forebygge ulykker - systematisk sikkerhetsstyring	Arbeidsmiljøloven	28.04.24
Arbeidsmiljø	Forebygge ulykker - systematisk sikkerhetsstyring	Arbeidsmiljøloven	28.04.24
Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	28.04.24

Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	28.04.24
Helse og omsorg	Hol kap. 9 - rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemming	Helse- og omsorgstjenesteloven	14.03.24
Barnevern	Barneverntjenestens ansvar for oppfølging av barn i plassert i fosterhjem	Barnevernloven	26.02.24
Sosial	Nav-kontorenes ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad	Sosialtjenesteloven	09.01.24
Helse og omsorg	Tilsyn med kommunens systematiske folkehelsearbeid med å fremme god psykisk helse hos barn og unge	Folkehelseloven	05.12.23
Personvern	Brevkontroll - Etterlevelse av regelverkets krav til personopplysningssikkerhet	Personopplysningsloven	06.11.23
Arkivhold	Tilsyn med arkivholdet	Arkivloven	01.11.23
Drikkevann	Revisjon vannforsyning	Matloven	29.09.23
Grunnoppplæring	Felles nasjonalt tilsyn med kommunens internkontroll med skolemiljøområdet	Opplæringsloven	28.0007.23
Grunnoppplæring	Særskilt språkoppplæring	Opplæringsloven	15.06.23
Helse og omsorg	tvang og makt-psykisk utviklingshemmede-HOL- kapittel 9	Helse- og omsorgstjenesteloven	14.04.23
Helse og omsorg	tvang og makt-psykisk utviklingshemmede-HOL- kapittel 9	Helse- og omsorgstjenesteloven	14.04.23
Arbeidsmiljø	Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	22.01.23
Arbeidsmiljø	Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	22.01.23
Arbeidsmiljø	Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	22.01.23
Arbeidsmiljø	Forebygge muskel- og skjelettplager og psykiske plager - digitalt tilsyn	Arbeidsmiljøloven	22.01.23
Arbeidsmiljø	Forebygge ulykker - anleggsplass - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	22.01.23
Arbeidsmiljø	Forebygge ulykker - byggherre - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	22.01.23
Arbeidsmiljø	Forebygge ulykker - byggherre - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	22.01.23
Arbeidsmiljø	Forebygge ulykker - byggherre - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	22.01.23

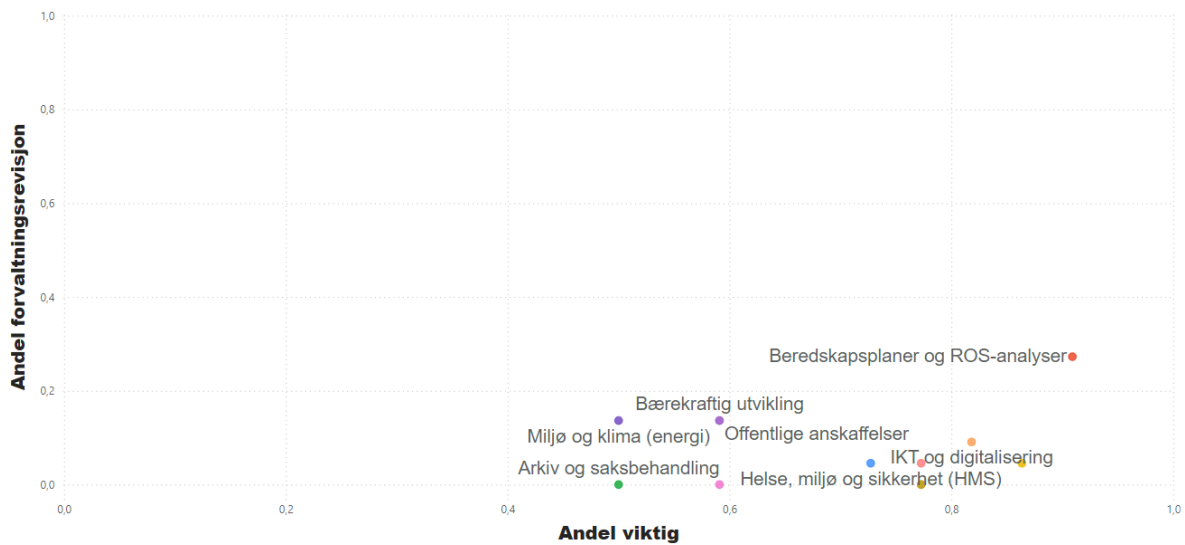
Arbeidsmiljø	Offentlige oppdragsgivere - lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter	Arbeidsmiljøloven	22.01.23
Miljø og klima	Tilsynsaksjon på kunstgressbaner med gummigranulat	Forurensningsloven	17.01.23
Grunnopplæring	Tidlig innsats	Opplæringsloven	16.01.23
Drikkevann	Revisjon vannforsyning	Matloven	13.12.22
Helse og omsorg	tilsyn 2 - tvang og makt-psykisk utviklingshemmede-HOL- kapittel 9	Helse- og omsorgstjenesteloven	06.05.22
Helse og omsorg	tilsyn 1 - tvang og makt-psykisk utviklingshemmede-HOL- kapittel 9	Helse- og omsorgstjenesteloven	06.05.22
Grunnopplæring	Felles nasjonalt tilsyn på grunnskoleopplæring for voksne		29.04.21
Grunnopplæring	Tilsyn med lærernormen	Opplæringsloven	16.03.21
Arbeidsmiljø	Tilsyn med lønns- og arbeidsavtaler i offentlige kontrakter	Arbeidsmiljøloven	12.01.21
Barnehage	Barnehageloven kapittel VII - spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne	Barnehageloven	01.12.20
Sosial	Utledningsrett sosiale tjenester	Sosialtjenesteloven	30.11.20
Landbruk	Forvaltningskontroll på landbruksområdet		04.06.20
Grunnopplæring	Felles nasjonalt tilsyn på skolemiljø	Opplæringsloven	22.01.20

Vedlegg 3 Tverrsektorielle områder

Spørreundersøkelsen til politikere

Andel politikere som svarer at tverrsektorielle områder er viktige og at det er behov for forvaltningsrevisjon (N = 11)

Gode temaer for forvaltningsrevisjon bør være vesentlige/viktige, og det bør samtidig være behov for forvaltningsrevisjon (risiko). I figuren nedenfor vil dette kunne være prosjekter som tenderer til å være opp mot høyre i figuren.

Økonomistyring

Figur 11 Nøkkeltall kommuneregnskap (Kostra)

	2021	2022	2023
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent) (SSB tabell 12134)	3,7	3,7	0,7
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (prosent) (SSB tabell 12143)	103,5	102	101
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (SSB tabell 12143)	13,3	11,2	8,3

Oppdragsansvarlig revisor i Viken kommunerevisjon har gitt en rapport i forbindelse med utarbeidelsen av risiko- og vesentlighetsvurderingen 2024.

1. Økonomisk situasjon/regnskapsmessig resultat de siste årene/utfordringer for fremtiden

	Mål	2020	2021	2022	2023 (Budsjett)
1a. Disposisjonsfond/brutto driftsinntekter	3%	7,65 %	9,64 %	9,45 %	
1b. Rentesikringsfond/lånegjeld (eks husbanken)	1 %	OK	OK	OK	
2. Egenfinansiering ikke-rentable investeringer (korrigert for tilskudd og MVA)	15 %	OK, var på ca. 25 %	OK	516 MNOK (krav på 100 MNOK)	446,9 MNOK
3. Eier-risikofond	Min: 20 MNOK	OK	OK	OK	
4. Netto driftsresultat/sum driftsinntekter	1,75 %	0,80 %	3,63 %	5,23 %	1,13 %
Netto driftsresultat/sum driftsinntekter (uten utbytte)		-0,88 %	2,21 %	3,57 %	-1,79 %

Rentable investeringer er investeringer som tilbakebetales gjennom egne inntekter. Eksempler på dette kan være investeringer i vann og avløp og utleieboliger. Ikke-rentable investeringer er investeringer som kommunen selv må betjene kostnadene med, for eksempel offentlige skolebygg.

Drammen kommunekasses driftsregnskap for 2020 viser et netto driftsoverskudd på årsoppgjørdisposisjoner på 63,6 millioner kroner, tilsvarende 0,8 prosent av brutto driftsinntekter. Det forholdsvis beskjedne driftsresultatet understreker at 2020 har vært et økonomisk utfordrende år for den nye kommunen. Målt i forhold til revidert budsjett er netto driftsresultat likevel 49,5 millioner kroner bedre enn forutsatt.

2. Utfordringer i år:

- Begrenset reell vekst i de frie inntektene
- Usikkert finans- og rentemarked: Økning i finansutgiftene med mer enn 100 millioner kroner fra revidert budsjett 2022 til anslag 2023 som følge av stigende rentenivå.
- Økte pensjonskostnader
- Høy inflasjon (lønns- og prisvekst) på både drift og investeringer (spesielt bybru)
- Forutsetninger om salg av eiendom på om lag 400 millioner kroner i et krevende marked
- Økte investeringskostnader er finansiert med frie fond (krav på egenfinansiering minst 15 %) så det blir merkbart reduksjon i frie fond (oppsparte midler) fremover.
- Usikkerhet rundt utbyttenevåer fremover, spesielt innenfor kraftsektoren. Dette fordi regjeringen har foreslått å øke grunnrenteskattesatsen på vannkraft fra 37 til 45 % med virkning f.o.m. 2022 (effekt i 2023). I 2022 og 2023 var det avgift på kraftproduksjon (også kalt "høyprisbidrag"). Stortinget vedtok 14. desember 2023 å avvikle høyprisbidrag med virkning fra 1. oktober 2023 noe

som er positiv for kraftselskaper. Samtidig har kommunen større avhengighet på utbytter for å få et positivt netto driftsresultat

- Mulig endrede regler rundt tilskudd til investeringsprosjekter innenfor pleie og omsorg

3. Budsjettering/budsjettoppfølging

Jfr. §5-1 av Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv årsbudsjettet skal inneholde oppstillingene som nevnt i § 5-4 til § 5-7. I vedlegg til handlingsplan 2023 – 2026 ligger disse forskriftsskjemaer og disse oppfyller krav i §5-1.

4. Kommunens eiendeler/finansforvaltning

Ny økonomirådgiver finans i desember 2022.

Finans rapporteres til politisk hver tertial. Finansreglementet ble vedtatt i kommunestyret den 10.12.2019. Kommunen hadde investert 107,8 MNOK i rentefond (omløpsmidler). Disse har blitt solgt i 2023.

	Alminnelig krav	2020	2021	2022	2023
Likviditetsgrad 1	≥ 2	1	1,07	1,06	
Likviditetsgrad 2	≥ 1	0,17	0,73	0,79	

Stram likviditet i kommunen over flere år, men totalt sett er formuesforvaltningen ivaretatt på en betryggende måte.

5. Kompetanse/kapasitet/sykefravær

Kompetansen i økonomiavdelingen vurderes å være god. Ny kommunedirektør og direktør økonomi og virksomhetsstyring i 2023. Ny økonomirådgiver finans i desember 2022. Mye kompetanse er gått fra kommunen på kort tid.

Sykefravær

Revisjonen har fått oversendt sykefravær fordelt på kommunalområde og type fravær i 2023.

Sykefravær 2023	Sykefravær totalt	Sykefravær langtid	Sykefravær korttid
P01 Skole	8,3 %	5,6 %	2,7 %
P02 Barnehage	11,7 %	7,7 %	4,1 %
P03 Forebyggende tjenester (inkl. barnevern)	10,7 %	7,3 %	3,4 %
P04 Helse	10,3 %	7,1 %	3,2 %
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	11,2 %	7,4 %	3,9 %
P06 Hjemmetjenester og institusjon	11,2 %	7,8 %	3,5 %
P07 Rus og psykisk helse	8,8 %	5,9 %	3,0 %
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	9,8 %	6,8 %	2,9 %

P09 Kultur, fritid og idrett	7,0 %	4,4 %	2,5 %
P10 Medvirkning og lokaldemokrati	1,6 %	0,0 %	1,6 %
P11 Utbygging og samferdsel	9,0 %	6,1 %	2,9 %
P12 Vann, avløp og renovasjon	7,5 %	4,7 %	2,8 %
P13 Arealplan, klima og miljø	7,3 %	4,4 %	2,9 %
P14-P19 Sentrale enheter	5,1 %	3,3 %	1,8 %
(tom)	2,1 %	0,7 %	1,4 %
Totalsum	9,6 %	6,4 %	3,1 %

Årsakene til sykefraværet i Drammen kommune, basert på handlings- og økonomiplanen for 2024-2027, kan oppsummeres som følger:

- **Langtidsfravær:** Utgjør den største andelen av sykefraværet, med fokus på individuell oppfølging av sykmeldte ansatte.
- **Arbeidsmiljø:** Det er behov for å gi ledere kompetanse og kunnskap til å følge opp sykemeldte arbeidstakere tett nok over tid.
- **Overtidsbelastning:** Utstrakt bruk av overtid kan føre til for lite hviletid, som igjen kan resultere i økt sykefravær.
- **Endringer i samfunnet:** Et godt arbeidsmiljø gir stabilitet i hverdagen, og det er viktig å legge til rette for at medarbeiderne kan bidra med sin kunnskap og kompetanse.

Figur 12 Brudd på arbeidsmiljøloven per programområde (Handlings- og økonomiplan)

Programområde	2022	2023	Totalsum
Barnehage	1	1	2
Forebyggende tjenester (inkl. barnevern)	160	145	305
Helse	904	1 166	2 070
Mennesker med nedsatt funksjonsevne	1 080	1 393	2 473
Hjemmetjenester og institusjon	4 638	5 033	9 671
Rus og psykisk helse	125	106	231

Sosialtjeneste, etablering og bolig	83	25	108
Kultur, fritid og idrett	137	190	327
Utbygging og samferdsel	72	70	142
Vann, avløp og renovasjon	187	331	518
Arealplan, klima og miljø	2	4	6
Sentrale enheter	78	74	152
Totalsum	7 466	8 538	16 004

Arkivering og offentlighet

Figur 13 Rangering av åpenhet kommunene i Viken i åpenhetsbarometeret 2023²⁹

5.1 Viken	
# Kommune	Poeng
1 Øvre Eiker	23,5
2 Bærum	23
3 Aurskog-Høland	22,5
4 Lillestrøm	22
4 Marker	22
6 Moss	21,5
7 Ullensaker	21
7 Rælingen	21
7 Fredrikstad	21
7 Frogn	21
7 Nordre Follo	21
12 Lier	20,5
12 Nesodden	20,5
14 Sigdal	20
14 Ringerike	20
14 Hurdal	20
17 Vestby	19
17 Indre Østfold	19
19 Råde	18,5

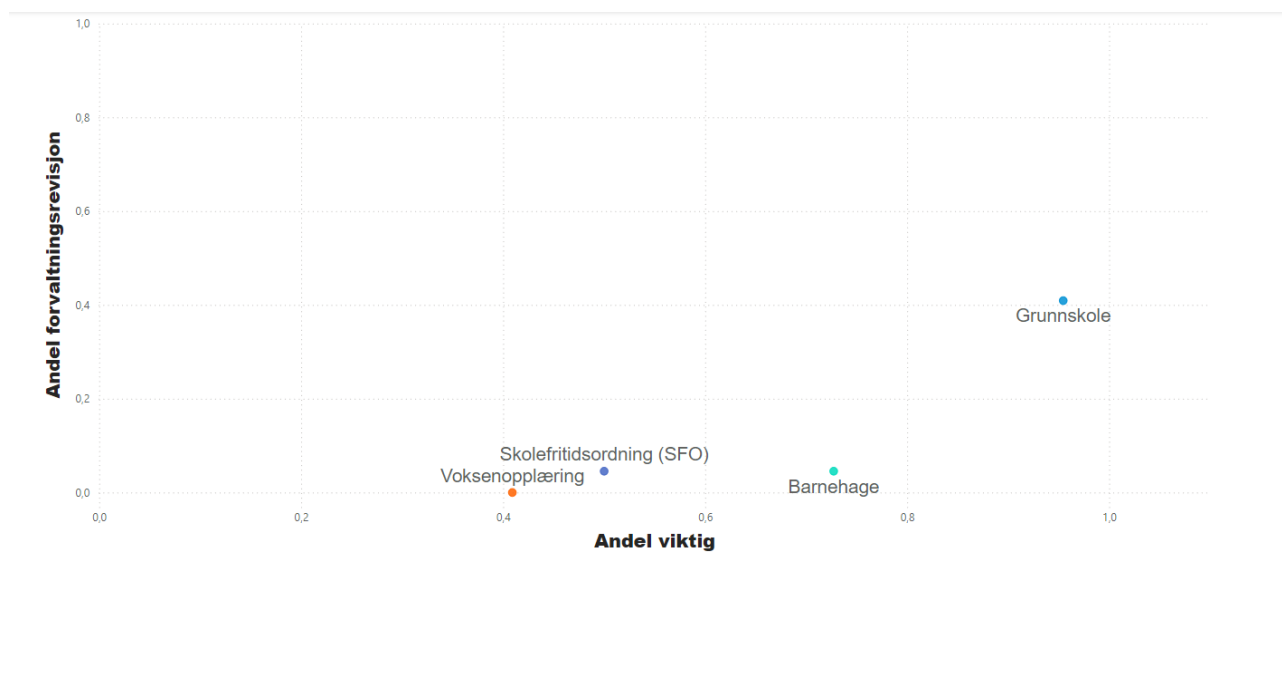
²⁹ [Kommuneindeks 2023-15.pdf \(presse.no\)](#)

20 Hole	18
20 Halden	18
22 Rakkestad	17,5
22 Skiptvet	17,5
24 Drammen	17
25 Nittedal	17
25 Modum	16
25 Enebakk	16
25 Nore og Uvdal	16
44 Kongsberg	12,5
44 Flesberg	12,5
47 Nesbyen	10
48 Hvaler	7,5
49 Ål	6
49 Våler	6
51 Gjerdrum	3

Vedlegg 4 Barnehage og skole

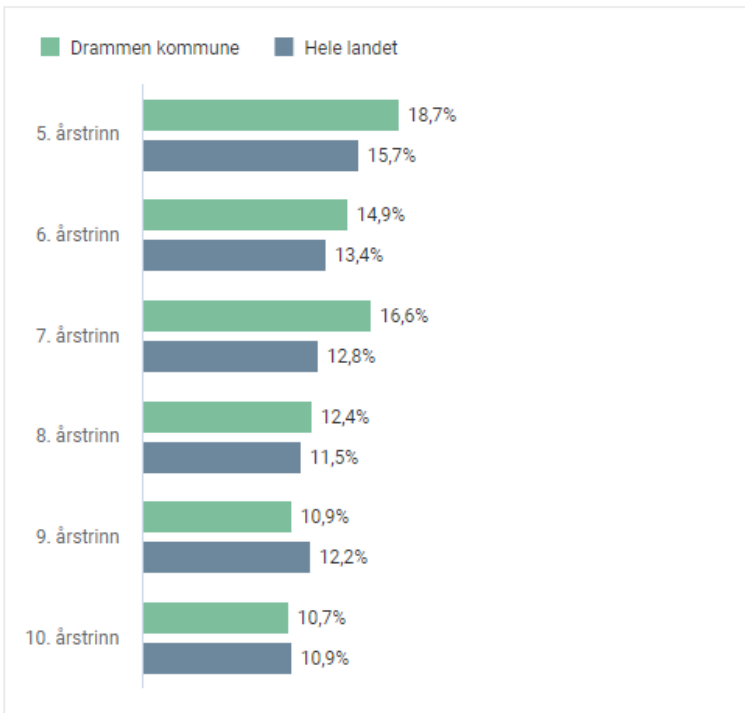
Spørreundersøkelsen til politikere

Andel politikere som svarer at utvalgte områder er viktige og at det er behov for forvaltningsrevisjon (N = 22)

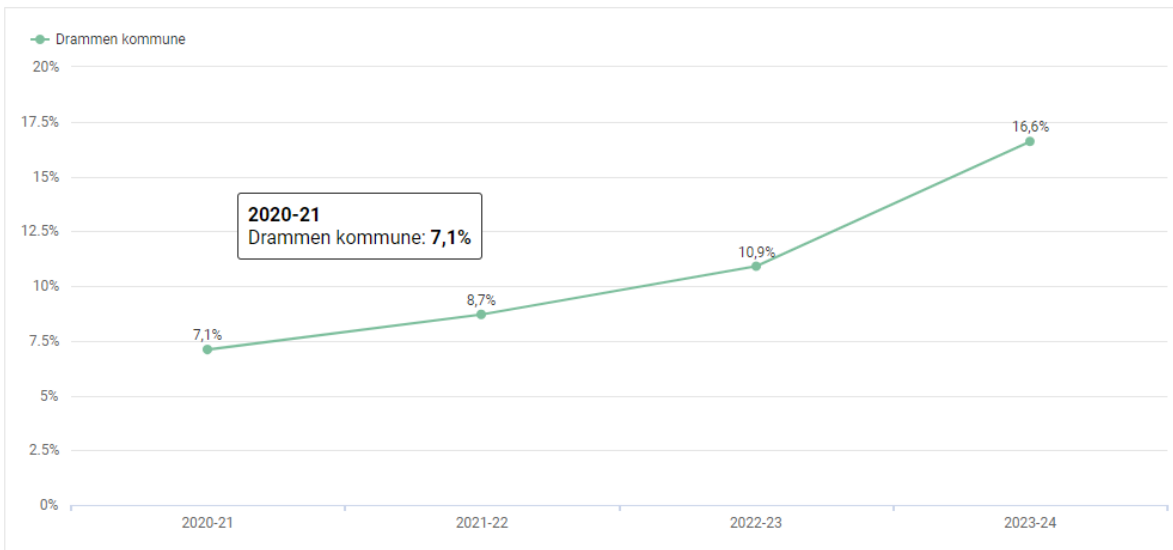
Elevenes psykososiale skolemiljø (mobbing)

Mobbing på skolen – Alle trinn

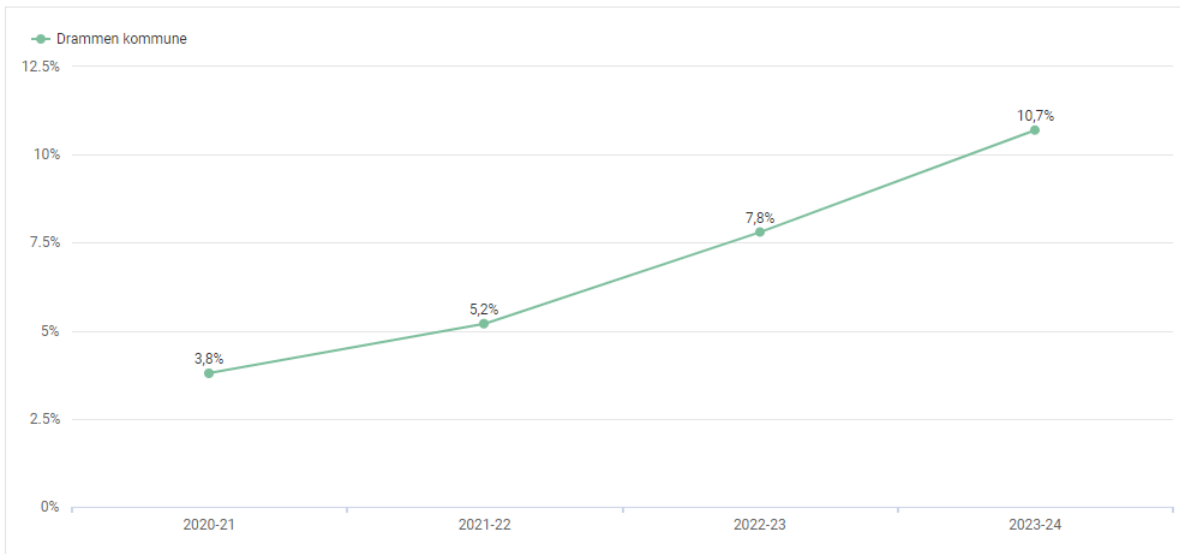

2023-24, Drammen, Alle trinn, Mobbing på skolen, Alle eierformer, Alle kjønn

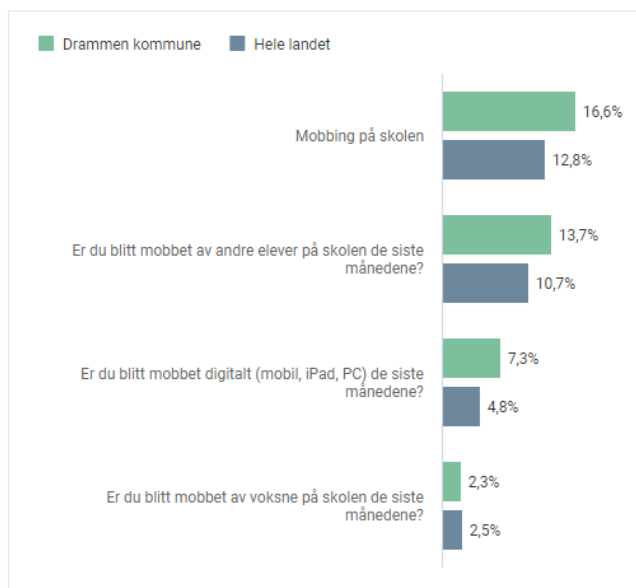
Mobbing på skolen – Utvikling over tid – 7. årstrinn

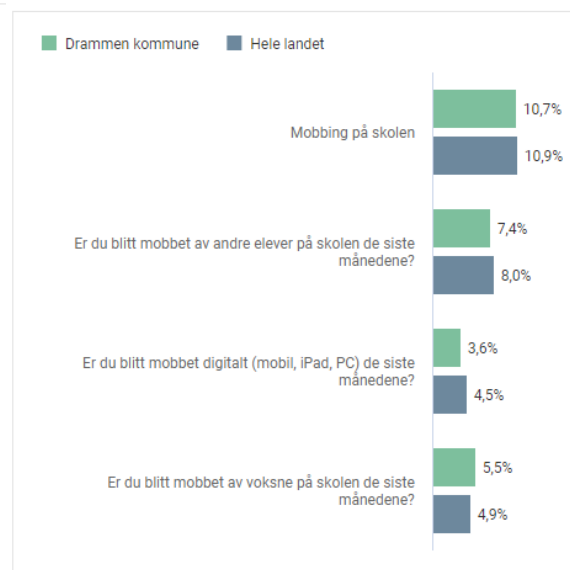
Drammen, Alle skoleår, 7. årstrinn, Mobbing på skolen, Alle eierformer, Alle kjønn

Mobbing på skolen – Utvikling over tid – 10. årstrinn

Drammen, Alle skoleår, 10. årstrinn, Mobbing på skolen, Alle eierformer, Alle kjønn

Mobbing på skolen – Alle indikatorer – 7. årstrinn

2023-24, Drammen, 7. årstrinn, Mobbing - alle indikatorer, Alle eierformer, Alle kjønn

Mobbing på skolen – Alle indikatorer – 10. årstrinn

2023-24, Drammen, 10. årstrinn, Mobbing - alle indikatorer, Alle eierformer, Alle kjønn

Læringsresultater (kvalitet)

Om undervisningspersonale oppfyller kompetansekravene for tilsetning jf. opplæringsloven § 10-1 og privatskoleloven § 4-2. ³⁰

Årsverk i stillingsprosent	1.-4. årstrinn	5.-7. årstrinn	8.-10. årstrinn
Oppfyller krav	32 217	25 025	30 713
Oppfyller ikke krav	1 536	1 596	877
Totalt	33 753	26 621	31 590
Andel oppfyller	95,4 %	94%	97%

³⁰ <https://gsi.udir.no/app/#!/view/units/collectionset/1/collection/106/unit/8580/>

Andel oppfyller ikke	4,6%	6%	3%
----------------------	------	----	----

Tabellen nedenfor viser andel elever på mestringsnivå 3-5 i nasjonale prøver i lesing 8.trinn. Skalaen for mestringsnivå går fra 1 til 5. Figuren viser dermed andel elever som har et middels eller høyt mestringsnivå i lesning I figuren sammenligner vi resultatene til Drammen, med resultatene i Landet og i Viken

	Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)		
	2021	2022	2023
Drammen	69,8	73,6	65,2
Landet uten Oslo	72,5	73,3	64,3
Viken	73,7	74,7	67,1

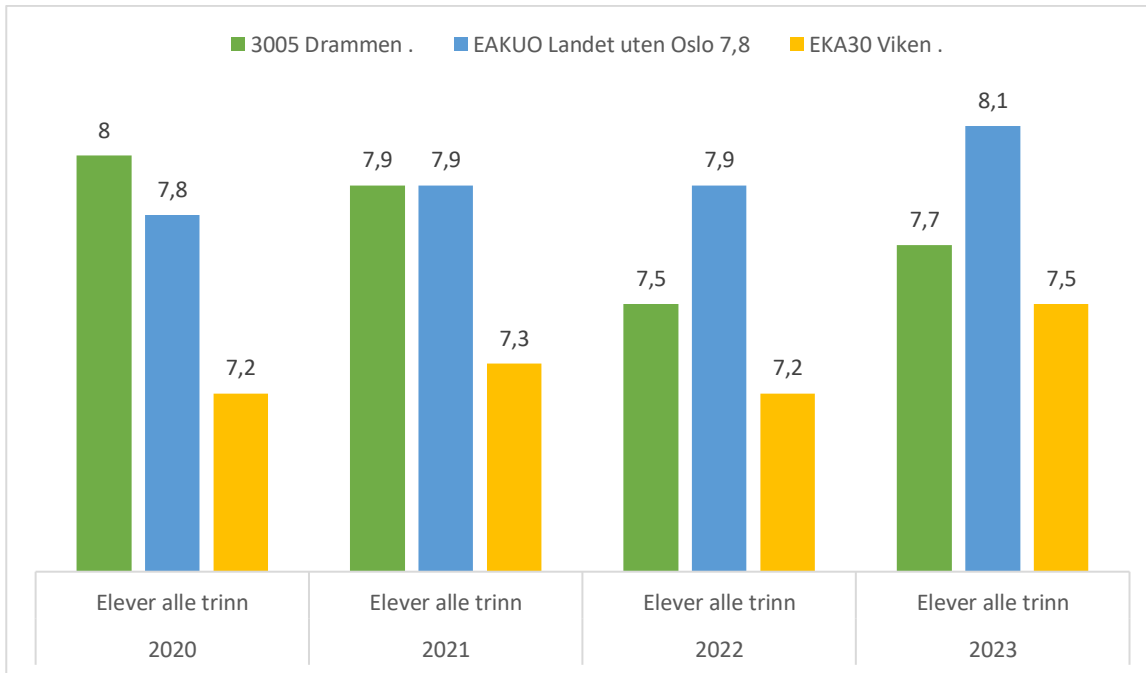
	Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)		
	2021	2022	2023
Drammen	65,2	70,0	62,4
Landet uten Oslo	68,7	70,5	64,9
Viken	70,4	71,3	65,1

Figuren nedenfor viser andel elever på mestringsnivå 3-5 i regning på 8.trinn. I figuren sammenligner vi resultatene til Drammen, med resultatene i Landet og i Viken

	Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)		
	2021	2022	2023
Drammen	42,7	43,0	42,6
Landet uten Oslo	43,1	43,1	42,2
Viken	43,3	43,3	42,3

Spesialundervisning

Figuren nedenfor viser andel elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning. Figuren viser både tall for Drammen kommune, Viken og landet

Grunnskoleopplæring for voksne

Tabellen nedenfor viser antall deltakere i grunnskoleopplæring for voksne.

Deltakere i grunnskoleopplæring for voksne (antall)

2020	2021	2022	2023
242	200	188	142

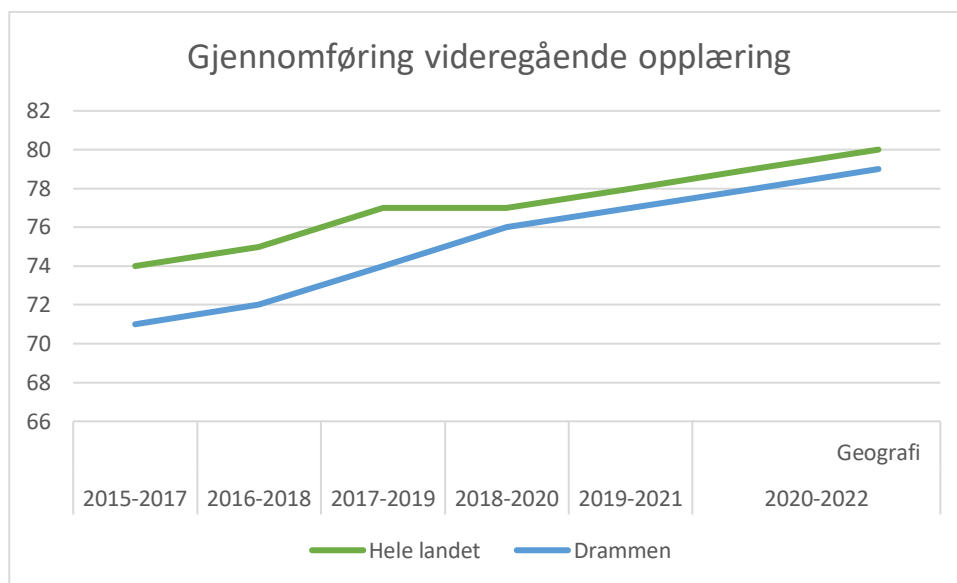
Pedagogtetthet barnehage³¹

år	Drammen kommune	Buskerud	Landet
2020	75	70	67
2021	68	69	69
2022	64	67	66
2023	54	59	63

Frafall videregående

I kommunens økonomi og handlingsplan er gjennomføring videregående utdanning omtalt. Her står det at sammenliknet med landet sett under ett har Drammen gjennom det siste tiåret løftet gjennomføringsandelen vesentlig for grupper av elever der Drammen tidligere lå lenger bak landsnittet (elever som selv har innvandret og elever med foreldre med grunnskole som høyeste utdanning). Andelen elever som fullfører videregående opplæring i Drammen er likevel fortsatt noe lavere enn i landet under ett.

³¹ <https://khs.fhi.no/webview/>

Figur 14 Frafall videregående Drammen og landet³²

Vedlegg 5 Forebyggende tjenester

Figur 15 Andel barn med melding og tiltak barnevern³³

	Barn med melding ift. innbyggere 0-17 år (prosent)				Barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-24 år (prosent)			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Drammen	4,9	4,2	4,5	4,4	..	3,3	3,3	3,0
Landet uten Oslo	4,5	4,3	3,9	4,1	..	3,3	3,1	2,8
Viken	4,5	4,2	4,0	4,2	..	3,2	3,0	2,8

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

Figur 16 Avtalte årsverk etter utdanning helsestasjon og skolehelsetjeneste

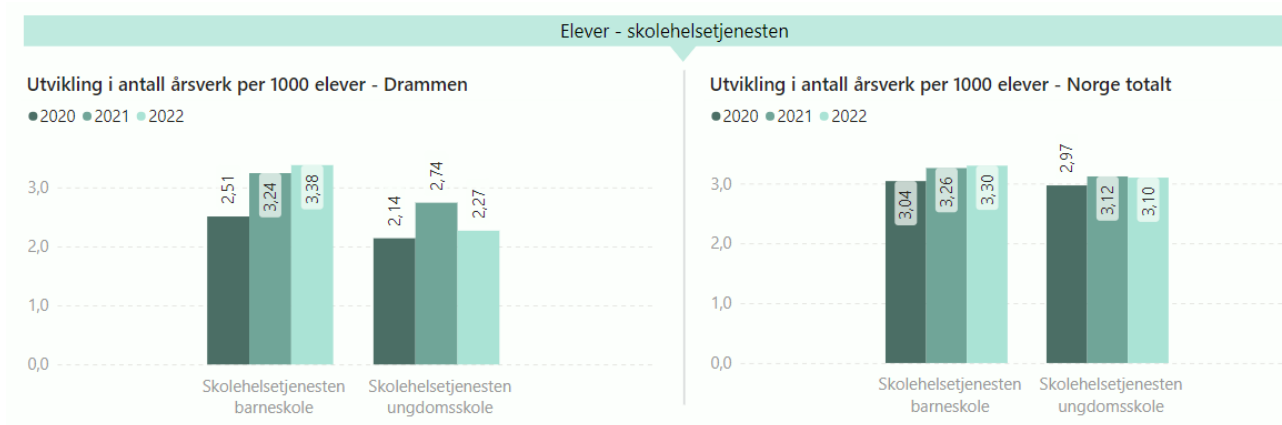
	Avtalte årsverk (årsverk)			
	2020	2021	2022	2023
Drammen				

³² <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/organisasjon-administrasjon/okonomiplan-og-kommuneokonomi/>

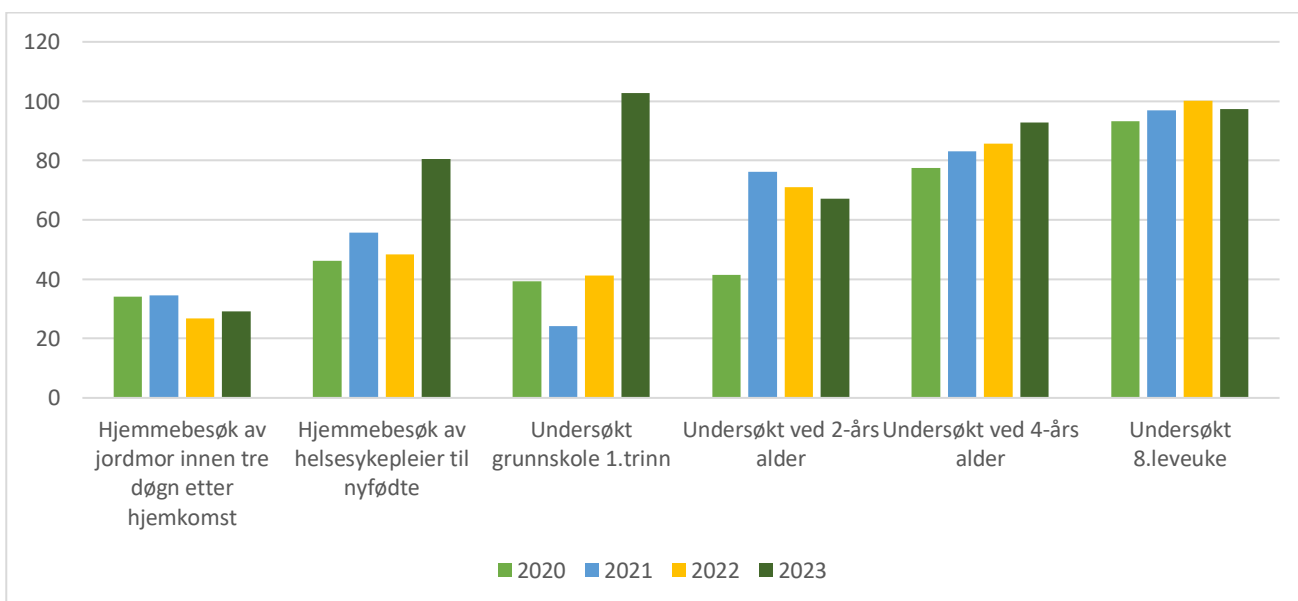
³³ <https://www.ssb.no/statbank/table/12280/tableViewLayout1/>

Utdanning i alt	59,5	60,3	81,7	99,6
Helsesykepleiere	21,3	20,1	35,1	45,4
Jordmødre	6,6	6,2	7,9	7,8
Andre sykepleiere	6,8	8,1	5,3	12,4
Leger	4,0	4,0	4,8	4,8
Fysioterapeuter	0,9	1,5	2,3	2,4
Annen helsefaglig utdanning	15,8	16,7	21,8	19,5
Uten helsefaglig utdanning	4,1	3,7	4,5	7,3

Figur 17 Årsverk skolehelsetjeneste per 1000 elever

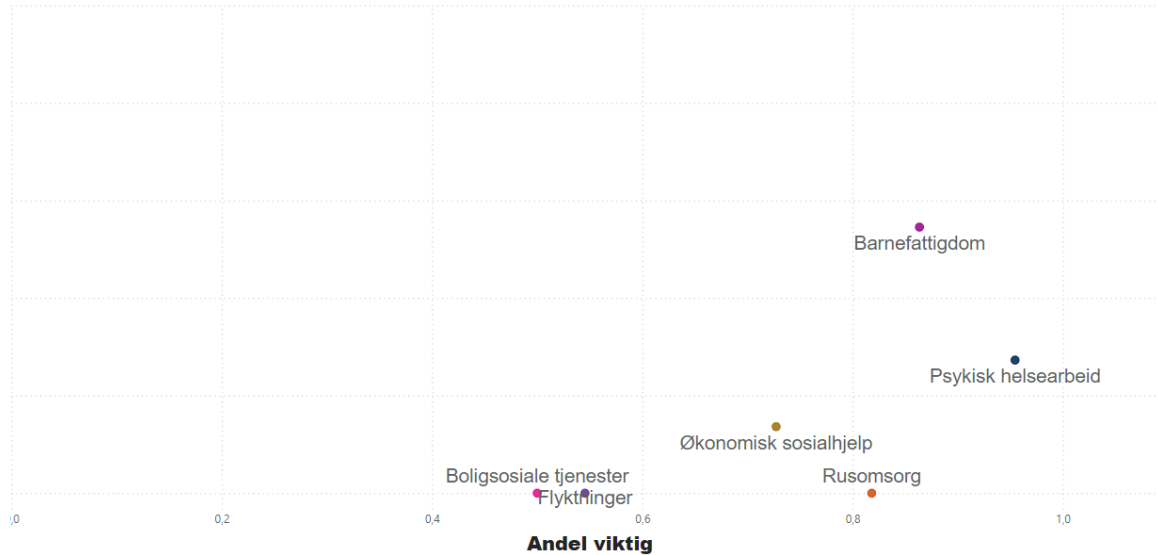
Figur 18 Kostra aktivitet i helsestasjon- og skolehelsetjenesten

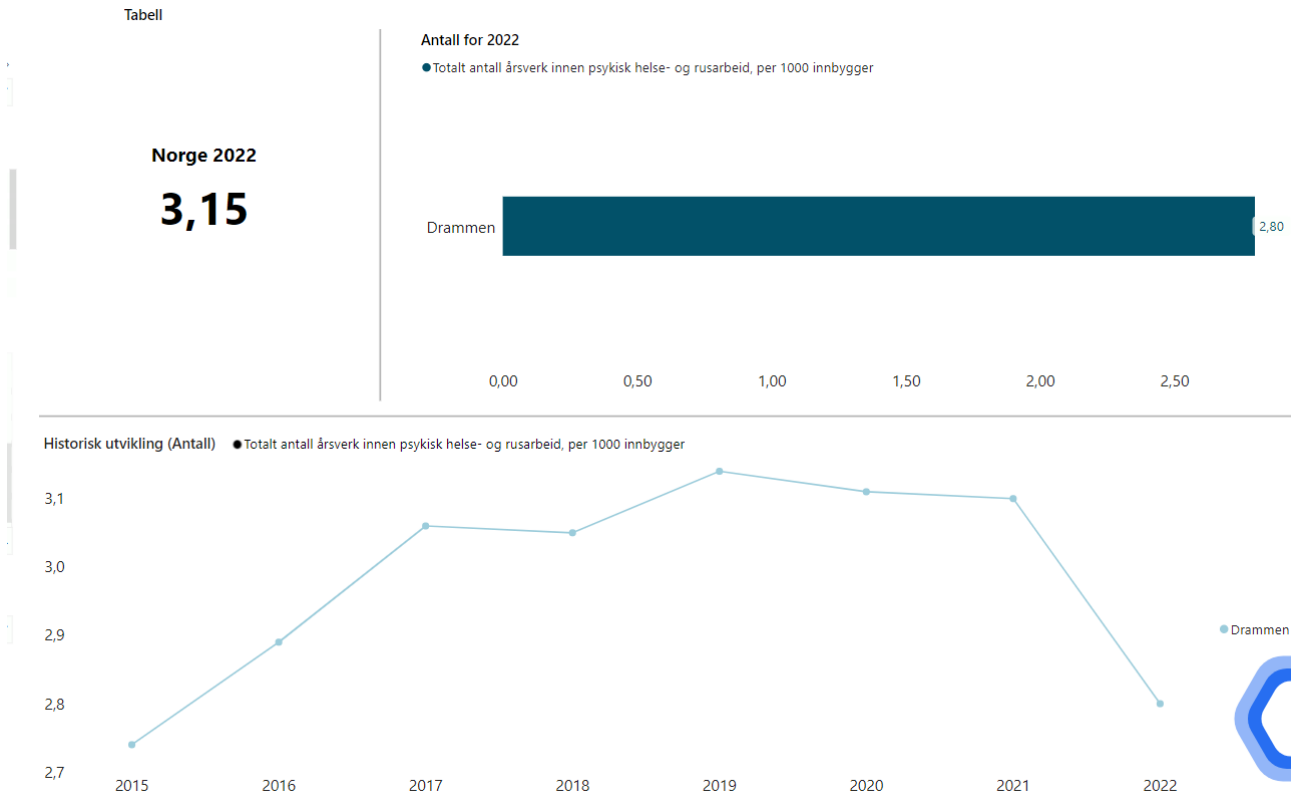
Vedlegg 6 Arbeid og livsmestring

Spørreundersøkelsen til politikere

Andel politikere som svarer at utvalgte områder er viktige og at det er behov for forvaltningsrevisjon (N = 22)

Psykisk uhelse

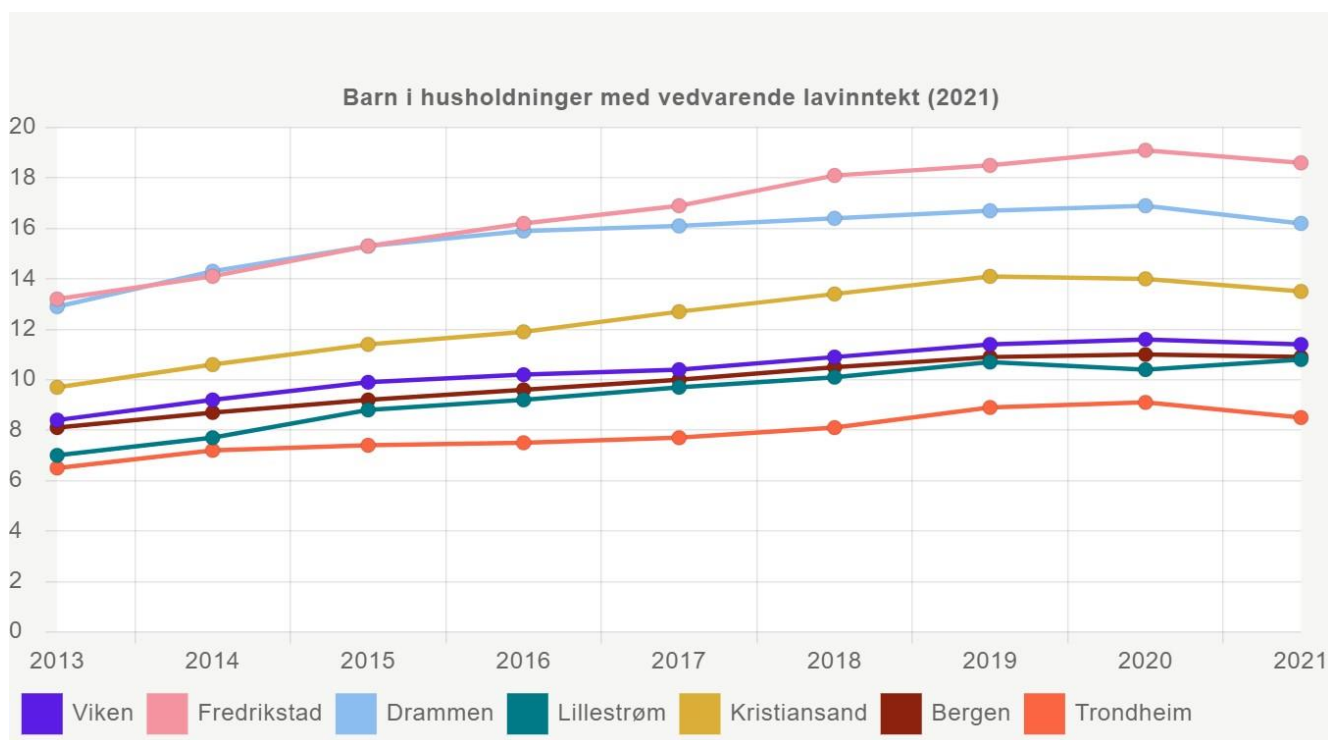

Sosial og økonomisk ulikhet

I økonomi- og handlingsplanen til Drammen kommune for planperioden 2024-2027 er det oppsummert noen levekårsrelaterte utfordringer

- Andelen innbyggere som bor alene øker litt hvert år. Fra 2020 til 2022 har andelen privathusholdninger med kun én person økt fra 38,8 prosent til 39,7 prosent i Drammen.
- Andelen innbyggere med innvandrerbakgrunn øker litt hvert år. Fra 2020 til 2023 har andelen innbyggere som selv har innvandret, eller har to foreldre som har innvandret fra såkalte tredjeland (Asia, Afrika, LatinAmerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Øst-Europa) økt fra 19,0 prosent til 20,95 prosent i Drammen. Den totale andelen innbyggere som selv har innvandret, eller har to foreldre som har innvandret (fra alle land) har i samme periode økt fra 27,8 prosent til 30,3 prosent.
- Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt er høyere i Drammen (16,2 prosent) enn i landet ellers (11,4 prosent). Etter mange år med jevn økning i andel barn i lavinntektsusholdninger, både i Drammen, andre bykommuner i Oslofjordregionen og landet samlet sett, har det vært en liten nedgang i andel/antall barn dette gjelder i Drammen siste målte 3-års periode (2019-2021) – fra 16,9 prosent for forrige periode (2018–2020) Ifølge nasjonal statistikk bodde 16,2 prosent av barn i alderen 0-17 år i Drammen i husholdninger med vedvarende lav inntekt (EU60) i 2021. Det vil si at husholdningsinntekten var under 60 prosent av middels husholdningsinntekt i landet, per «forbruksenhet», dvs. utjevnet for antall barn og voksne over 16 år i husholdningen, alle siste tre år. 4 prosent av ungdomsskoleelevene i Drammen svarte i 2021 (Ungdataundersøkelsen) at de opplever at familien stort sett, eller hele tiden har hatt dårlig råd de siste to årene. I underkant av 20 prosent av ungdomsskoleelevene i Drammen svarte at familien har manglet penger til å betale for fritidsaktiviteter siste to år.

Figur 19 Antall barn i med vedvarende lavinntekt Drammen sammenlignet med utvalg kommuner (2021)

Tallene viser at Drammen kommune har hatt en liten nedgang i antall barn i 2021, etter å ha ligget jevnt høyt over noen år. Tendensen er den samme i statistikk på antall husholdninger, og er lik sammenligningskommunene.

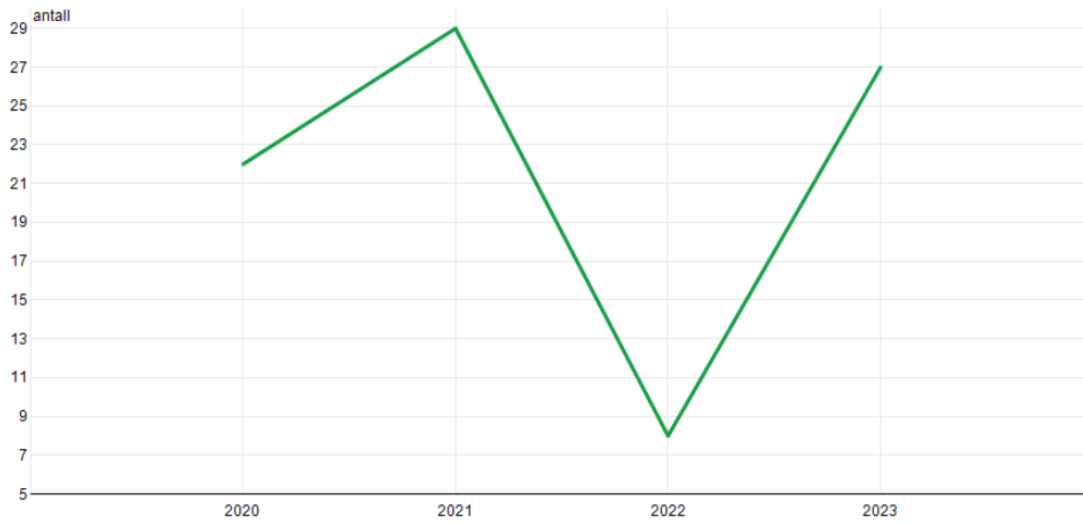
Tilgang til bolig

Figur 20 Antall tilgjengelige kommunale boliger³⁴

	Totalt antall kommunalt disponerte boliger (antall)				Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (antall)			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Drammen	1 950	2 013	2 029	2 179	19	20	20	21

³⁴ <https://www.ssb.no/statbank/table/12195/tableViewLayout1/>

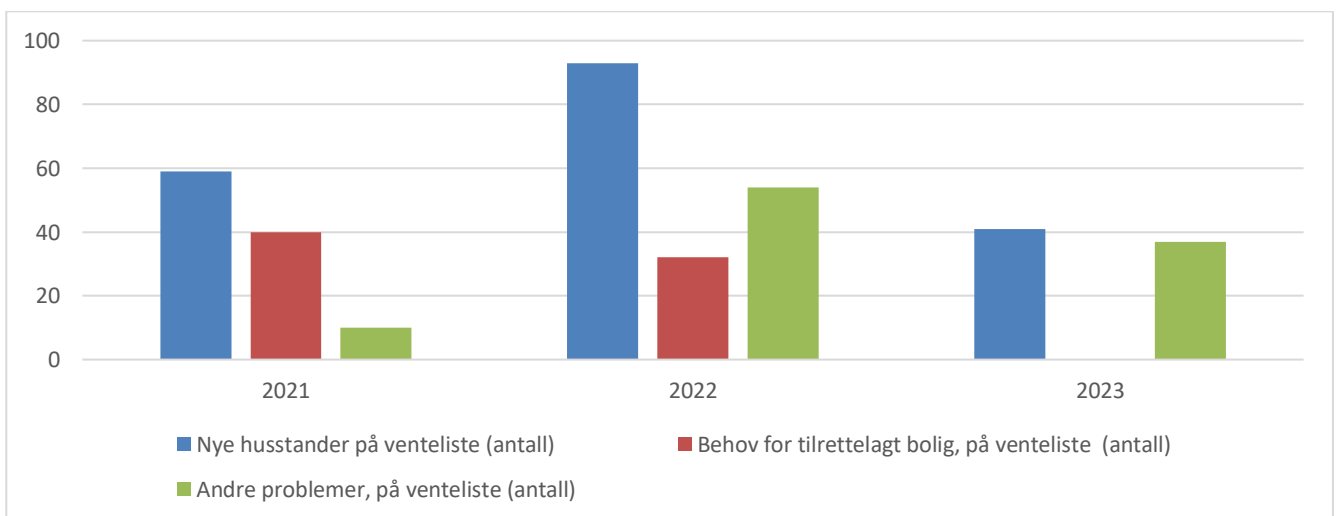
12011: Endringer i beholdningen av kommunalt eide utleieboliger, etter år. Drammen, Boliger kjøpt eller bygget siste år (antall).

Figur 21 Antall søknader om bolig (Kostra)

Søknader siste år (antall)	
2020	682
2021	844
2022	871
2023	695

Figur 22 Venteliste på boliger etter brukergruppe

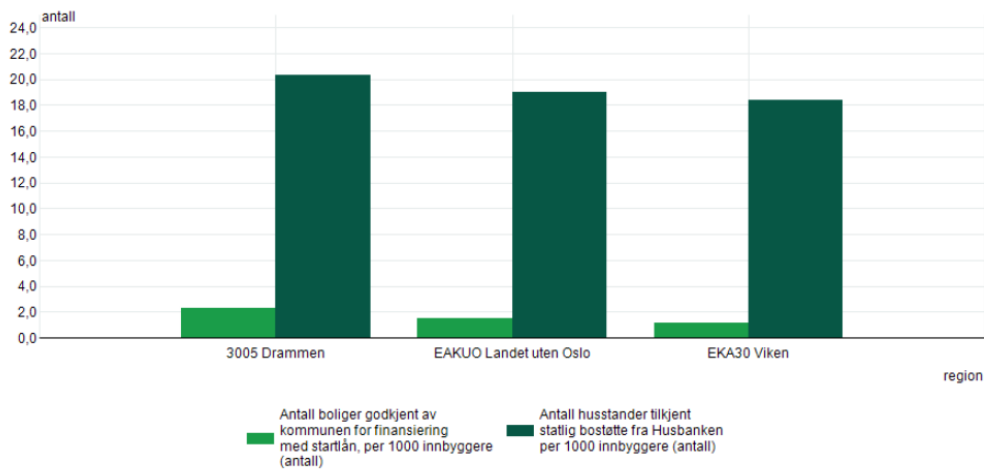

Husbanken og startlån

Figur 23 Matrise med nøkkeltall om startlån (kostra)

	2020	2021	2022	2023
Boliger godkjent av kommunen for finansiering med startlån (antall)	176	163	359	243
Beløp til startlån viderefordelt av kommunen (kr)	367 706 059	372 274 747	955 898 795	618 666 072
Gjennomsnittsbetøp for startlån videretildelt av kommunen, i kroner (kr)	2 089 239	2 283 894	2 662 671	2 545 951

13277: Husbanken,, 2023 etter statistikkvariabel og region.

Flyktninger og integrering

Figur 24 Nøkkeltall bosetting Drammen kommune³⁵

³⁵ <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/K3005/bosetting>

I 2024 har IMDi anmodet om å bosette

340

flyktninger i Drammen (f.o.m. 2020)

↓ mot 430 flyktninger i 2023

I 2023 har kommunene vedtatt å bosette

400

flyktninger i Drammen (f.o.m. 2020)

↑ mot 310 flyktninger i 2022

I løpet av 2023 ble det bosatt

399

flyktninger i Drammen (f.o.m. 2020)

↑ til sammenlikning ble det i løpet av 2022 bosatt 324 flyktninger

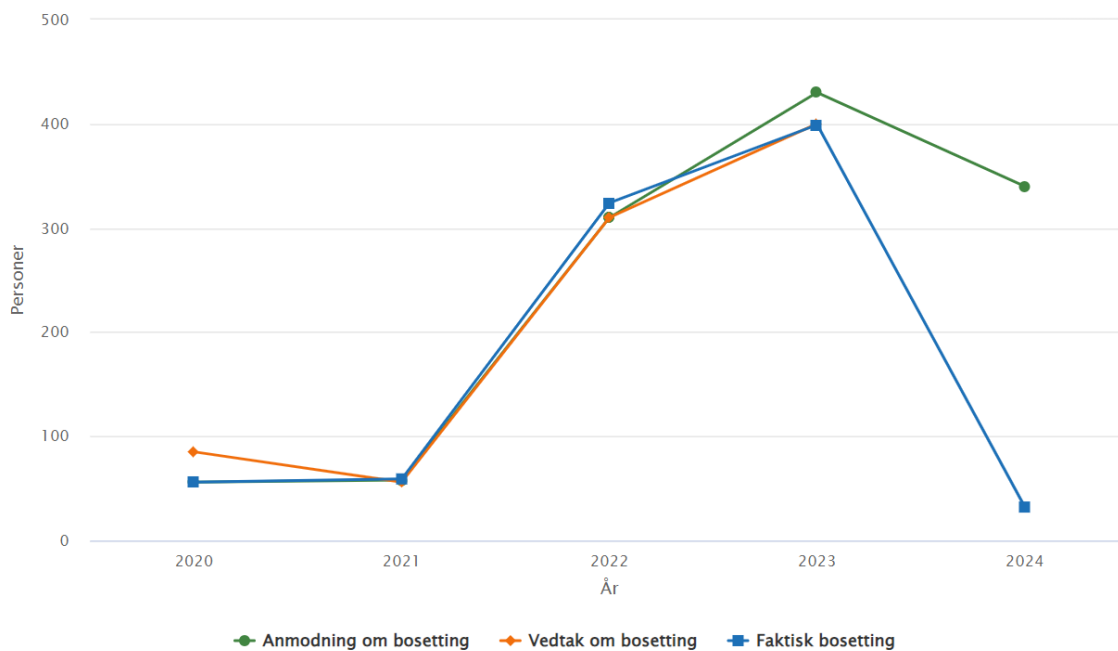

I 2023 ble det bosatt

13

enslige mindreårige flyktninger i Drammen (f.o.m. 2020)

↓ mot 15 enslige mindreårige i 2022

Oppsummert utfordringer fra kommune og handlingsplan

1. **Arbeidsledighet og kompetanse:** I september 2023 var 2,3% av innbyggere i arbeidsfør alder i Drammen kommune helt arbeidsledige. Flere som står utenfor arbeidsmarkedet mangler rett kompetanse i forhold til arbeidsgivernes behov. Årsaker kan være helseutfordringer, manglende kvalifikasjoner eller sosiale faktorer. NAV fokuserer på å sikre arbeidsledige en varig tilknytning til fremtidig arbeidsmarked gjennom kompetansehevende tiltak og utdanning.
2. **Økende sosialhjelpsmottakere:** Antall sosialhjelpsmottakere med utbetaling har økt sammenlignet med samme periode i 2022. Den gjennomsnittlige utbetalingen har også økt. Dette skyldes den nåværende høye inflasjonen. Flere innbyggere har sosialhjelp som hovedinntektskilde.
3. **Boligutfordringer:** Langvarig vanskeligstilte på boligmarkedet har problemer med å skaffe eller opprettholde tilfredsstillende boforhold. Å hjelpe flere til å eie sin egen bolig er et viktig innsatsområde. Startlån er et sentralt virkemiddel for de som mangler mulighet til lån i privatbank og egenkapital.

I løpet av 2022 deltok
284
personer i
introduksjonsprogrammet i
Drammen (f.o.m. 2020)

↑ Til sammenlikning deltok det **214** personer i
introduksjonsprogrammet i 2021

I november 2022 var
75 prosent
som avsluttet
introduksjonsprogrammet året
før i Drammen (f.o.m. 2020) i
arbeid og/eller utdanning

I Drammen (f.o.m. 2020) i 2022
hadde
2,5 prosent
av deltakere i
introduksjonsprogrammet
grunnskoleopplæring

↓ sammenliknet med **16,3 prosent** i 2021

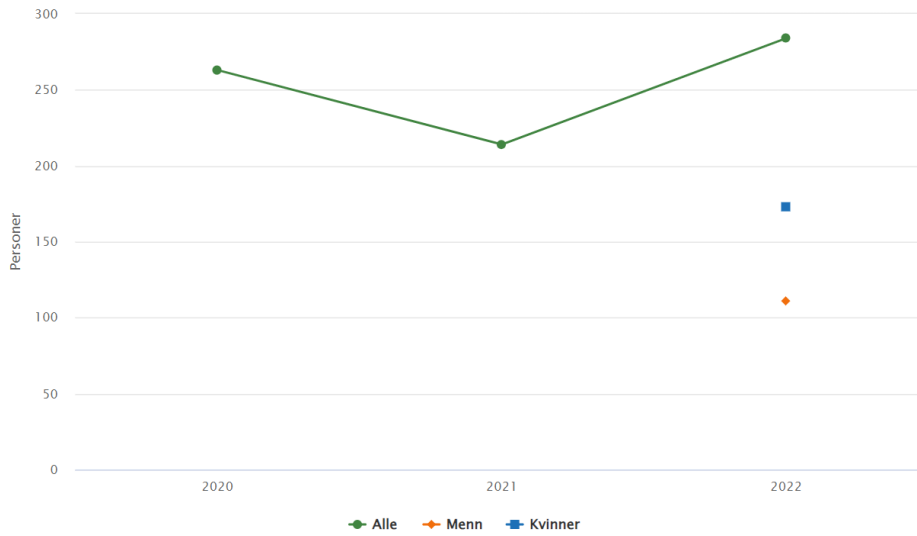

I Drammen (f.o.m. 2020) i 2022
hadde
6 prosent
av deltakere i
introduksjonsprogrammet
videregående opplæring

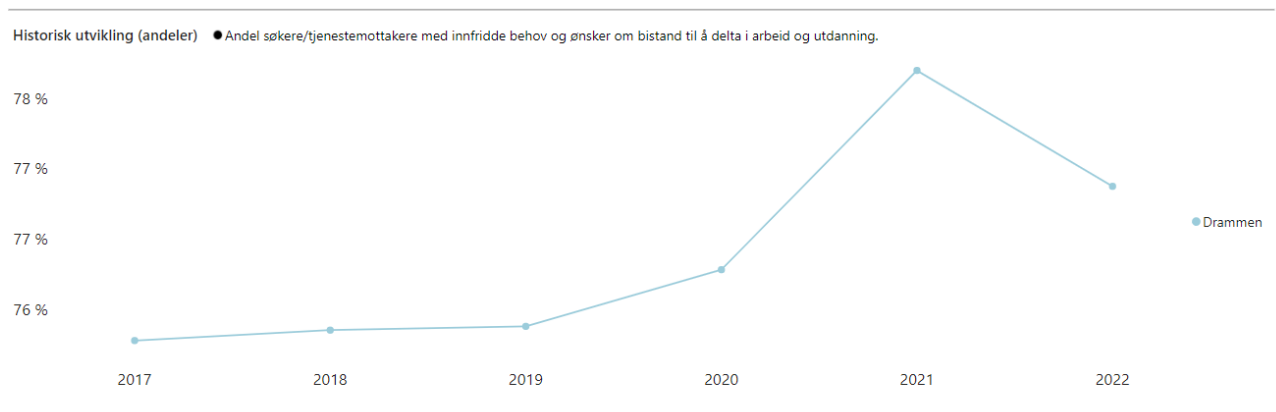
↓ mot **17,7 prosent** i 2021

Figur 25 Antall mottakere introduksjonsstønad

	Mottakere av introduksjonsstønad (antall)			
	2020	2021	2022	2023
Drammen	243	204	269	369

Figur 26 Antall deltakere introduksjonsprogram³⁶

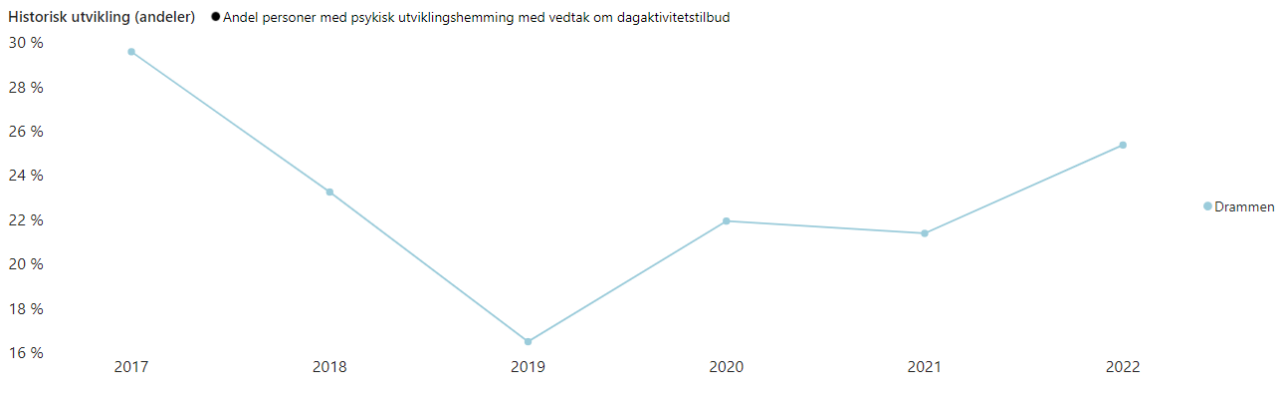
Vedlegg 7 Mennesker med funksjonsnedsettelse

Figur 27 Andel med innfridde behov om bistand til å delta i arbeid og utdanning³⁷Figur 28 Andel personer med utviklingshemming med dagaktivitetstilbud³⁸

³⁶ <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/K3005>

³⁷ <https://www.helsedirektoratet.no/statistikk/kvalitetsindikatorer/kommunale-helse-og-omsorgstjenester/dagaktivitetstilbud-til-personer-med-utviklingshemming>

³⁸ <https://www.helsedirektoratet.no/statistikk/kvalitetsindikatorer/kommunale-helse-og-omsorgstjenester/dagaktivitetstilbud-til-personer-med-utviklingshemming>

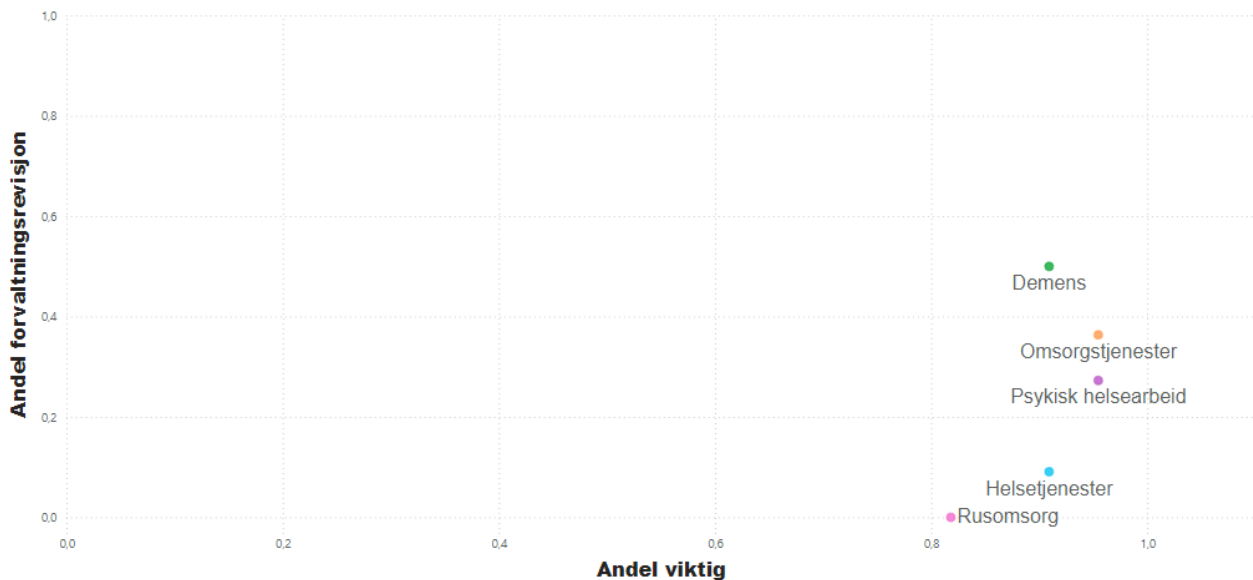

Vedlegg 8 Institusjon og hjemmetjenester

Spørreundersøkelsen til politikere

Andel politikere som svarer at utvalgte områder er viktige og at det er behov for forvaltningsrevisjon (N = 22)

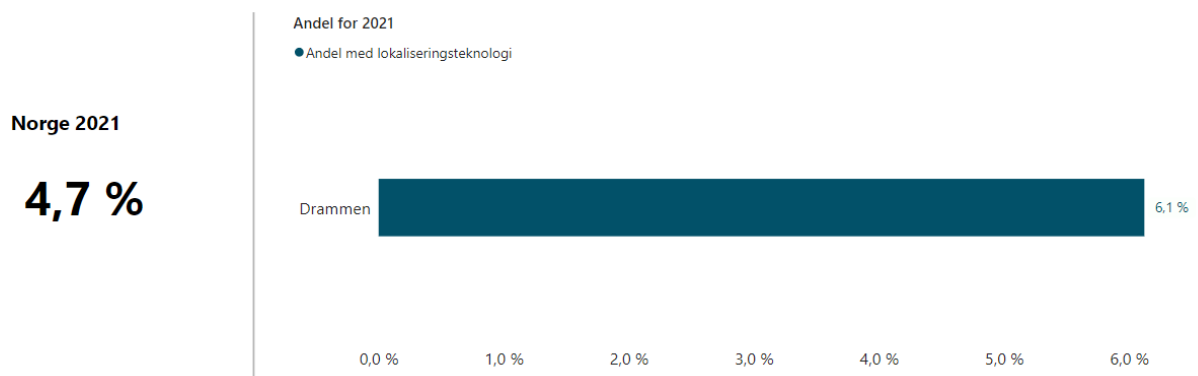
Gode temaer for forvaltningsrevisjon bør være vesentlige/viktige, og det bør samtidig være behov for forvaltningsrevisjon (risiko). I figuren nedenfor vil dette kunne være prosjekter som tenderer til å være opp mot høyre i figuren.

Digitalisering i helse- og omsorgssektoren

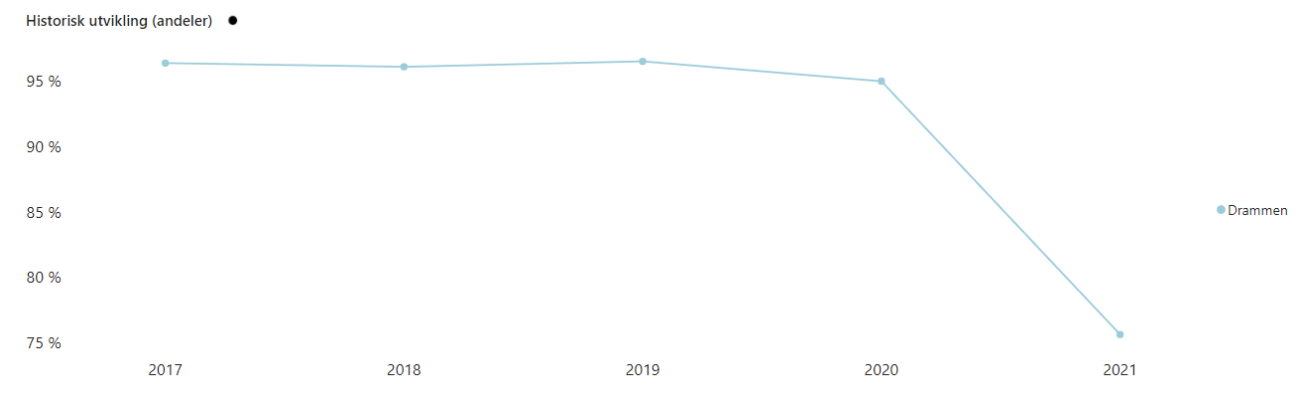
Figur 29 Andel med lokaliseringsteknologi³⁹

³⁹ <https://www.helsedirektoratet.no/statistikk/kvalitetsindikatorer/kommunale-helse-og-omsorgstjenester/lokaliseringsteknologi-til-hjemmeboende-personer-med-demens>

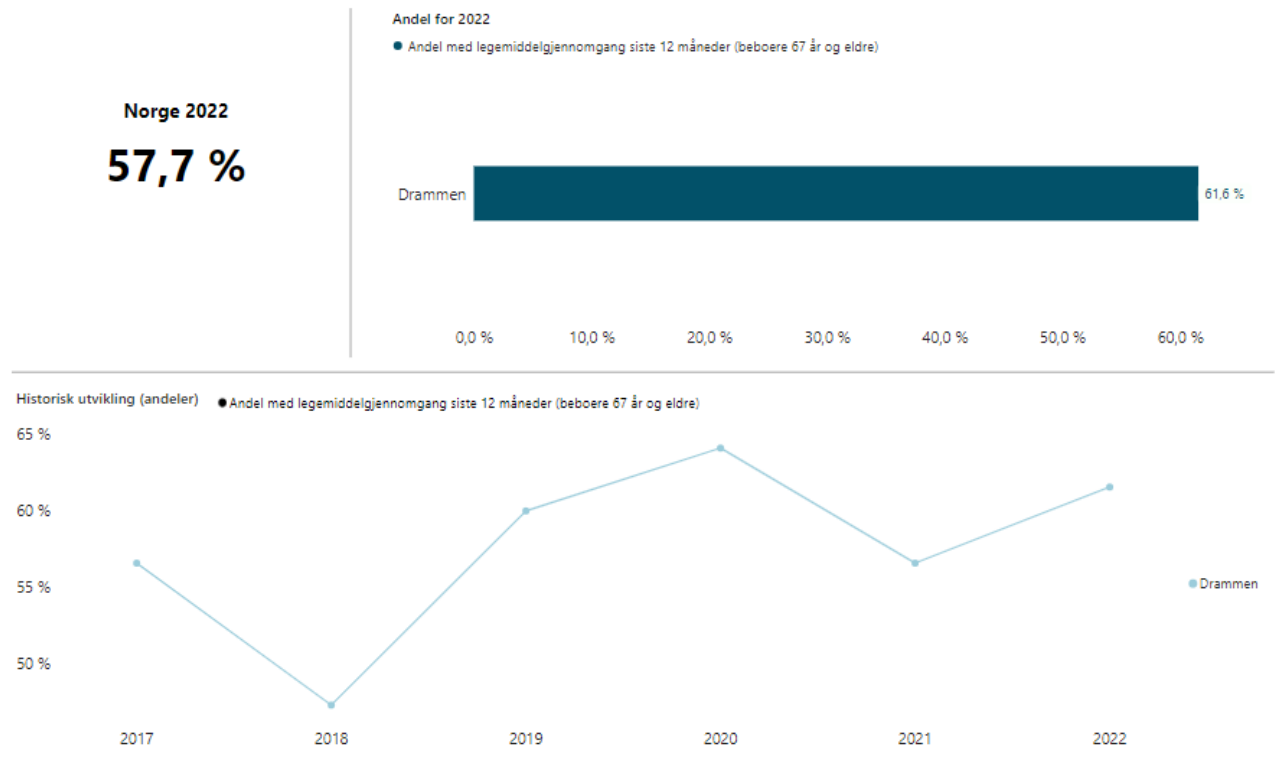

Etterlevelse kvalitetsforskrift institusjon

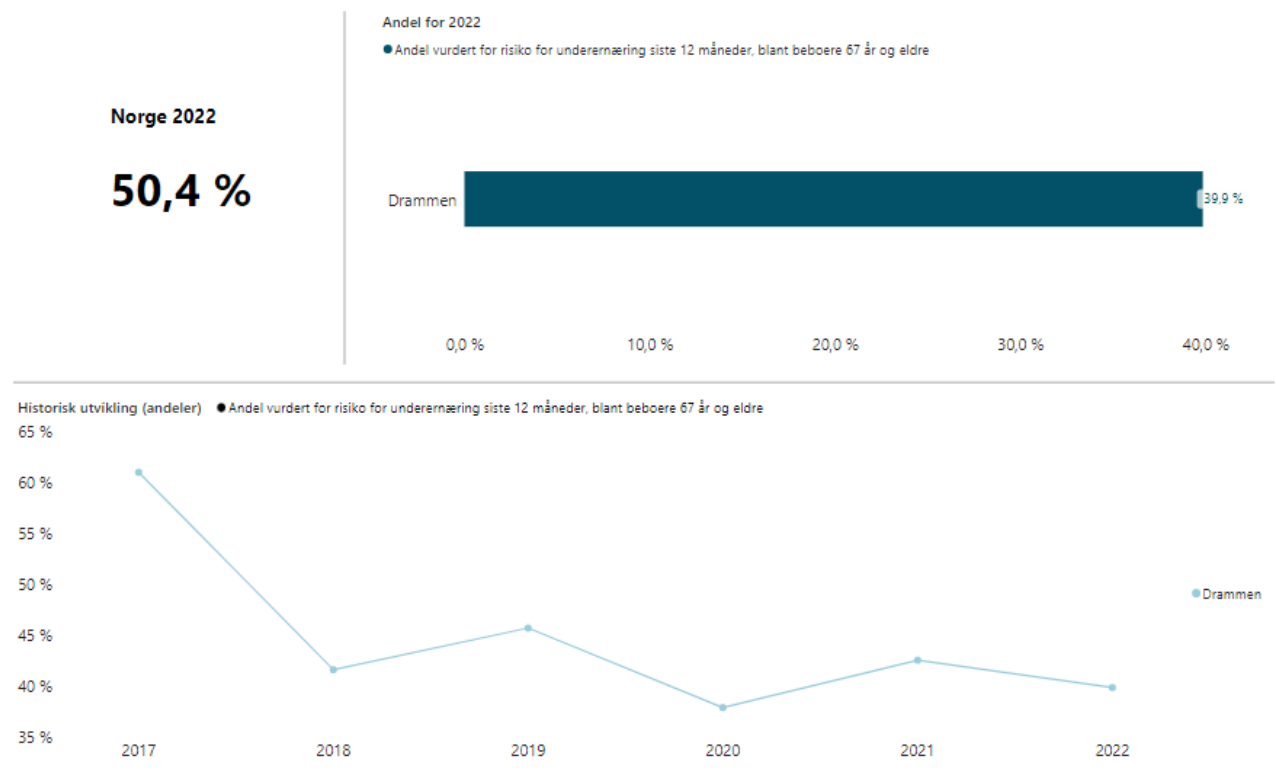
Figur 30 Andel beboere på institusjon med individuell plan

Figur 31 Andel med leggemiddelgjennomgang de siste 12 måneder ved institusjon

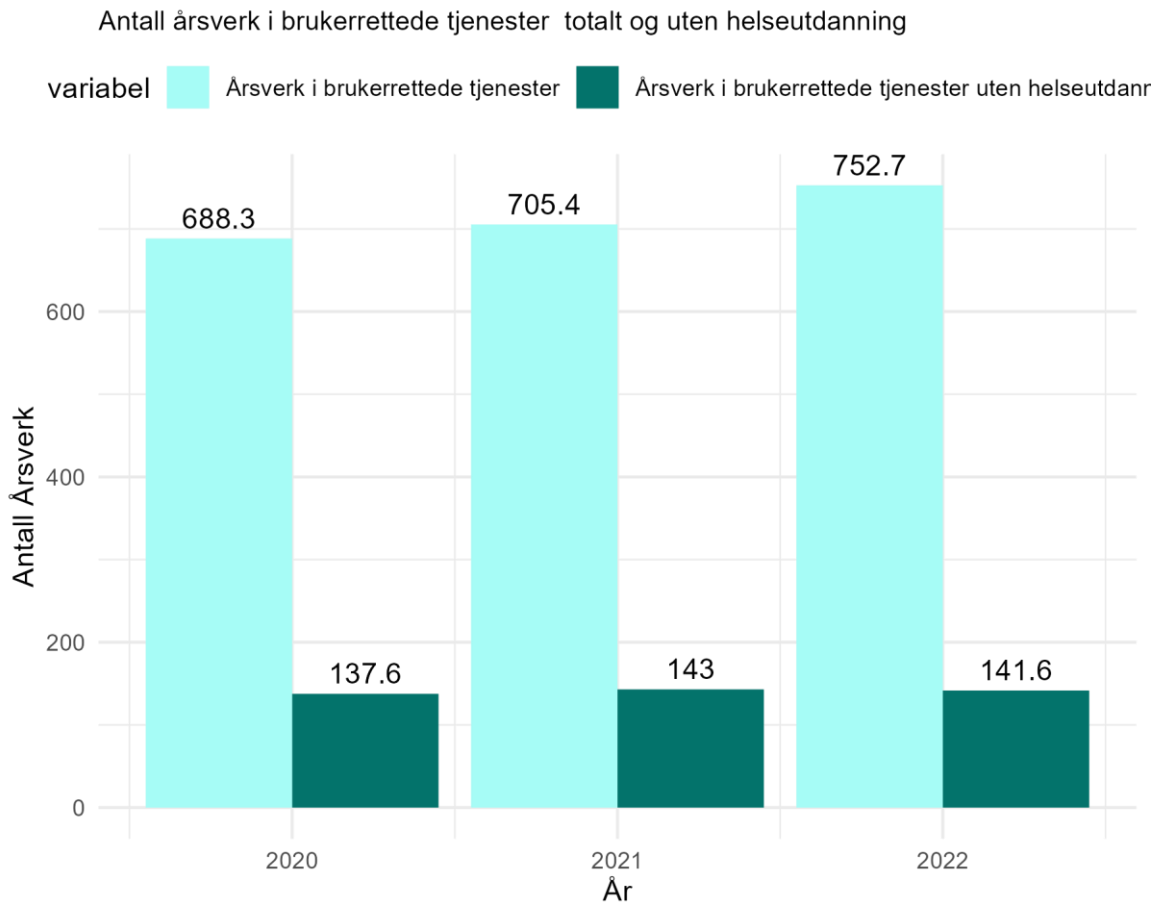

Figur 32 Andel vurdert for risiko for underernæring de siste 12 månedene institusjon

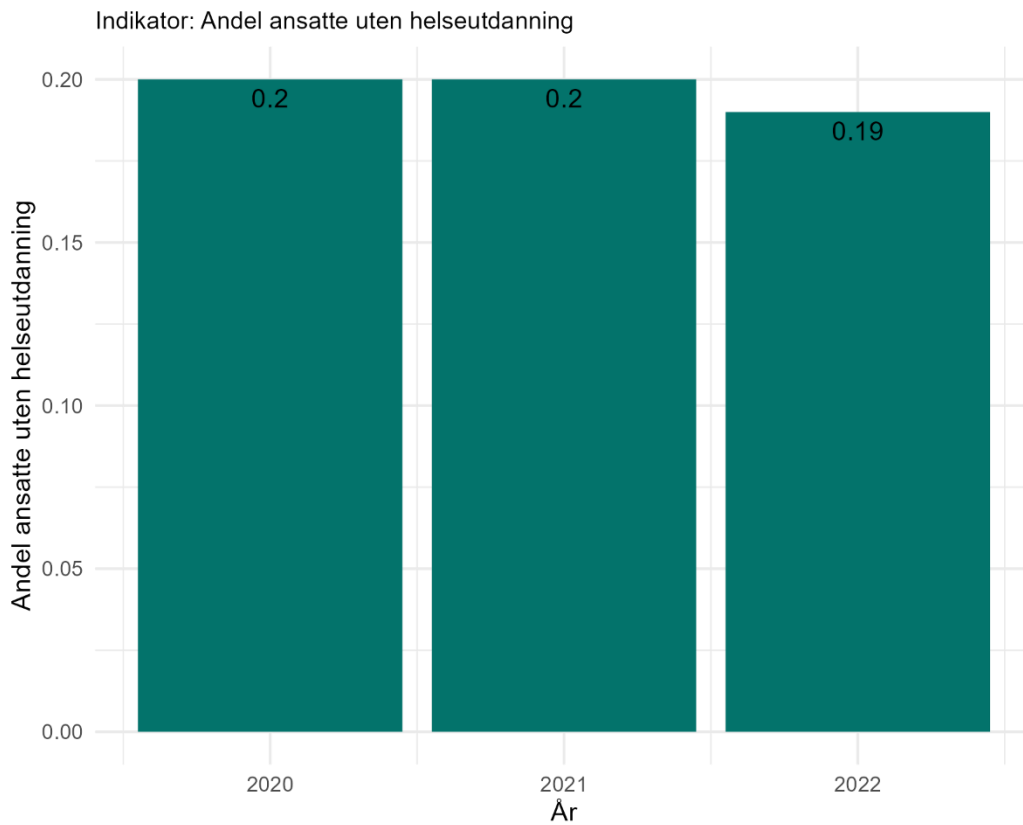
Internkontroll og kvalitetsstyring

Figuren nedenfor viser antall brukerrettede årsverk totalt (nevner) og antall uten helseutdanning/ufaglært (teller).

Kilde: SSB tabell 12292

Figuren nedenfor viser andel brukerrettede årsverk uten helseutdanning. Indikatoren kan være et mål kompetansenivået i kommunen. I 2022 var andel ufaglærte i kommunen 19 prosent.

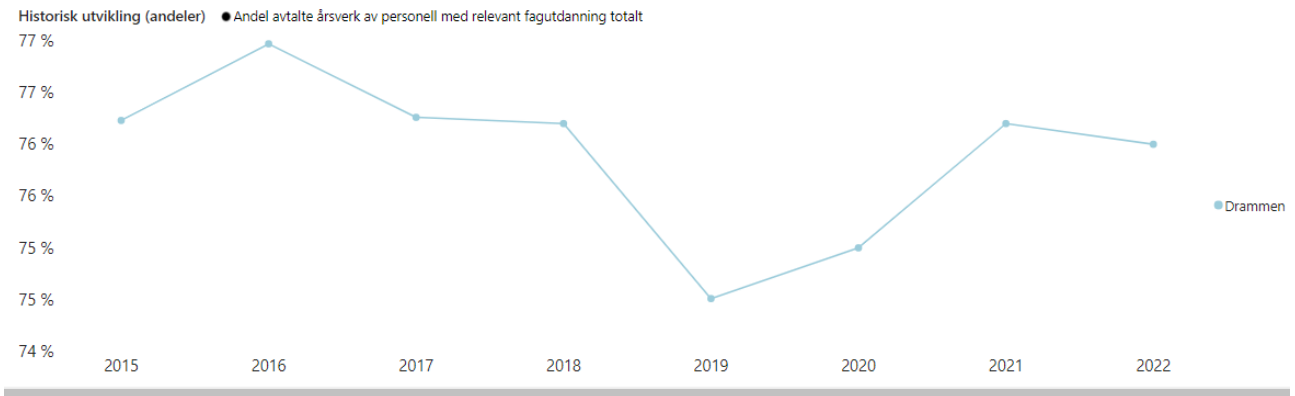

Kilde: SSB tabell 12292

System for brukerundersøkelser er en del av internkontrollen innen helse og omsorgsektoren. Tabellen nedenfor viser om kommunen har rapportert til SSB at den har et system for brukerundersøkelser innenfor henholdsvis hjemmetjenesten og institusjon.

System for brukerundersøkelser (SSB tabell 12292)

År	Hjemmetjenesten	Institusjon
2020	Ja	Ja
2021	Nei	Nei
2022	Nei	Nei
2023	Nei	Nei

Vedlegg10 Arealplan, klima og miljø og infrastruktur og samferdsel

Spørreundersøkelsen til politikere

Andel politikere som svarer at utvalgte områder er viktige og at det er behov for forvaltningsrevisjon (N = 11)

Gode temaer for forvaltningsrevisjon bør være vesentlige/viktige, og det bør samtidig være behov for forvaltningsrevisjon (risiko). I figuren nedenfor vil dette kunne være prosjekter som tenderer til å være opp mot høyre i figuren

Ingen politikere har noen av temaene innen sektoren spesielt høyt på verken graden av viktighet eller prioritering av forvaltningsrevisjon.

I Handlingsplanen er det beskrevet at Drammen har ambisjoner om å bli Norges grønneste kommune, der ren luft, rent vann og reduksjon av klimagasser er sentrale tema. Vannressursene skal tas vare på ved å

verne drikkevannet og redusere forurensning fra landbruk, overvann og avløpsvann. Det skal sikres sammenhengende grøntstrukturer. Det skal jobbes med å skape klimarobuste lokalsamfunn ved å drifte og utvikle områder og infrastruktur utsatt for flom, ras og skred. Transportsektoren er den største kilden til direkte klimagassutslipp i kommunen. Drammen er den største kommunen i Buskerudbysamarbeidet, som har et nullvekstmål for personbiltrafikk. For å nå målet og redusere klimagassutslippene, skal det jobbes videre med å fortette rundt kollektivknutepunkter og tilrettelegge for gange, sykkel og kollektivtransport. Fortetting er også viktig for å unngå å bygge ned matjord. Samtidig er det viktig å prioritere drift av det eksisterende veinettet for å holde veiene åpne og trygge, samt å ta vare på de verdiene veinettet representerer

Figur 33 Utvalgte nøkkeltall for klima og energi

	Energiutgifter per m2 (fylkes)kommunalt eide bygg (kr)	Energiutgifter som andel av brutto driftsutgifter (prosent)	Andel av energikostnader i (fylkes)kommunens eiendomsforvaltning brukt på fornybare energikilder (prosent)	Energibruk per m2 eid areal (kWh)
3005 Drammen				
2021	130	0,55	95,9	128
2022	145	0,62	97,2	126
2023	131	0,52	97,0	152

Figur 34 Kostra miljøforvaltning

	Gjeldende overordnede planer nyere enn 5 år som angår naturmangfold, landskap, friluftsliv, folkehelse, universell utforming, kulturminner, klima og energi samt klimatilpasning som kommunen har utarbeidet i alt (antall)				Innsigelser til reguleringsplaner i alt begrunnet med miljøvern hensyn inkl. kulturminner (antall)				Har kommunen knyttet til seg kulturfaglig kompetanse? (ja=1, nei=0)			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
3005 Drammen	2	4	3	2	2	..	..	4	1	1	1	0

Utfordringsbildet for programområdet "Arealplan, klima og miljø" er beskrevet i kommunens økonomi- og handlingsplan. Oppsummert viser de at;

1. Redusere klimagassutslipp: Programområdet har ansvar for å takle klimaendringer ved å redusere menneskeskapte klimagassutslipp. Dette er en utfordring i en tid der klimaet endrer seg raskt.
2. Attraktiv by- og stedsutvikling: Å sikre attraktiv by- og stedsutvikling for alle er også en prioritet. Dette krever balansert planlegging og samarbeid med hele samfunnet.
3. Kvalifisert arbeidskraft: Konkurransen om kvalifisert arbeidskraft er en utfordring. Å beholde kompetanse er viktig, spesielt med tanke på høy turnover.
4. Økonomisk usikkerhet: Den nasjonale økonomiske situasjonen og usikkerhet rundt den påvirker plan- og byggesaksbehandlingen. Lavkonjunktur fører til færre byggesaker og lavere gebyrinntekter.

Når det gjelder prioriteringer, er det fokus på å bevare ren natur og godt vannmiljø. Kommunen deltar i prosjekter som "Ren Drammensfjord" og vannforvaltningsarbeidet i Viken for vannområdet Drammenselva.

Vedlegg 11 Eierskap

Kommunens eierskap

En kommune utsettes for risiko på bakgrunn av både at de skal levere en type tjeneste, eller et sett av tjenester, samt måten de velger å organisere, produsere og levere tjenestene på. I den forbindelse vil valg av eierskap kunne medføre en risiko for kommunen.

Grovt sett kan man dele kommunenes motivasjon for å ha eierskap i selskaper inn i 3. Eierskapet kan være egnet til å løse den kommunale tjenesteproduksjonen, gi nytte for lokalsamfunnet eller være rent kommersielle plasseringer hvor kommunen kun har økonomiske motiver for å delta.

I analysen har vi fokusert på hvilke selskaper kommunen eier, hvordan eierskapet forvaltes og risiko og vesentlighet ved å eie selskapene. Det er viktig at kommunen har oversikt over hvilke selskaper den har eierinteresser i, hvor store eierskapene er, at kommunen har satt klare mål med sine eierskap, at kommunen har satt «krav» til rapportering og at kommunen følger opp målene/selskapene.

Hva kommunen ønsker med sine eierskap skal fremgå i eierskapsmeldingen. Gjennom denne viser kommunen i hvor stor grad de har et bevisst forhold til sin rolle som eier, og om de har satt klare mål for eierskapet.

Andre viktige momenter er føringer i forhold til styringsdialogen med selskapene og "krav" til rapportering. Dette kan være en utfordring for selskapene, siden de ofte har flere eiere og dermed må ta hensyn til forskjellige ønsker for hvordan en slik dialog og rapportering skal gjennomføres. Det er derfor sentralt at eierne så langt det er mulig kan enes om hvordan de ønsker at dette skal løses. Et annet sentralt tema som kommunen bør ha et forhold til er sitt samfunns- og miljøansvar som eier.

Eierstyring

Norske kommuner har i økende grad valgt å organisere deler av sin virksomhet som egne selskaper, oftest som kommunale foretak (KF), interkommunale selskap (IKS) eller aksjeselskap. Kommunestyret har likevel

det overordnede ansvaret for kommunens virksomhet, med ansvar for å sikre måloppnåelse, at regelverk etterleves, og at etiske hensyn ivaretas. Dette gjelder også når virksomhet er utskilt i egne selskap. KF er en del av kommunen som rettssubjekt og regulert gjennom kommuneloven og forvaltningsloven, mens IKS og AS er egne rettssubjekter.

Når styringen må utføres gjennom selskapenes eierorgan (representantskap eller generalforsamling), mister politikerne noen styringsmuligheter, og styringen blir mer indirekte.⁴⁰ Det må gis tydelige mål- og resultatkrav, og de må følges opp. En generell risiko knytter seg til om kommunen klarer å ivareta god folkevalgt styring.

Et mål for den nye kommuneloven er styrking av kommunenes eierstyring overfor kommunalt eide selskaper. Det er nå et lovfestet krav at kommunen minst én gang i valgperioden skal utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Eierskapsmeldingen skal minimum inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i, og kommunens formål med sine eierinteresser.⁴¹

Omtale fra kommunens styringsdokumenter

I kommunedirektørens forslag til Handlings og økonomiplan 2024-2027 fremgår det:

I første halvår 2024 vil eierskapsmelding legges frem til behandling i kommunestyret for å etablere kommunens eierpolitikk for perioden 2024-2028.

Drammen kommune er i en krevende økonomisk situasjon som nødvendiggjør tiltak for å redusere kostnader og økte inntekter. I eieroppfølgingen vil det i den sammenheng være naturlig å vurdere tilskudds- og utbytt nivå der dette er aktuelt. Drammen kommune har store verdier knyttet til eierskap i flere aksjeselskaper som forventes å gi betydelige årlige inntekter i form av utbytte. De viktigste selskapene er: Å Energi AS, Vardar AS, Lindum AS, Eidra AS, Drammen Kino AS, D-Park AS og Nedre Eiker Eiendomsutvikling AS. Forventet utbytte i 2024 er totalt 192 millioner kroner. Det legges også til grunn eieruttak fra Drammen Eiendom KF på 111,5 millioner kroner i 2024.

Som følge av etableringen av nye Drammen kommune 01.01.2020 ble en rekke selskaper avviklet. I tillegg ble vedtekter og selskapsavtaler for flere selskaper oppdatert. Dette arbeidet vil videreføres for aktuelle selskaper.

For flere av kommunens eierposisjoner har eier utarbeidet eierstrategier. Flere av strategiene forutsettes revidert etter en gitt tidsperiode, i tillegg er det selskaper hvor det i dag ikke finnes eksplisitte eierstrategier. I 2024 legges det opp til å starte opp/videreføre eierstrategisk prosesser for følgende selskaper: Vardar AS, Å Energi AS, Drammen Scener AS, DPark AS, Solberg Sport og kultursenter AS, vekstbedriftene, Drammensregionens brannvesen IKS og for etablering av selskap for nytt avløpsrensaneanlegg.

Det vises til at Drammensbadet KF de senere årene har hatt en krevende økonomi og at det i Renovasjonsselskapet for Drammensregionen (RfD) forventes et vesentlig underskudd for 2023, fra 9,4 til 19,2 millioner kroner medfølgende et negativt selvkostfond.

Eierskapsmeldingen

⁴⁰ IKS-loven (1999) Lov om interkommunale selskaper 29. januar 1999 nr. 6

⁴¹ Kommuneloven (2018) Kapittel 26. Eierstyring

Drammen kommunes eierskapsmelding, kalt Drammen kommunes eierpolitikk 2020-2024 er vedtatt av kommunestyret 28.04.2020, det vil si inneværende valgperiode.⁴² Eierskapsmeldingen tar for seg eierstyring i Drammen kommune, prinsipper for god eierstyring, utbytte, avkastning og effektivitetsmål, eierstrategier, styrets rolle og ansvar, samfunnsansvar, tilsyn og kontroll, eierskapsforvaltning og oppfølging. Ved behandling av eierskapsmeldingen fulgte en oversikt over eierposisjoner som vedlegg til kommunestyresaken. I tillegg oppdateres eierportalen på kommunens hjemmeside årlig, sist gang høsten 2023. Eierskapsmeldingen oppfyller likevel ikke minimumskravene i kommuneloven § 26-1, fordi kommunens formål med eierskap ikke omtales i de politisk vedtatte dokumentet. Kommunestyret har vedtatt at formål med eierskapene skal løftes inn i eierskapsmeldingen ved oppdatering i forbindelse med ny kommunestyreperiode.⁴³

Rutiner for oppfølging og evaluering av eierskap

Eierskapsmeldingen inneholder en oversikt over roller i eierskapsforvaltningen i Drammen kommune. I hovedtrekk er dette:

- Kommunestyret vedtar kommunens eierpolitikk, eierstrategier for selskap og foretak og selskapsavtaler og aksjonæravtaler m.m.
- Formannskapet er kommunens eierorgan, og innstiller til kommunestyret i saker som omhandler kommunens eierskap. Formannskapet gjennomfører eiermøter med selskap og foretak.
- Kontrollutvalget gjennomfører selskapskontroll.
- Partssammensatt samarbeidsutvalg behandler organisatoriske endringer og avtaler som berører ansatte i kommunale foretak (KF), jfr. eierstrategier.
- Rådmannen iverksetter kommunestyrets vedtatte eierpolitikk, utvikler forslag til eierstrategier for behandling i kommunestyret, etablerer rutiner for løpende eieroppfølging, herunder styringsdialog med styre, rutiner for styrevalg, forberedelse til møter i eierorgan, eiermøter i formannskapet m.m.

Eierskapsmeldingen har ikke en vurdering av om selskapene fyller sin hensikt etter formålet kommunen har med eierskapet.

Det er ikke utarbeidet selskapsvise eierstrategier for alle selskapene/eierskapene. I følge Handlings og økonomiplanen 2024-2027 legges det opp til å starte opp/videreføre eierstrategiske prosesser for følgende selskaper:

- Vardar AS
- Å Energi AS
- Drammen Scener AS
- DPark AS
- Solberg Sport og kultursenter AS
- Arbeidsmarkedsbedriftene (Svelvik Produkter AS, Vinn Industrier AS, Enter Kompetanse AS, Eiker Vekst AS) Drammensregionens brannvesen IKS
- Etablering av selskap for nytt avløpsrensaneanlegg

⁴² Kommunestyrevedtak 44/20 den 28.04.2020

⁴³ Tematisk eierskapskontroll i vekstbedriftene Svelvik Produkter AS, Eiker Vekst AS, Enter Kompetanse AS og Vinn Industri Drammen AS. Viken kommunerevisjon (2023)

Styringsdialog

Formannskapet avholder særskilte møter for å gjennomføre eiermøter, et møte om våren og et om høsten.

Kommunestyret får informasjon om måloppnåelse fra selskapene gjennom rapportering i årshjulet, tertialrapport og årsevaluering.

Basert på gjennomført eierskapskontroll i oppleves styringsdialogen i Drammen som veldig styrt av administrasjonen.⁴⁴

Utbytte

Drammen kommune har store verdier knyttet til eierskap i flere aksjeselskap som forventes å gi betydelige årlige inntekter i form av utbytte. I følge Handlings og økonomiplan 2024-2027 er de viktigste selskapene: Å Energi AS, Vardar AS, Lindum AS, Eidra AS (tidligere Drammen kommune Eiendomsutvikling), Drammen Kino AS, og D-Park AS. I tillegg kommer Thamsgaten Parkeringshus AS og Grev Wedel Parkeringshus AS som eies gjennom Drammen Eiendom KF. Basert på prognoser og signaler fra de aktuelle selskapene er det lagt til grunn en forventning om utbytter på totalt 192 millioner kroner i 2024.⁴⁵

Eierskapskontroller i forrige kommunestyreperiode

For kommunestyreperioden 2019-2023 er det gjennomført to eierskapskontroller:

- Temabasert eierskapskontroll innen internkontroll, etikk- og antikorrupsjonsarbeid. Drammen kommune eiendomsutvikling AS og Glitre Energi AS. Viken kommunerevisjon (2020)

I eierskapskontrollen vurderte revisjonen at Drammen kommunes eierpolitikk i all hovedsak uttrykker forventninger innenfor internkontroll, etikk- og antikorrupsjonsarbeid i offentlige selskaper, som ivaretar lovkrav og sentrale anbefalinger på området. Revisjonens vurderte også at styregodtgjøringene i Glitre og DKEU klart nok er i øvre sjikt av det moderate, men like klart fastsatt i samsvar med eierpolitikken.

Eierskapskontrollen anbefalte at kommunen supplerte eierpolitikken med kommunens formål med eierskap, eller at det på annen måte ble lagt frem eller behandlet av kommunestyret en gang i valgperioden. Det ble også synliggjort mer generelle spørsmål kommunen kunne drøfte, uten at det var grunnlag for å formulere dem som anbefalinger. Dette var knyttet til registrering i KS styrevervregister, forlenget innkallingsfrist til generalforsamling for å gi ordfører mer tid til politisk forankring i formannskapet, bruk av valgkomite, samt rapportering fra selskapene om måloppnåelse og informasjonsflyten om dette til kommunestyret.

- Tematisk eierskapskontroll i vekstbedriftene Svelvik Produkter AS, Eiker Vekst AS, Enter Kompetanse AS og Vinn Industri Drammen AS. Viken kommunerevisjon (2023)

Eierskapskontrollen pekte blant annet på at eierskapsmeldingen ikke oppfyller kommunelovens minimumskrav, fordi formålet med eierskapet ikke fremgår av det politisk vedtatte dokumentet. Videre at det er viktig at kommunen følger opp det planlagte arbeidet med å utarbeide eierstrategier for vekstbedriftene i 2024. Det blir også pekt på at kommunestyret får lite skriftlig informasjon om status og måloppnåelse i vekstbedriftene. Ordfører er delegert mandat til å representere i generalforsamling, men

⁴⁴ Tematisk eierskapskontroll i vekstbedriftene Svelvik Produkter AS, Eiker Vekst AS, Enter Kompetanse AS og Vinn Industri Drammen AS. Viken kommunerevisjon (2023)

⁴⁵ Drammen kommune. Handlings og økonomiplan 2024-2027 s, 188

revisjonen savner at det konkrete mandatet forankres i kommunestyret før generalforsamlingene. Mulig områder for forbedring innenfor sammensetning og kompetanse i styrene var knyttet til styreevaluering, registrering i KS styrevervregister og utarbeidelse av etiske retningslinjer for selskapene.

I perioden 2015-2019 gjennomførte ikke kontrollutvalgene i de tidligere kommunene gamle Drammen, Nedre Eiker og Svelvik kommune eierskapskontroll i egentlig forstand. Revisjonen er likevel kjent med at flere selskap i denne perioden holdt muntlige orienteringer for kontrollutvalget, blant dem Glitre Energi AS og Lindum AS for kontrollutvalget i Drammen kommune. I 2019 ble det også, på oppdrag fra kontrollutvalget i gamle Drammen kommune, gjennomført en forvaltningsrevisjon som omfattet Glitrevannverket IKS.

Forvaltningsrevisjon i selskap:

- Sikring av vannkvalitet. Drammen kommune. Buskerud Kommunerevisjon IKS (2019).

I 2019 gjennomførte Buskerud Kommunerevisjon IKS, på oppdrag av kontrollutvalget i Drammen kommune, forvaltningsrevisjon av bl.a. Glitrevannverket IKS med tema vannkvalitet. Forvaltningsrevisjonen viste tilfredsstillende rutiner og det ble ikke gitt anbefalinger fra revisjonens side.

Selskaper hvor kommunen har eierinteresser

Drammen kommune har eierinteresser i følgende selskaper per 05. oktober 2023.⁴⁶

Selskapstype	Selskap	Balansført verdi	Eierandel
Aksjeselskap			
	Lindum AS		100,00 %
	Drammen Scener AS		100,00 %
	Eidra AS (tidl. Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS)		100,00 %
	Svelvik Produkter AS		100,00 %
	D-park AS		100,00 %
	Vinn Industrier AS		100,00 %
	Enter Kompetanse AS		84,44 %
	Solberg Sport- og Kultursenter AS		54,00 %
	Drammen Havn AS		64,00 %
	Mjøndalen Sport- og Kultursenter AS		50,00 %
	Brageteateret – Regionteater for Buskerud AS		50,00 %
	Eiker Vekst AS		50,00 %
	Drammen Kino AS		33,00 %
	Byen Vår Drammen AS		32,90 %
	Vardar AS		26,08 %
	Å Energi AS		13,38 %
	E 134 Haukelivegen AS		2,43 %
	Filmparken AS		0,86 %
Interkommunale selskaper			
	Drammen Havn Farvannsforvaltning IKS		79,00 %
	Glitrevannverket IKS		70,86 %
	Drammensregionens Brannvesen IKS		65,00 %
	Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS		61,10 %
	Blindevannverket IKS		50,00 %

⁴⁶ Drammen kommune, Handlings- og økonomiplan 2024-2027. Oversikt over Drammen kommunes eierposter fordelt på selskapsform.

	Viken Kommunerevisjon IKS		25,60 %
	Viken Kontrollutvalgssekretariat IKS		9,00 %
	Vestfoldmuseene IKS		1,50 %
Kommunale foretak			
	Drammen Eiendom KF		100,00 %
	Drammensbadet KF		100,00 %
	Kommunearkivinstusjonenes Digitale Ressurscenter SA		6,67 %
	Samvirkeforetak (SA)		
	Biblioteksentralen SA		1,60 %
	Viken Skog SA		0,10 %
Kommunalt oppgavefelleskap			
	Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning - region 4 - Kommunalt oppgavefelleskap		37,90 %
Øvrige			
	Osloregionens Europakontor (forening)		1/17
Stiftelser o.l.			
	Drammen kommunale pensjonskasse		Ikke eierskap
	Stiftelsen Drammens Museum		Ikke eierskap
	Stiftelsen Drammens Teater og kulturhus		Ikke eierskap
	Stiftelsen Åssiden eldresenter		Ikke eierskap
	Drammen kommunes utleieboliger		Ikke eierskap
	Erik Børresen stiftelse		Ikke eierskap
	Drammen og Kongsberg verneagsstiftelse		Ikke eierskap
	Stiftelsen Blå Kors Drammen		Ikke eierskap
	Drammen boligstiftelse		Ikke eierskap
	Stiftelsen Temte Gård og Bygdesamling		Ikke eierskap
	Stiftelsen Portåsen		Ikke eierskap
	Stiftelsen Verkstedet Industri- og kulturhistoriske senter		Ikke eierskap

Vi kan kommuner

Viken kommunerevisjon IKS

Org.nr.: 985 731 098 MVA
post@vkrevisjon.no | vkrevisjon.no

Hovedkontor - Drammen

Postadresse: Postboks 4197, 3005 Drammen
Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, 3048 Drammen

Avdelingskontor - Hønefoss

Postadresse: Postboks 123, Sentrum, 3502 Hønefoss
Besøksadresse: Osloveien 1, 3511 Hønefoss

Avdelingskontor - Follo

Postadresse: Postboks 173, 1401 Ski
Besøksadresse: Parkaksen 7, 1400 Ski

Avdelingskontor - Hallingdal

Besøksadresse: Alfarvegen 117, 3540 Nesbyen